

BIBLIOTEKA
Instytutu
Polsko-Litewskiego
w Sopocie

Wydział Skandynawski

~~5665 II~~

III. VII. NIECIENGIWICZ

LITWA

ZARYS GOSPODARCZY

WARSZAWA – 1939

NAKŁADEM IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W WARSZAWIE

L I T W A
ZARYS GOSPODARCZY

527472 1093205

Inst. Boff.

Inż. Wł. NIECIENGIEWICZ

LITWA

ZARYS GOSPODARCZY

WARSZAWA – 1939

NAKŁADEM IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W WARSZAWIE

410278

Nie wypożycza się do domu

Biblioteka Główna
Uniwersytetu Gdańskiego

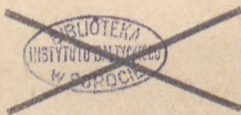

1100545254

K/85

Księg. Jebelhuera i Hoffa, Poznań

93.9.46

Polska literatura gospodarcza nie posiada żadnego dzieła informującego o obecnym stanie gospodarstwa narodowego Litwy i jego tendencjach rozwojowych.

Aby zapełnić częściowo przynajmniej tę lukę w piśmiennictwie polskim, Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie postanowiła wydać pracę p. inż. Nieciengiewicza o Litwie gospodarczej. Oczywiście od pierwszej próby w tej dziedzinie nie można wymagać ani aby była pełną syntezą gospodarstwa Litwy, ani wyczerpującą jego analizą, natomiast można wymagać — i tym wymaganiom książka inż. Nieciengiewicza bodaj czyni zadość — aby była uczciwym, sumiennym informatorem i przewodnikiem w najważniejszych sprawach, dotyczących stosunków gospodarczych na Litwie.

OD AUTORA.

Oddając do rąk czytelników niniejszą pracę, uważam za swój miły obowiązek na tym miejscu podziękować Izbie Przemysłowo-Handlowej za umożliwienie mi jej wydania, zaś w szczególności JWPanom: Prezesowi ministr. Czesławowi Klarnerowi, Dyrektorowi J. Jakubowskiemu, Dyr. A. Marchwińskiemu za wysoce życzliwe ustosunkowanie się do moich zamierzeń, oraz JWPanu Dr. J. Grzymale Grabowieckiemu za łaskawe podjęcie się trudu poprawienia rękopisu.

SŁOWO WSTĘPNE.

Życie gospodarcze Litwy w ciągu 20 prawie lat, które upłynęły od chwili uzyskania niepodległości przez Litwinów, zdołało się już skryształizować i przybrać formy ostateczne, a jednak my Polacy, chociaż oddzieleni od bratniego narodu tylko linią graniczną, a nie murem chińskim, nie znamy sytuacji gospodarczej na Litwie i nie orientujemy się w jej stosunkach wewnętrznych, jakgdybyśmy naprawdę byli oddzieleni murem. Ten stan rzeczy jest nad wyraz szkodliwy w nadchodzącej chwili nawiązania stałych i trwałych stosunków między obu bratnimi narodami.

W literaturze polskiej niema właściwie dzieł, traktujących o gospodarczej sytuacji Litwy, te bowiem które istnieją, jako wydane przed laty, nie są już aktualne ze względu na zmiany, jakie zaszły w ostatnich czasach na Litwie. Osądziłem przeto, że zbierane przeze mnie od sześciu lat materiały należy uporządkować i podać do wiadomości publicznej w niniejszym zarysie, który rzecz prosta nie może być dziełem wyczerpującym, jednakowoż może częściowo zapełnić istniejącą lukę, dając możność naszym sferom handlowym i przemysłowym zorientowania się w panujących obecnie stosunkach gospodarczych na Litwie.

Materiały, na których opiera się niniejsza praca, były częściowo zużytkowywane w formie artykułów prasowych, jednakowoż zostały po raz pierwszy dopiero teraz opracowane przeze mnie z myślą przedstawienia całokształtu spraw gospodarczych Litwy.

Gwoli zwięzłości starałem się wszelkie dane cyfrowe podać w postaci tablic i zestawień syntetycznych.

ROZDZIAŁ I.

CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA.

Wstępne uwagi. — Obszar — granice. — Klimat. — Zaludnienie. — Ludność według narodowości i religii. — Ludność według zawodów i zamieszkania. — Władze państwowe. — Podział na okręgi administracyjne.

Zanim przystąpimy do właściwego tematu: sytuacji gospodarczej Litwy, wypada bodaj pobieżnie zapoznać się z czynnikami litewskiego gospodarstwa narodowego, tendencjami i możliwościami jego rozwoju, a także głównymi rysami charakteru narodowego Litwinów, gdyż dopiero w świetle tych rozważań będziemy mogli zdać sobie sprawę z wewnętrznej spójności i logicznej konsekwencji poczynań i zarządzeń władz litewskich w dziedzinie gospodarczej.

*Wstępne
uwagi.*

Republika litewska powstała do życia niepodległego w dniu 16 listopada 1918 r. ale dopiero w cztery lata później w dniu 20 listopada 1922 r. została uznana oficjalnie przez Ligę Narodów. Pierwsza konstytucja litewska ogłoszona 15 maja 1918 r. nadała państwu ustrój demokratyczny z prezydentem obieralnym co lat siedm i sejmem o pięcioletniej kadencji. W dziesięć lat później, dnia 15 maja 1928 r. przeprowadzona została zmiana konstytucji i reforma ordynacji wyborczej do sejmku.

Chcąc zdać sobie sprawę z warunków, w jakich kształtowała się polityka gospodarcza Litwy, należy przede wszystkim pamiętać, że niepodległość litewska, zrodzona z rewolucji rosyjskiej, urzeczywistniła się pod protektoratem niemieckim. Pierwsi działacze, którzy przystąpili do tworzenia aparatu państwowego, wyszli bądź ze szkół rosyjskich, bądź niemieckich, to też wpływy obu tych środowisk odbiły się wybitnie na dziele, które z ich rąk wyszło. Byli to przeważnie ludzie związani bardzo luźno z krajem, niekiedy niezwiązani wcale, niepowoływani przez nikogo, a najczęściej poprostu wyznaczani przez władze niemieckie. Ci pierwsi twórcy ustroju politycznego i gospodarczego młodego państwa wnosili ze sobą pojęcia i nastroje obce psy-

chice litewskiej. Naród litewski mimo swej nieufności i ostrożności zmuszony był wejść na drogę kompromisów i przyjąć z ich ręki ustroj państwa studiowanego na wzorach zachodnio-europejskich. Pierwszy sejm litewski zwołany na ultra demokratycznych zasadach, nie odpowiedział swym zadaniom: zamiast gruntować ład i porządek, wprowadził rozluźnienie moralne i roztoczył atmosferę niepokoju i niepewności. Ponieważ stosunki gospodarczo-polityczne układały się same, doraźnie, pod wpływem okoliczności, bez programu zakreślonego na dłuższą metę, wzbudziło to brak zaufania do gospodarki państwowej, a wraz z brakiem zaufania poderwało kredyt. Równocześnie reforma rolna przeprowadzana w bezwzględny sposób podrywała zasadę własności.

Dopiero zamach stanu z dnia 17 grudnia 1926 r. i objęcie władzy przez stronnictwo *tautinikai* (narodowców) stały się początkiem nowej ery w dziejach państwowości litewskiej. Narodowcy postawili sobie program działania i przystąpili do wprowadzania go w życie. Przede wszystkim obezwładnili liczne rozpolitykowane partje, z których każda, jakby dla wnowienia zamętu, dzieliła się jeszcze na odłamy i odgałęzienia. Ponieważ naród litewski, nieufny, ostrożny, małożapalny, a jako składający się przeważnie z ludności rolniczej z natury swej zachowawczy, niewiele zdradzał zapału dla głoszonych przez partje polityczne liberalno-demagogicznych haseł, przeto narodowcy nie spotkali w tej pierwszej fazie swej działalności poważniejszego sprzeciwu i mogli skierować swe wysiłki w stronę zadań gospodarczych: wzmożenia wytwórczości krajowej i podniesienia ogólnego dobrobytu.

Z tą chwilą rozpoczął się okres inicjatywy gospodarczej. Własność prywatna dzisiaj wie, czego może od władz oczekiwać i z tego powodu ma możność podejmowania zdrowej kalkulacji w przeciwieństwie do poprzedniego okresu, który należałoby nazwać okresem spekulacji. Przewrót polityczny zapoczątkował na Litwie okres zdrowej polityki gospodarczej.

Samorządy lokalne przystąpiły do twórczej pracy, wciągając do niej ludzi zdolnych i uczciwych niekoniecznie nawet z szeregów partii rządzącej. Przed wszystkim przystąpiono do polepszenia warunków komunikacyjnych. Stan dróg kołowych zmienił się obecnie nie do poznania, drogi żwirowane i bite pokryły cały kraj gęstą siecią, pobudowano mosty i mostki betonowe, powstała regularna komunikacja autobusowa. Ten stan rzeczy stał się podwaliną gospodarczego rozwoju wsi litewskiej.

Rozwój gospodarczy wsi oparto na zasadach spółdzielczości, która korzysta z obfitych kredytów rządowych. Jakkolwiek ingerencja rządowa daje się bardzo odczuwać, zwłaszcza przy obsadzaniu

stanowisk w instytucjach spółdzielczych, to jednak inicjatywa prywatna doznaje również pełnej opieki i poparcia. W wyniku tej polityki powstał cały szereg spółdzielni rolniczych wszelkich kategorii: kredytowych, przetwórczych i wytwórczych, skupionych dokoła centrali, które kierują ogólną polityką tych instytucji oraz podejmują zadania eksportowe i importowe.

Rząd stara się zawsze zapewnić sobie udział i głos decydujący, zwłaszcza w spółkach akcyjnych, mających na celu podniesienie wytwórczości krajowej. Wszelkie przedsiębiorstwa prywatne, zarówno indywidualne jak i zrzeszenia, które mają na celu poprawienie bilansu handlowego Litwy przez wzmożenie eksportu lub zahamowanie importu, znajdują ze strony rządu zrozumienie, troskliwą wszechstronną opiekę i wydatne poparcie kredytowe.

Ponieważ Litwa jest przede wszystkim krajem rolniczym, główny wysiłek rządu był skierowany w pierwszej linii na podniesienie rolnictwa i przemysłu rolniczego. Wydany został w tym celu cały szereg zarządzeń, które były bezzwłocznie wprowadzane w życie. Takie intensywne realizowanie programu gospodarczego dało wybitnie dodatne wyniki. Mocna waluta, aktywny bilans płatniczy i handlowy, zrównoważony budżet, ogólna poprawa gospodarcza, rozwój komunikacji, dokonana odbudwa kraju, szereg ulg udzielonych rolnictwu: taryfowych przy przewozie kolejami artykułów rolniczych, celnych przy eksporcie i imporcie rolniczym, fachowa pomoc i opieka roztoczona nad rolnictwem, premiowanie eksportu rolnego — wszystko to zostało jak najkorzystniej ocenione przez szerokie masy ludności. Zwiększyło się zaufanie do rządu, a wraz z zaufaniem wzrosły oszczędności w bankach, wzrósł powszechny dobrobyt i zadowolenie, a kiedy nadszedł kryzys, który na Litwę dotarł dopiero w 1931 r. i przetrwał tylko dwa lata, ludność zasobna i zaufana w skuteczność metod rządowych, bez trudu przeniosła trudniejszy okres.

Wszystkie te czynniki wzmogły w narodzie litewskim siły i rozwinęły w nim wiarę i ufność jak również wyrobiły w nim przekonanie, że rząd, który w ciągu 12 lat kierowania sprawami państwa osiągnął takie rezultaty, oparł widać swój program gospodarczy na zdrowych i realnych podstawach, a teraz z litewską konsekwencją i uporem prowadzi kraj właściwą drogą w przyszłość.

Nawiązanie normalnych stosunków z Polską i otwarcie granicy polsko-litewskiej poprawi niewątpliwie sytuację gospodarczą Litwy, a fakt ten będzie najbardziej realnym bodźcem do wyrównania nieporozumień i zacieśnienia przyjaznych stosunków z Polską, gdyż Litwini są narodem pozytywnym i konkretnym i bardzo są wrażliwi na korzyści materialne.

**Obszar —
granice.**

Obszar Litwy wynosi 55 822 km². Litwa graniczy na północy z Łotwą na przestrzeni 570 km, na wschodzie i południu z Polską na przestrzeni 525 km i wreszcie na południo-zachodzie z Prusami Wschodnimi na przestrzeni 212 km. Granicę zachodnią Litwy tworzy morze Bałtyckie łącznie z zatoką kurońską na przestrzeni 90 km. Granice Litwy zostały określone na podstawie następujących aktów międzynarodowych: granica litewsko-łotewska na podstawie traktatu z 31 marca 1921 r., granica litewsko-polska mocą decyzji Konferencji Ambasadorów z 15 marca 1923 r. i wreszcie granica litewsko-niemiecka na podstawie traktatu z 28 czerwca 1919, który został uzupełniony przez konwencję międzynarodową w sprawie Kłajpedy z 8 maja 1924 r.

Terytorium Litwy stanowi płaskowzgórze wznoszące się do wysokości 234 m nad poziom morza i obejmujące:

ziemi użytkowej	68,6%
lasów	18,9%
innych (w tym nieużytków)	12,5%

Klimat.

Klimat Litwy jest nader zmienny i kapryśny, gdyż spotykają się na jej terytorium wpływy morskie i kontynentalne. W ciągu ostatniego okresu dziesięcioletniego zostały ustalone następujące średnie dane klimatyczne:

ciśnienie	635 mm
opady	598 mm
temperatura średnia:	
w styczniu	— 4,7°
w lipcu	+ 17,4°
minimalna (w styczniu)	— 18,6°
maksymalna (w lipcu)	+ 27,7°
ilość dni opadowych w roku	156

Zaludnienie.

Według statystyki na dzień 1 stycznia 1937 r. Litwa posiadała mieszkańców 2.526.535, w tym:

mężczyzn	48,2%
kobiet	51,8%

Przyrost naturalny ludności wynosił przeciętnie w ciągu ostatnich 12 lat około 11,6‰, jest zatem nieco wyższy od przeciętnego przyrostu europejskiego.

Na 1 km² powierzchni przypada na Litwie średnio około 45,4 mieszkańców, po odłączeniu nieużytków — 46,1 mieszkańców, gęstość zaludnienia jest zatem nieco większa niż na kresach wschodnich Polski.

Skład narodowościowy Litwy w stosunku procento-*Ludność według*
wym do ogółu mieszkańców przedstawia się na pod-*narodowości*
stawie statystyki z 1937 r. jak następuje: *i religii.*

Litwini	80,6%
Żydzi	7,15%
Polacy	3,04%
Rosjanie	2,35%
Niemcy	4,1%
Łotysze	0,69%
Białorusini	0,21%
innej narodow.	0,08%
nieokreśleni	1,78%

Według religii:

katolicy	80,48%
ewangelicy	9,54%
prawosławni	2,54%
inne wyzn. chrześcij.	0,09%
wyznania mojżeszowego	7,26%
inne niechrześcijańskie	0,07%
nieokreśleni	0,02%

*Ludność według
zawodów i za-
mieszkania.*

Według zawodów:

rolnictwo	76,7%
przemysł i rzemiosło	6,4%
transport i komunikacja	1,1%
handel i kredyt	2,5%
służba państwowa i publiczna	3,2%
przemysł domowy	3,8%
różne	6,3%

Według miejsca zamieszkania:

miasta	15%
miasteczka i osiedla	8,7%
wieś	76,3%

Władza wykonawcza obejmuje następujące minister-
stwa: 1. Spraw Wewnętrznych, 2. Skarbu, 3. Oświe-
cenia Publicznego, 4. Sprawiedliwości, 5. Kolei i Ko-
munikacji, 6. Spraw Zagranicznych, 7. Rolnictwa, 8. Obrony Naro-
dowej. Poza tym istnieje Izba Kontroli.

*Władze
państwowe.*

Okręg Kłajpedy posiada własną administrację opartą na statucie zawartym w umowie międzynarodowej z 8 maja 1924 r. W sprawach tego okręgu instancją najwyższą jest gubernator Kłajpedy.

Podział na okręgi Litwa pod względem administracyjnym podzielona *gi administra-* jest na 27 okręgów. Poniższa tablica podaje liczbę *cyjne.* mieszkańców i ilość gmin w poszczególnych okręgach.

	O k r ę g i	Pow. w km.	ilość mieszkańców	liczba gmin	Miasta z ilością m. pow. 2000
1	<u>Alytaus</u>	2828	135.986	21	2
2	<u>Biržu</u>	2710	108.491	15	2
3	<u>Kaunas-m.</u>	60	106.794	—	—
4	<u>Kauno</u>	2621	120.598	17	1
5	<u>Kėdainiu</u>	2411	99.753	14	1
6	<u>Kretingos</u>	2630	112.405	12	4
7	<u>Marjampolės</u>	2219	116.606	23	3
8	<u>Mažeikų</u>	1790	82.406	10	2
9	<u>Panevėžys m.</u>	30	21.440	—	—
10	<u>Panevėžio</u>	4338	153.349	18	2
11	<u>Raseinių</u>	3043	126.829	14	3
12	<u>Rokiškio</u>	2171	94.141	12	1
13	<u>Seinų</u>	1169	46.718	9	2
14	<u>Šakių</u>	1760	75.484	16	2
15	<u>Šiaulių</u>	6018	210.079	27	3
16	<u>Šiauliai m.</u>	24	24.689	—	—
17	<u>Tauragės</u>	3272	133.307	14	1
18	<u>Telšių</u>	2641	94.650	—	2
19	<u>Trakų</u>	2166	96.792	9	1
20	<u>Ukmergės</u>	3120	145.938	19	1
21	<u>Utenos</u>	2968	125.782	—	2
22	<u>Vilkaviškio</u>	1341	92.445	—	4
23	<u>Zarasu</u>	1312	49.893	—	1
24	<u>Klaipėdos</u>	1064	33.111	21	—
25	<u>Klaipėda m.</u>	30	38.545	—	—
26	<u>Pagėgių</u>	939	41.835	27	—
27	<u>Šilutės</u>	815	38.469	17	1

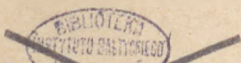
Poszczególne okręgi noszą nazwy miast, będących siedzibą władz administracyjnych.

Miast jest ogółem na Litwie 45; podzielone są na 3 klasy:

Do 1-ej klasy zaliczonych zostało jedenaście miast podkreślonych w tablicy, do 2-ej klasy należy 21 miast mających powyżej 2 000 mieszkańców, do 3-ej klasy należy pozostałych mniejszych 13 miast.

Miasta 1-ej i 2-ej klasy mają własne wyodrębnione budżety samorządowe, natomiast miasta 3-ej klasy mają budżety wspólne z powiatem; zarządzają nimi sejmiki powiatowe.

Po odliczeniu czterech największych miast tworzących odrębne okręgi administracyjne: Kowna, Poniewieży, Szawli i Kłajpedy — okręgów terytorialnych (powiatów) istnieje 23 na Litwie.

ROZDZIAŁ II.

ROLNICTWO, PRODUKCJA, DOCHODOWOŚĆ, EKSPORT.

Ogólne uwagi o rolnictwie litewskim. — Reforma rolna. — Melioracje rolne. — Oświata rolna. — Izba rolnicza. — Ilość i obszar gospodarstw rolnych. — Podział ziemi według użytkowania. — Powierzchnia obsiewu. — Nawozy chemiczne. — Narzędzia rolnicze. — Ilość narzędzi rolniczych na 100 ha. — Ilość narzędzi rolniczych. — Przywóz narzędzi rolniczych. — Dochód z gospodarstw rolnych. — Obdluzenie ziemi. — Produkcja rolna. — Żyto. — Pszenica. — Jęczmień. — Owies i mieszanki. — Peluszką i ziarno peluszkę. — Soczewica. — Wyka. — Len i siemię lniane. — Kartofle. — Buraki i buraki cukrowe. — Konieczyna i siano. — Ekspert rolny. — Wartość produkcji lnu i konieczyny. — Inwentarz żywy. — Hodowla koni i zyski. — Rogacizna. — Mięso i produkty mięsne. — Produkcja mleczna. — Nierogacizna. — Hodowla owiec. — Kury. — Gęsi. — Kaczki i indyki. — Lasy. — Rybołówstwo.

Ogólne uwagi o rolnictwie litewskim. Głównym zajęciem Litwinów jest rolnictwo. Litwin nadaje się do rolnictwa bardziej, niż do jakiegokolwiek innego zajęcia zarówno z uwagi na charakter swej umysłowości i konstytucję fizyczną jak też z uwagi na swe przywiązanie do ziemi i życia gromadzkiego, to też przeważająca większość oddaje się pracy na ziemi.

Produkcja rolna i przemysł rolniczy stanowią główny element aktywności bilansu handlowego Litwy, to też cała uwaga rządu litewskiego i jego największa troska skupia się na gospodarce rolnej, sprawie podniesienia kultury i produkcji rolniczej oraz na zagadnieniu szerzenia oświaty rolnej. W polityce rolnej rządu litewskiego główny nacisk został położony na konieczność amortyzacji wkładów i pod tym względem przeprowadzana jest ścisła kontrola.

Gospodarka rolna na Litwie w okresie przedwojennym nosiła charakter ekstensywny; obecnie czynniki rządowe przykładają wiele starania, aby rolnictwo litewskie skierować na drogę gospodarki intensywniej. W pracy tej największą przeszkodę stanowiły serwituty ii szachownice.

Podjęta w 1919 r. reforma rolna zmniejszyła początkowo obszar pojedynczej własności rolnej do 80 ha, w następstwie jednak z uwagi na warunki atmosferyczne i dążenie do podniesienia kultury rolnej, zwiększono dopuszczalny obszar ziemi w jednym ręku do 150 ha. Reforma rolna umożliwiła rządowi litewskiemu prędkie zniesienie serwitutów i uregulowanie kwestji szachownicy pól, a równocześnie stała się głównym czynnikiem podniesienia kultury gospodarstw rolnych.

Reforma rolna.

Parcelacji zostało poddane ogółem 741.836 ha z czego utworzono 71.934 nowych gospodarstw obejmujących 449.372 ha, rozdano bezpłatnie bezrolnym, względnie nadano za zasługi 4.584 parceli, obejmujących 59.462 ha, wreszcie zużyto na powiększenie istniejących gospodarstw, zamianę serwitutów i t. p. 171.569 ha, co stanowi razem 680.358 ha. Pozostałych 61.478 ha będą użyte na wyrównania scaleniowe i tworzenie nowych gospodarstw.

Gleba litewska jest przeważnie drobnoziarnista i przy ilości opadów 548 mm oraz dni opadowych 156 w roku zatrzymuje nadmierną ilość wilgoci, wymaga zatem melioracji. Sprawie melioracji rolnej, odwodnienia bagien, regulacji rzek i strumieni poświęcił rząd litewski baczna uwagę.

Melioracje rolne.

Od 1920 r. poddano melioracji około 348.000 ha i w dalszym ciągu poddaje się co rok od 35.000 do 50.000 ha ziemi.

Litewskie Ministerstwo Rolnictwa zwróciło baczna uwagę na oświatę rolną, tworząc akademię rolniczą i instytut weterynaryjny, w których studiuje około 200 studentów w ich liczbie kobiet około 46%. Wyższych szkół rolniczych istnieje 15, w tej liczbie: 1 mleczarska, 2 weterynaryjne, 3 ogrodnicze, 4 rolnicze i 5 melioracyjnych. Szkół rolniczych niższych jest 18.

Oświata rolna.

Dużą frekwencją cieszą się rozmaite kursy rolnicze organizowane przez Izbę Rolniczą pod protektoratem Ministerstwa Rolnictwa. Stałych kursów istnieje 21, uczęszcza na nie około 550 słuchaczy, w tym około 45% kobiet. Kursy takie mają program dostosowany do potrzeb danej miejscowości, a okres nauki trwa od 2 do 5 miesięcy.

W 1926 r. została zorganizowana Izba Rolnicza, mająca oddziały, bardzo intensywnie pracujące, we wszystkich okręgach administracyjnych. Prócz oddziałów Izby Rolniczej utworzono 160 ekspozytur w różnych ośrodkach rolniczych, co w porównaniu z liczbą 23 okręgów (powiatów) ilość istniejących ekspozytur i oddziałów Izby Rolniczej jest najzupełniej wystarczająca dla obsługi rolnictwa litewskiego. Ekspozytury posia-

Izba rolnicza.

dają siewniki, młocarnie, traktory itp. cięższe maszyny rolnicze w ilości 103 szt. oraz dla celów ulepszenia rasy żywego inwentarza: 49 buhai oraz 37 ogierów.

*Ilość
i obszar
gospodarstw
rolnych.*

Gospodarstwa rolne obejmują ogółem 4.427.300 ha, co stanowi 79,5% całkowitej powierzchni republiki litewskiej. Mimo przeprowadzenia w głównych zarysach reformy rolnej prac nad scaleniem gospodarstw wiejskich prowadzone są w dalszym ciągu.

W roku 1930 podział gospodarstw rolnych według obszaru przedstawiał się następująco:

Wielkość gospodarstw w ha	Ilość gospodarstw	Obszar w ha
1— 5	53.467	154.076
5— 10	78.237	582.897
10— 15	59.592	723.735
15— 30	67.433	1.396.514
30— 50	20.597	762.894
50—100	6.476	425.025
100—200	1.285	172.323
pow. 200	317	101.050
Razem	287.380	4318.514

Podział ziemi według użytkowania.

W gospodarstwach rolnych ziemia użytkowana jest zgodnie z poniższą tabelą.

Podział ziemi	Ilość w 1000 ha	% %
Ziemie orne i sady owocowe . . .	2,735,9	61,8
Łąki i pastwiska	1.140,2	25,7
Lasy	172,7	3,9
Torfowiska i błota	135,9	3,1
Ziemie zabudowane	97,8	2,2
Różne	44,8	3,3
	4.427,3	100

Powierzchnia obsiewu.

Powierzchnia obsiewu w gospodarstwach wiejskich główniejszych artykułów rolnych przedstawia się jak następuje:

Gatunek	Powierz. obsiewu w 1000 ha	Stosunek %% do całej pow.
Jęczmień	361,5	13,84
Pszenica	98,8	3,75
Wyka	23,6	0,89
Zielona pasza	31,8	1,21
Groch, peluszką, soczewica	77,9	2,95
Gryka	11,47	0,43
Len	60,74	2,3
Kartofle	182,8	6,93
Buraki ¹⁾	54,1	2,05
Różne jarzyny	31,1	1,18
Koniczyny i trawy	367,7	13,94
Różne zioła i nasiona	20,2	0,77
Różne kultury	4,11	0,16
Nasiona rolne	2200,2	83,41
Różne (zielony nawóz)	437,4	16,59
	3.963,4	100

Oprócz melioracji gleba Litwy potrzebuje wapniowania i nawożenia. Wapno znajduje się na Litwie w dobrym gatunku, a oprócz nawozów naturalnych (zwierzęcych) używane są nawozy sztuczne. Na nawozy sztuczne importowane rolnicy litewscy wydają przeciętnie od 8 do 10 lit. na 1 ha rocznie.

*Nawozy
chemiczne.*

Używane są do nawożenia następujące produkty chemiczne:

Produkt	Ilość w tys. ton
Superfosfat	34
Fosfat naturalny	20
Fosfat	7
Kainit	2
Azot	1, 2
Amoniak	0, 9
Nawozy azotowe syntetyczne	1, 5
Nawozy siarkowe	22, 0

Powyższe cyfry odpowiadają średniej zużycia rocznego w okresie ostatnich 10 lat.

Superfosfat i nawozy kostne są produkowane na Litwie; produkcja superfosfatu odpowiada mniej więcej zużyciu, wysokość produkcji

¹⁾ Ścisła ilość produkcji buraków cukrowych będzie podana w rozdziale o przemyśle rolnym.

nawozów kostnych nie jest dokładnie znana. Pozostałe rodzaje nawozów sztucznych importowane są z zagranicy w powyższych ilościach.

*Narzędzia
rolnicze.*

Litwa nie posiada własnego większego przemysłu metalurgicznego, to też zmuszona jest do importowania stosunkowo dużych ilości narzędzi rolniczych w związku z polityką zwiększania wydajności gospodarstw rolnych. Ze względu na strukturę statystyki i taryfy celnej litewskiej jest rzeczą niemożliwą przedstawić dokładny obraz importu wszystkich narzędzi rolniczych, tym więcej, że sprowadzane są znaczne ilości części składowych maszyn, które są następnie montowane w kraju.

Ilość narzędzi rolniczych na 100 ha. Podług statystyki z r. 1930 wypadało na 100 ha gospodarstwa, narzędzi rolniczych:

Pługów	9,7
Siewników	0,1
Żniwiarek	0,3
Grabi konnych	0,4
Młocarni	1,0
Sieczkarni	1,9
Kartoflarek	0,3

*Ilość
narzędzi
rolniczych.*

Ilościowo stan narzędzi rolniczych, będących w użyciu na Litwie przedstawia się w tys. szt. jak następuje:

Pługów	351,9
Siewników	3,7
Żniwiarek	12,0
Grabi konnych	13,7
Młocarni	36,5
Sieczkarni	68,2
Kartoflarek	1,2

Nie podana jest ilość traktorów.

*Przywóz
narzędzi
rolniczych.*

Ogólna suma przywozu narzędzi rolniczych przedstawia się następująco:

rok	tony	1000 lt.
1927	3763,7	1739,5
1928	2275,7	4820,6
1929	2281,5	4939,4
1930	1892,2	4174,1
1931	2048,7	4338,5

w tym wartość traktorów wynosiła około 8%. Ostatnio z powodu kryzysu, pewnego nasycenia rynku oraz rozbudowy przemysłu metalowego, przywóz maszyn rolniczych zmniejszył się i przedstawia się jak następuje:

Rodzaj maszyn	1933		1934		1935		1936	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
zwykle narzędzia rolnicze	313,7	491,6	1106,7	2525,4	1078,1	2256,3	442,4	1425,6
narzędzia rolnicze	548,4	758,6	502,2	622,9	774,0	824,6	714,3	1019,2
traktory	11,6	34,5	50,6	167,1	38,6	100,1	40,2	87,8
duże narzędzia rolnicze	507,5	462,9	396,2	341,6	145,9	152,7	82,7	136,0
Razem	1381,2	1747,6	2055,7	3657,0	2036,6	2333,7	1279,6	2668,6

W imporcie na Litwę narzędzi rolniczych przyjmują udział następujące państwa:

Państwo	Zwykle narzędzia rolnicze		Narzędzia rolnicze		Traktory		Duże narzędzia rolnicze	
	tony	1000 lt	tony	1000 lt	tony	1000 lt	tony	1000 lt
Anglia	45,1	124,6	8,5	23,7	0,8	2,4	0,4	2,4
Austria	9,5	69,0	0,3	1,3	—	—	0,1	0,3
Belgia	6,8	13,2	—	—	—	—	—	—
Czechosłowacja	122,1	359,9	2,1	11,2	—	—	0,9	1,5
Danja	52,2	275,4	55,5	165,3	—	—	0,6	2,2
Estonja	8,1	23,9	8,4	17,8	—	—	—	—
Holandia	—	—	9,9	22,0	—	—	0,1	1,2
Francja	57,2	107,0	25,1	73,0	—	—	0,2	0,5
Łotwa	26,	33,5	30,5	44,0	—	—	19,2	12,7
Niemcy	91,9	317,6	19,7	36,6	—	—	30,2	55,2
Rosja	0,3	1,2	411,3	234,7	—	—	17,3	13,2
St. Zj. A.	20	10,5	0,6	3,3	37,5	80,4	—	0,2
Szwajcaria	0,4	11,0	—	—	—	—	—	0,7
Szwecja	19,0	72,0	124,1	324,6	1,9	5,0	13,4	45,0
Różne	1,8	6,8	18,3	61,7	—	—	0,3	0,9

Dochód brutto osiągnęty z gospodarstw rolnych zmienił się nieznacznie w stosunku procentowym i wynosił za ostatnie kilka lat:

Dochód z gospodarstw rolnych.

Obdłużenie gospodarstw rolnych na inwestycje, zakup ziemi, meliorację itp. wynosi przeciętnie 75 litów na 1 hektar.

Obdłużenie ziemi.

Produkcja rolna gospodarstw litewskich jest niejednolita z uwagi na zmienny klimat i całkowitą zależność od pogody. Na produkcję tą wpływają także decyzje Izby Rolniczej, która daje odpowiednie wskazówki, kierując się koniunkturą na rynkach zagranicznych.

Produkcja rolna.

Poniżej podajemy produkcję najróżniejszych artykułów rolniczych.

Hodowla zwierząt	1934—1935	1934—1935	1932—1933
	%	%	%
Hodowla zwierząt	48,85	50,21	52,75
z tego:			
mleko	16,11	17,03	17,14
pozostałe przetwory	3,53	4,77	3,36
nierogaczna	20,75	20,80	24,06
inne zwierzęta	8,46	7,61	8,19
Kultura rolna	33,12	30,74	30,15
z tego::			
zboża	19,55	18,33	14,08
różne płody	7,42	7,25	12,01
len	3,03	1,92	1,66
inne zbiory	3,13	3,24	2,40
Pozostałe źródła	18,03	19,05	17,10

Stosunkowo największy obszar obsiewany jest żytem.

Żyto. Produkcja żyta wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 11 q z 1 ha):

rok	tony
1926	350.800
1927	538.185
1930	667.820
1933	574.592
1934	668.835
1935	640.630
1936	541.630

Pszenica. Produkcja pszenicy wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 11,6 q z 1 ha):

1926	113.750
1927	142.865
1930	245.915
1933	222.961
1934	285.100
1935	274.690
1936	204.990

Jęczmień. Produkcja jęczmienia wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 10,8 q z 1 ha):

1926	248.900
1927	187.935
1930	202.015

1933	231.815
1934	243.929
1935	251.600
1936	216.660

Produkcja owsa i mieszanek wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 9,8 q z 1 ha):

*Owies
i mieszanek.*

1926	438.100
1927	346.100
1930	506.165
1933	444.007
1934	500.009
1935	539.840
1936	438.390

Produkcja peluszek i ziarna peluszek wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 9,2 q z 1 ha):

*Peluszka
i ziarno
peluszek.*

1930—1934	średnio	64.160
1935		51.600
1936		46.090

Produkcja soczewicy wynosiła:

Soczewica.

1935	656
1936	700

Produkcja wyki wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 19,5 q z 1 ha):

Wyka.

1930—1934	średnio	21.759
1935		26.080
1936		22.320

Produkcja lnu wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 3,6 q z 1 ha):

*Len i siemie
lniane.*

1930—1934	średnio	20.836
1935		31.900
1936		28.794

Produkcja siemienia lnianego wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 4,45 q z 1 ha):

1930—1934	średnio	25.377
1935		37.773
1936		36.678

Kartofle. Produkcja kartofli wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 116 q z 1 ha):

1930—1934	średnio	1.969.551
1935		1.773.780
1936		2.079.300

Buraki i buraki cukrowe. Produkcja buraków wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 208 q z 1 ha):

1930—1934	średnio	967.272
1935		1.179.700
1936		1.329.454

Z tej ilości wyprodukowano specjalnie dla cukrowni i dostarczono do cukrowni:

Kampanja	ilość	plon z 1 ha
r. 1931—1932	45,084	2850
r. 1932—1933	121,841	5318
r. 1933—1934	51,014	4000
r. 1934—1935	91,769	3930
r. 1935—1936	131,901	7000
r. 1936—1937	168,586	7000

Koniczyna i siano. Produkcja koniczyny wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 38,9 q z 1 ha):

1930—1934	średnio	1.183.780
1935		1.176.570
1936		1.351.584

Produkcja siana wynosiła (przy przeciętnym zbiorze 20,5 q z 1 ha):

1930—1934	średnio	1.183.406
1935		1.071.480
1936		1.163.278

Średnia wczesna produkcja zbóż i roślin okopowych wynosiła w ciągu ostatnich 10 lat około 3.080.000 ton z czego same zboża wynosiły około 1.785.000 ton, a okopowe około 1.300.000 ton.

Eksport rolny. Nadwyżka produkcji rolnej pozostała po spożyciu i zostawieniu zapasów nasion na zasiew, jest eksportowana. Z drugiej strony Litwa zmuszona jest sprowadzać cały szereg artykułów spożywczych; poniższa tablica uwidacznia różnicę pomiędzy importem a eksportem produktów spożywczych (znakiem + oznaczona jest przewaga eksportu nad importem):

lata	1927	1930	1932	1933	1934	1935
mil. lt.	+ 6,3	+ 12,3	+ 1	+ 2,1	+ 17	+ 20,5

W Gospodarce rolnej Litwy poważną pozycję stanowi len, siemę lniane i nasienie koniczyny. Wartość tych trzech artykułów w eksporcie rolnym Litwy uwidacznia następująca tablica, obliczona w milionach litów:

Wartość produkcji lnu i koniczyny.

	1927	1930	1933	1934	1935	1936
len	66,6	19,6	7,2	11,2	14,1	22,0
siemę lniane . . .	18,5	14,2	2,0	2,0	3,9	5,0
nasiona koniczyny:	2,2	3,3	1,4	4,0	4,6	3,3
Razem	87,3	37,1	10,6	17,2	22,6	30,3

Stan hodowli inwentarza żywego ulega na Litwie stalemu polepszeniu dzięki selekcji, sprowadzaniu rasowych zwierząt i zapłodowców przystosowanych do litewskich warunków klimatycznych, co oczywiście wpływa na podniesienie wydajności i jakości produktów hodowlanych.

Inwentarz żywy.

W stosunku do 1930 r. stan inwentarza żywego zmniejszył się ilościowo; w 1937 r. przedstawiał się następująco:

Konie	546.880 szt.	bez młodzięży
Rogaczna (bez krów)	1.148.500 "	
Krowy	762.800 "	
Świnie	1.210.000 "	
Owce	1.275.400 "	
Kury (bez kogutów)	2.176.700 "	
Gęsi (bez młodych)	893.600 "	

Litwa potrzebuje dużo dobrych koni pociągowych i dla obsługi gospodarstw. Konie litewskie cieszą się zagranicą zasłużoną opinią i znajdują popyt, toteż mimo zmniejszenia się eksportu pod względem ilościowym wartość eksportu stosunkowo mało się zmienia z powodu poprawy gatunku.

Hodowla koni i zyski.

Eksport koni i sumy uzyskane za eksport podane są poniżej: Konie eksportowane są przeważnie do Łotwy, Danii, Holandii i Belgii.

Prócz koni eksportowane są skóry końskie obrabiane i surowe oraz włosie końskie. Eksport tych artykułów przedstawia się jak następuje:

Rok	Eksportowano szt.	Mil. lt.
1927	27,123	11,0
1929	20,675	11,4
1930	20,647	10,3
1933	16,776	4,3
1934	17,318	4,6
1935	15,289	3,4
1936	14,900	5,6

rok 1927	1.9 mil. lt.
„ 1930	0.9 „ „
„ 1933	0.6 „ „
„ 1934	0.8 „ „
„ 1935	0.8 „ „
„ 1936	0.9 „ „

Ekspert powyższych produktów odbywa się przeważnie do Niemiec.

Rogacizna. Ekspert produktów, pochodzących z hodowli roga-
cizny, a mianowicie: mięsa, produktów mlecznych
i skór na ogół przedstawia się nader poważnie w ogólnym eksporcie litewskim; ekspert ten obrazuje następująca tablica:

	1936	1935	1934	1933	1932
Żywe bydło	2,1	1,0	2,0	2,5	2,5
Wolowina, cielęcina	0,4	—	0,6	2,4	4,0
Masło	35,2	24,4	14,7	22,9	41,8
Sery	0,8	0,4	2,3	1,9	2,0
Mleko—śmietanka i t. p. . .	0,1	0,1	0,4	0,2	0,2
Skóry nieobr.	0,2	0,8	0,8	1,1	0,7
Skóry ciel. nieobr.	3,5	1,9	1,9	1,7	1,8
Skóry miękkie	0,2	0,7	0,6	0,7	1,8
Skóry podeszwowe	—	0,9	2,1	1,3	0,4
razem	42,5	29,3	25,4	34,7	55,2

Mięso i produkty mięsne. Ponieważ gospodarka litewska poszła po linii produkcji mlecznej, jest więc rzeczą naturalną, że i produkcja mięsna odgrywa dużą rolę, tembardziej, że polityka amortyzacyjna gospodarstw wymaga stałego odnawiania inwentarza.

Mięso idzie na aprowizację miast i wsi oraz na ekspert; stosunek tych trzech kategorii zużycia produkcji mięsnej uwidacznia następująca tablica:

	1936	1935	1934	1931	1927
Miasta					
cielęcina	119	108	112	116	67
wołowina	21	18	24	16	82
różne	72	69	73	36	—
Wieś					
cielęcina	40	40	40	40	30
różne	10	10	10	5	5
Eksport					
św. cielęcina	1,75	23	3,9	12,9	20,3
konser. cielęce	0,5	0,6	1,3	0,8	2,1
św. wołowina	4,1	0,3	5,4	6,6	9,5
konser. wołowe	1,5	0,03	3,6	26,3	2,3

Cena mięsa w porównaniu z rokiem 1930 spadła znacznie:

	r. 1930	r. 1936
w hurcie za 50 kg żywej wagi	52.0	15.8
w detalu za 1 kg	1.95	0.70

Z chwilą utworzenia w r. 1926 centrali Kooperatyw mlecznych t. zw. „Pienocentras” i powierzenia jej całego handlu produktami mlecznymi, gospodarka mleczna Litwy weszła na zdrowe tory. — Działalność spółdzielni i produkcję mleczną ilustruje poniższa tablica:

Produkcja mleczna.

	1936	1935	1934	1933	1930	1927
Ilość mleczarni	—	251	221	272	209	162
„ seperatorów	—	1771	1768	1825	1238	111
„ dostawców mleka	—	76394	69741	69496	60173	6373
ilość zameld. krów w 1000 szt.	—	274,9	243,1	232,7	177,9	21,9
przerobiono śmietanki w 1000 kg	—	315,126	261,532	239,307	155,857	20,218
Wyrobito masła w 1000 tonach	—	13189,6	10728,5	9853,6	6369,2	801,6
Eksportowano przez „Pienocentras”	14,500	12,101	9,590	8,674	6,027	551
Rzeczywisty eksport w tonach	14,700	12,154	9,671	9,580	7,357	2051
w mil. lt.	36,0	24,4	14,7	22,9	46,9	13,5

Ekspert masła wyrabianego przez kooperatywy stale wzrasta, wartość produkcji mlecznej poważnie się podnosi, a dochodowość eksploatacji krów wzrosła o 38%.

Nierogaczna. Litwa, podobnie jak inne państwa bałtyckie, prowadzi hodowlę nierogaczyny na dużą skalę. Średnio ubój nierogaczyny wynosił w ciągu ostatnich 4 lat około 1.289.300 sztuk rocznie.

Wartość eksportowanego świeżego mięsa wieprzowego oraz przetworów mięsnych wynosiła:

Rok	Mil. lt.	Zabito świń na eksport
1927	19.350,0	86,564
1930	70.347,9	289,351
1932	55.724,0	608,255
1934	41.063,0	333,906
1935	33.544,3	328,646
1936	43.284,4	358,712

Wywóz mięsa i przetworów mięsnych jest skoncentrowany w Tow. Akc. „Maistas”, do towarzystwa tego należą fabryki przetworów mięsnych w Kownie, Kłajpedzie, Taurogach i Poniewieży. Rynek litewski jest przygotowany do rocznego eksportu miliona świń.

Hodowla owiec. Dużym popytem na rynkach zagranicznych cieszą się owce litewskie, wełna i skóry futrzane. Ekspert żywych owiec osiąga wysokości 7.700 sztuk rocznie, a eksport skór futrzanych owczych — ilości do 2.000 sztuk rocznie.

Produkcja wełny osiąga wysokość 900 ton rocznie, zużycie zaś w krajowych fabrykach nie przenosi narazie 150 ton; nadwyżka jest eksportowana.

Wartość eksportu produktów hodowli owiec przedstawia się jak następuje:

w tys. litów

	1936	1935	1934	1930	1927
Żywe owce	0,2	0,1	1,9	264,2	109,9
Mięso . .	24,7	25,2	71,7	106,8	7,3
Futra . .	67,6	135,8	198,9	1394,6	1750,2
Wełna . .	1,8	6,1	4,4	19,4	112,4
	94,3	167,2	276,9	1785,0	1979,8

Hodowla kur jest rozwinięta na Litwie i przynosi dochody. Ilość kur należy ocenić na średnio 2,2 milj. sztuk. Trzy czwarte produkcji jaj służy na zaspokojenie zapotrzebowania krajowego, jedna czwarta idzie na eksport.

Kury.

Eksport jaj i kur przedstawiał się w ostatnich latach następująco:

w milj. litów

	1936	1935	1934	1932	1930	1927
Jaja	4,9	2,1	1,7	6,2	11,9	10,9
Kury	0,6	0,4	0,6	0,7	1,2	0,6
Razem	5,5	2,5	2,3	7,0	13,1	11,5

Hodowla gęsi na Litwie jest rozpowszechniona i eksport gęsi w latach pomyslnych osiągał wysokość około pół miliona sztuk wartości 3,8—5 milionów litów.

Gęsi.

Obecnie Litwa eksportuje bitych gęsi około 600—700 tysięcy sztuk; eksport pierza i puchu ma dobre widoki rozwoju i przedstawiał się w ostatnich latach jak następuje:

Rok	Wartość eksportu
1927	3,2 mil. lt.
1932	4,0 „ „
1934	0,5 „ „
1935	0,3 „ „
1936	1,5 „ „

Ilość kaczek hodowanych na Litwie należy ocenić na 300.000 sztuk, indyków — około 93.000 sztuk.

Kaczki i indyki.

Eksport osiągnął w ostatnich latach następujące sumy:

w milj. litów

	1936	1935	1934	1932	1930	1927
Kaczki	0,7	0,3	0,4	1,1	1,7	0,7
Indyki	0,6	0,3	0,4	0,9	0,8	0,3
Razem	1,3	0,6	0,8	2,0	2,5	1,0

Ogólna powierzchnia zalesienia na Litwie wynosiła w 1935 r.:

Lasy.

las państwowe 904.000 ha

las prywatne, miejskie i kościelne 173.000 ha

razem 1.077.000 ha

Stanowi to 19,3% ogólnej powierzchni całego państwa.

Eksploatacja lasów w pierwszym okresie istnienia państwa była nader intensywna z uwagi na konieczność zrównoważenia budżetu, co odbiło się wybitnie ujemnie na drzewostanie.

W miarę lat jednak sprawy leśne zostały uregulowane; jakkolwiek i dziś jeszcze eksport drewna stanowi poważną pozycję w bilansie handlowym Litwy, to jednak eksport drewna nieobrobionego zmalał do minimum, zwiększył się natomiast eksport drewna obrobionego, słomy zapalczanej, celulozy, fornierów, dykty, wyrobów z drewna, mebli itd.

Eksploatację lasów ilustruje poniższe zestawienie:

w metrach sześciennych

Rok	Eksploatacja lasów	Wyrobiono materiału
1932	1.498.608	969.568
1933	2.190.382	1.038.513
1934	3.397.741	1.364.839
1935	3.480.874	1.559.007

Intensywna eksploatacja zmieniła stan zalesienia. Podług oszacowania przeprowadzonego w 1931 roku stosunek procentowy wieku lasu do powierzchni zalesionej przedstawiał się jak następująco:

Wiek lasu	Stosunek % % do pow.	Ilość w 1000 ha
od 1 r. do 20 lat	38	409,26
„ 21 „ „ 40 „	26	279,02
„ 41 „ „ 60 „	18	193,86
„ 61 „ „ 80 „	17	183,09
„ 81 „ „ 100 „	9	96,93
„ 101 „ „ 120 „	5	53,85
„ 121 „ „ 140 „	2	21,54
powyżej „ 140 „	1	10,77

Rejon wód przybrzeżnych, w którym odbywa się *Rybołówstwo*. łów ryb, wynosi ogółem 90 klm pobrzeża morskiego.

Rybołówstwo morskie podzielone jest na dwa okręgi: Kłajpedy, o długości linii brzegowej 70,5 klm oraz Połęgi — o długości 19,5 klm. Ilości sprzętu rybackiego morskiego przedstawiają się następująco:

	Okrąg Kłajpedy	Okrąg Połęgi
ilość statków	230	103
ilość sieci	8.684	366
długość sieci	1.165.000	1.025.000

Oprócz połowów morskich odbywają się również połowy w rzekach, stawach i jeziorach. Ogółem powierzchnia wód rybackich wynosi:

wody morskie	58.601 ha
rzeki	7.747 „
jeziora i stawy	1.396 „
razem	<u>67.744 ha</u>

Ilościowo połowy ryb pozostają bez zmiany, zmniejszyła się natomiast wybitnie wartość połowów. Ilustruje ten stan rzeczy poniższe zestawienie:

Rok	Morskiego		Przybrzeżnego		Na wodach wewn.	
	ton	1 000 lt.	ton	1 000 lt.	ton	1 000 lt.
1927	302,5	416,7	1.105,6	895,3	930,6	973,0
1930	496,4	607,2	802,5	726,9	843,5	953,2
1932	747,6	400,2	1.042,3	440,4	606,9	372,7
1934	496,9	175,0	972,6	352,5	433,7	179,7
1935	315,7	135,6	1.074,6	310,1	363,4	172,3
1936	383,7	201,7	—	—	444,4	350,7

ROZDZIAŁ III.

PRZEMYSŁ.

Przemysł torfowy. — Wapno-glina. — Szkło. — Przemysł metalowy. — Przemysł chemiczny. — Zapałki - farby. — Mydło - świece. — Prepar. farmaceutyczne. — Gumowy przemysł. — Różne. — Przemysł garbarski. — Przemysł włókienniczy. — Len. — Wełna i bawełna. — Jedwab i inne. — Przemysł drzewny. — Przemysł papierniczy i drukarski. — Przemysł spożywczy. — Młyny. — Cukrownie. — Przemysł cukierniczy. — Przemysł mięsny. — Przemysł olejarzski. — Destylarnie. — Browarnictwo. — Mleczarstwo. — Przemysł tytoniowy. — Gorzelnictwo. — Przemysł kartoflany. — Produkcja nawozów sztucznych. — Przemysł konfekcyjny. — Elektrownie. — Ogólna wartość produkcji. — Produkty objęte akcyzą. — Alkohol.

Przemysł litewski pozbawiony podstawowych surowców kopalnianych, jak węgiel, rudy, nafta — zmuszony był oprzeć się na surowcach krajowych, — do których należy zaliczyć: drzewo, skóry, len, wełnę, glinę, ił, piasek, wapień, torf i wodę jako źródło energii.

Przemysł na Litwie rozwija się i wzmacnia stopniowo, wyszedłszy z prymitywnego stadium przemysłu chałupniczego; obecnie powstał cały szereg zakładów przemysłowych, a wzrost zatrudnienia w tych zakładach w porównaniu z 1927 r. wzrósł o 40%.

Ilość świadectw wykupionych na prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych, wynosiła:

w r. 1935	11 904 szt.
„ 1936	14 750 „
„ 1937	14 404 „

W tym podług kategorii w roku 1937:

3 „	19 „
2 „	2 „
3 „	14 „
4 „	112 „
5 „	249 „

6	„	603	„
7	„	1133	„
8	„	4933	„
9	„	7348	„

Zakłady przemysłowe rozporządzają obecnie energią mechaniczną ponad 110.00 KM, z czego na energię elektromotoryczną przypada około 75.000 KM. W dalszym ciągu naszych rozważań będziemy brali pod uwagę, jedynie zakłady przemysłowe, które w 1937 r. zatrudniały powyżej pięciu robotników.

Rozpatrując poszczególne grupy przemysłowe podawać będziemy jedynie przybliżone wartości produkcji, gdyż wartości te zależą od popytu i ceny rynkowej; ponadto nie wszystkie zakłady przemysłowe można było wziąć pod uwagę, gdyż nie wszystkie są zobowiązane do podawania wartości swej produkcji.

Złóża torfowe Litwy obejmują około 200.000 ha, tj. niemal 4% całego obszaru państwa. Torfowiska zbadane oraz torfowiska eksploatowane obejmują przestrzeń około 60.000 ha. Przy głębokości pokładów około 3,1 m można przyjąć, że ogólny zapas torfu na Litwie wynosi około 2 milionów m³ czyli około 200 milionów ton suchego torfu. Torfy litewskie zawierają od 2.800 do 4.000 kalorii ciepła na 1 kg torfu, należą zatem do gatunku dobrych torfów.

Przemysł torfowy.

Najwięcej torfowisk nadających się do eksploatacji znajduje się w okręgach: szawelskim, poniewieskim, możejkowskim, kowieńskim, mariampolskim i wołkowyskim.

Eksploatację torfowisk prowadziło w 1937 r. 11 przedsiębiorstw zatrudniających 629 robotników; przedsiębiorstwa te rozporządzały energią 460 KM.

Przemysł torfowy znajduje się całkowicie w rękach prywatnych i dostarcza torf do elektrowni i cukrowni. Wartość wydobytego torfu przez trzy z liczby tych zakładów można ocenić na 0,6—0,8 milj. litów rocznie.

Przemysł ziemny i ceramiczny stopniowo modernizuje się, a wzrost zatrudnienia od roku 1927 wynosi 45%. Ogólna ilość zakładów przemysłowych tej grupy wynosi 99, pracuje w nich 2827 robotników.

Wapno-gлина.

Liczna złóża wapieni litewskich nie są jeszcze zbadane ilościowo i jakościowo, w każdym razie stanowią one poważne bogactwo kraju,

gdyż gleba litewska wymaga wapniowania. Gdzieniedzie dokonane próby wykazały obecność tlenu wapnia (CaO) w złożach litewskich w ilości około 54%; jest o wysoki procent, gdyż najwyższa spotykana ilość tlenu wapnia wynosi 56%. Jednakowoż sposób wydobywania i wypalania wapna jest najzupełniej prymitywny: nowoczesnych pieców gazowych na Litwie nie ma zupełnie. Produkcja wapna użytkowywana jest przeważnie na cele budowlane.

Gliny i ily znajdują się na Litwie w dużych ilościach i w wielu miejscach; ma to duże znaczenie dla gospodarstwa narodowego, gdyż — niezależnie od rozwiniętego cegielnictwa — Litwa będzie mogła wykorzystać zapasy gliny dla celów melioracyjnych, gleby bowiem litewskie przeważnie wymagają drenowania.

Obecnie wyrabiane są przeważnie cegły, dachówki, częściowo kafle, natomiast drenów i naczyń garncarskich stosunkowo niewiele.

Ogólna ilość zakładów wynosi 73, a ilość zatrudnionych robotników — 2083.

Przemysł ten rozporządza energią mechaniczną około 980 KM oraz elektromotoryczną — około 1.250 KM.

Wartość produkcji wynosi od 4,5 do 5,5 milj. litów.

Szkło. Piaski odpowiednie dla hutnictwa znajdują się w wielu miejscach, są one jednak jak dotychczas mało zbądane i niedostatecznie wykorzystywane, jakkolwiek na Litwie istnieje przemysł hutniczy wcale dobrze rozwinięty. Warto dla porównania pamiętać o polskiej hucie „Niemen”, która znajduje się w podobnych warunkach i zużywa ten sam surowiec.

Hut szklanych jest na Litwie 5, zatrudniają one 349 robotników, a wartość produkcji tych hut wynosi od 0,95 do 1,25 mil. lt. z czego wypada na:

butelki	0,77 mil. lt.
szkło	0,14 „
różne wyroby	0,04 „

Przemysł metalowy. Przemysł metalowy i maszynowy oparty na surowcach i półfabrykatak przywozowych rozwija się dobrze.

rok	ilość zakładów	zatrudniających	ilość robotn.
1927	94	włącznie do 1 rob.	1895
1936	96	powyżej 5 rob.	2187
1937	103	powyżej 5 rob.	2792

W liczbie tych zakładów w 1937 r. było:

Odlewni, obróbki metali i t. p.	32	1190
Wytwórni maszyn, aparatów i środków transportowych	14	1059
Zakłady blacharskie	6	72
Zakłady mechaniczne	51	471

Przemysł metalowy rozporządza energią mechaniczną ok. 756 KM. i elekromotoryczną ok. 3921 KM. — a wartość przybliżona produkcji 66 z pomiędzy owych zakładów wynosi od 9,1 do 11 mil. lit., z czego przypada na:

	ilość w tonach	Wartość produkcji (w mil. lit.)
gwoździe	950	0,74
drut	1.900	1,4
naczynia domowe cynkowe		
aluminiowe i emaliowane	—	1,0
wyroby blacharskie	—	0,8
różne wyroby metalowe	—	2,5

Maszyny i środki transportowe:

Wialnie	szt. 80— 90	0,01	0,02 mil. lit.
Trzepakalnie lnu	„ 90— 210	0,02	0,07 „
Kieraty	„ 20— 200	0,03	0,09 „
Sieczkarnie	„ 140— 300	0,02	0,07 „
Wagi	„ 400—1300	0,02	0,07 „
Różne	—	2,5	3,6 „
Różne wyroby z blachy	—	0,4	0,5 „

O wytwórczości zakładów mechanicznych, elektrotechnicznych i optycznych brak jakichkolwiek szczegółów.

Przemysł chemiczny rozwija się poważnie. Ilość zatrudnionych robotników wzrosła z 820 w 1927 r. do 1405 w 1938 r. Ogólna ilość zakładów zatrudniających powyżej 5 ludzi, wynosi 48 fabryk, które rozporządzają energią mechaniczną 905 KM., i elekromotoryczną ok. 1943 KM. Wartość produkcji 44 zakładów z ogólnej liczby zakładów chemicznych wynosi ok. 16 mil. lit.

Przemysł chemiczny.

Wartość produkcji poszczególnych zakładów chemicznych przedstawia się następująco:

Zapałki-farby.

	wartość produkcji:
1 fabryka zapałek	2,2 do 2,5 mil. lit.
7 fabryk farb i lak.	1,3 do 1,5 mil. lit.
różnych produktów chem.	0,05 mil. lit.

Z podanych powyżej 7 fabryk farb dwie są zupełnie nowoczesnie urządzone.

Mydło - świece. 12 fabryk mydła:

mydło do prania	ok. 900 tys. kg	od 4,5	do 5,0	mil. lit.
mydło toaletowe	ok. 110 tys. kg	„ 0,5	„ 0,6	„
różne produkty		„ 0,1	„ 0,3	„
świece	ok. 55 „ „	„ 0,5	„ 0,8	„
różne produkty stear.		„ 0,03	„ —	„

Egzystujące 3 fabryki mydła zwykłego pokrywają w zupełności zapotrzebowanie rynku litewskiego.

Prepr. farmaceutyczne. Wytwórni preparatów farmaceutycznych i kosmetycznych jest 9 na Litwie — zatrudniają one ok. 100 pracowników. Łącznie z laboratoriami jest ich 20 i razem zatrudniają one 250 pracowników. Wartość produkcji wacha się od 1 do 1,5 mil. lit.

Przemysł gumowy. Przemysł gumowy i kauczukowy, uruchomiony dopiero w 1933 r., zatrudnia normalnie w jednej fabryce 500—600 pracowników; wartość wyrobionych kaloszy i innych produktów wynosi z górą 3,7 mil. lit. z czego na obuwie gumowe i kalosze wypada ok. 3,5 mil. lit.

Różne. Osiemnaście pozostałych fabryk chemicznych produkuje następujące artykuły:

tłuszcze — wartość produkcji	od 4—0,5 mil. lit.
kwas węglowy	ok. 0,11 „
tlen	od 0,09 do 0,15 „
sacharyna	„ 0,15 „ 0,2 „
papa (papier gudronowy)	„ 0,07 „ 0,09 „
elektryczne elementy i baterie	„ 0,06 „ 0,1 „
klej stolarski	0,06 „
woski i pasty	„ 0,3 „ 0,4 „
różne	„ 0,4 „ 0,5 „

Ogólna wartość produkcji tych fabryk wynosi od 1,3 do 1,5 mil. lit., a cała wartość wytwórcza przemysłu chemicznego wynosi ok. 42,5 mil. lit.

Przemysł garbarski. Przemysł garbarski zatrudnia około 1500 robotników. Widoki rozwoju przemysłu garbarskiego są znaczne wobec faktu, że Litwa rozporządza własnym surowcem. W 1927 roku na Litwie było 40 zakładów, zatrudniających 650 robotników, obecnie istnieje 51 zakładów (powyżej 5 robotników),

w których pracuje 1096 ludzi. Przemysł garbarski rozporządza energią mechaniczną w wysokości około 1.114 KM. oraz elektromotoryczną w wysokości około 1.200 KM. Wartość produkcji 22 zakładów z pośród istniejących wynosi od 9 do 11 mil. litów rocznie, z czego wypada na:

skóry podeszwowe	od 4,0 do 5,0 mil. lit.
skóry cienkie	„ 0,3 „ 0,8 „
skóry juchtowe i blank.	„ 0,9 „ 1,6 „
skóry chromowe	„ 2,9 „ 4,0 „
skóry różne	„ 0,07 „ 0,09 „

Pozostałych 29 zakładów wyrabia artykuły skórzane, ortopedyczne, galanterię oraz futra ogólnej wartości 1,5 do 2,5 mil. litów rocznie.

Przemysł włókienniczy jest inowacją ostatnich czasów na Litwie. Oparty jest przeważnie na kapitałach obcych: angielskich i amerykańskich i liczy 74 wytwórni, (zatrudniających powyżej 5 robotników), z ogólną liczbą 6.560 ludzi zatrudnionych w tym przemyśle.

*Przemysł
włókienniczy.*

Przemysł włókienniczy rozporządza energią w wysokości 11.773 KM, z czego na energię elektromotoryczną przypada około 8.759 KM.

Istnieje dziesięć fabryk, zatrudniających powyżej 200 robotników każda, z tych dwie fabryki duże, z nich jedna zatrudnia 2.500, a druga 1.100 robotników.

Młody przemysł włókienniczy litewski rozwija się zupełnie dobrze; przyjmując stan roku 1927 za podstawę obliczeń indeksów, otrzymujemy ostatni indeks równy liczbie 400. Wartość produkcji włókienniczej nie tylko nie zmniejszyła się w okresie kryzysu, ale w przeciwieństwie do produkcji innych gałęzi przemysłowych zwiększyła się i wynosi obecnie około 47 mil. litów.

Roczna produkcja lnu i pakul oceniana jest na prawie 7 milj. litów, odpadków lnu i knopi na 2,5 milj. lit.

Len.

Sześć istniejących oczyszczalni lnu zatrudnia około 400 robotników; tkalni i przędzalni istnieje sześć, które zatrudniają około 4.000 robotników.

Tkalni i przędzalni wełny i bawełny jest szesnaście, zatrudniają one 4000 robotników a wartość ich produkcji wynosi około 30 mil. litów.

*Wełna
i bawełna.*

Przędzalni wełny jest szesnaście, pracuje w nich około 140 robotników.

*Jedwab
i inne.*

Tkalni wyrobów jedwabnych jest trzy, zatrudniają one 920 robotników, różnych innych zakładów związanych z przemysłem włókienniczym a wyrabiających watę, filc itd. jest 27; pracuje w nich 244 robotników.

Młody przemysł apreturowy i farbiarski został przychylnie przyjęty przez rynek krajowy i ma dobre widoki rozwoju; wartość produkcji wynosi około 17 milionów litów, a zdolność produkcji osiąga 800.000 metrów wyrobów włókienniczych rocznie.

Wartość wyrabianych na Litwie lin, sznurów i szpagatów wynosi około 0,6 mil. litów, waty i watoliny — około 0,5 mil. litów. W szybkim tempie wzrasta przemysł trykotażowy, którego produkcja ocenia na jest obecnie na 15 mil. litów.

*Przemysł
drzewny.*

Przemysł drzewny posiada 219 przedsiębiorstw, zatrudniających około 5400 robotników i rozporządzających energią około 13186 KM, z czego na energię elektromotoryczną przypada około 3676 KM. Przemysł drzewny nie ma dobrej perspektywy na przyszłość. Żeby wykorzystać należycie istniejące zakłady i zamortyzować inwestycje zawarto porozumienie z Rosją Sowiecką, mające na celu przecieranie i przerabianie drewna rosyjskiego w Kłajpedzie, przy czym cło na wywóz drewna i stawki transportowe zostały obniżone.

Przedsiębiorstwa przemysłu drzewnego dzielą się na następujące kategorie zakładów:

	Ilość przeds.	zatrudn. robot.
Tartaki i przerób. drewna	142	4.400
Zakłady meblarskie	64	660
Różne zakłady	13	300

Wartość przerobionego drewna wynosi ok. 18 mil. lit., a wyrobionych na eksport mebli 4,5 mil. lit.

*Przemysł
papierniczy
i drukarski.*

Przemysł papierniczy i drukarski posiada ogółem 76 zakładów, zatrudniających 2600 robotników i rozporządzających energią około 22602 KM, z czego na energię elektromotoryczną przypada 10904 KM.

Fabryki	Ilość fabryk	Ilość rob.	K. M.
Celulozy, papieru, tektury	4	1200	21675
Wyrobów z papieru i tekt.	18	280	—
Drukarnie, litografie i cynkografie	44	1000	—
Inne	10	100	—

Przemysł ten jest dobrze zorganizowany, posiada nowoczesne maszyny i stale się rozwija; wartość produkcji oceniona jest na około 25 mil. litów.

Przemysł spożywczy, opierający się na rolnictwie, rozwija się bardzo dobrze; w stosunku do 1927 r. wzrósł o 27%. Przemysł ten posiada obecnie 353 wytwórni, zatrudniających około 5200 robotników i rozporządzających energią mechaniczną około 22911 KM, z czego na energię elektromotoryczną przypada 7343 KM. Dzieli się on na następujące kategorie:

Przemysł spożywczy.

	Ilość zakł.	Ilość rob.
młyny	89	715
piekarnie	44	345
cukrownie	2	260
wytw. cukrów	32	625
rzeźnie i przetwórnice mięsa	21	1400
olejarnie	5	125
dystylarnie i gorzelnie	5	120
browary	10	370
zakł. mleczarskie	110	450
„ tytoniowe	9	600
różne	26	230

Ogólna wartość produkcji przemysłu spożywczego pomimo spadku cen wynosi powyżej 100 mil. lit.

Ważniejsze działy tego przemysłu omówione są szczegółowo poniżej.

Wartość produkcji przemiałowej młynarstwa litewskiego wynosi obecnie około 16 milj. litów; wartość ta przy dobrej koniunkturze wzrasta do 30 mil. litów rocznie. Ścisłe określenie wartości produkcji młynarskiej jest dość trudne, gdyż liczne młyny istniejące w gospodarstwach wiejskich miela zboże na użytek własny i najbliższych sąsiadów, wymykając się z pod zestawień statystycznych.

Młyny.

Litwa do niedawna nie posiadała wcale cukrowni i dopiero w 1931 r. została uruchomiona pierwsza cukrownia, a w 1935 r. — druga. Uruchomienie cukrowni odbiło się dodatnio na bilansie handlowym Litwy. Wartość produkcji cukrowniczej stopniowo wzrasta, co ilustruje poniższa tablica:

Cukrownie.

Dostarczono cukrowniom buraków (w tonach)	Wyproduk. cukru			Otrzyma- no cukru z 50 kg. buraków	Przywóz cukru		Spożycie cukru tony
	białe- go	żółte- go	razem		tony	1000 lt.	
1931/32							
45084	6552	61	6613	7,3	15282	4,162	21895
32/33							
121841	16165	26	16191	6,6	3189	1,048	19380
33/34							
51014	8104	31	8135	8,0	12341	2,794	20474
34/35							
91769	15180	52	15232	8,3	5667	2,294	20899
35/36							
131901	22037	96	22133	8,3	2123	469	24256
36/37							
168586	27057	107	27164	8,1	1472	309	28636
37/38 do XII m.	—	—	28349	—	—	—	—

Cukrownie w okresie kampanji zatrudniają dodatkowo około 1000 robotników.

Średnie spożycie cukru na jednego mieszkańca Litwy, wynosi ok. 11,5 kg. Cukrownie czerpią energię przeważnie z silników parowych 4400 KM. jako opału używają torfu, ogólna energia mechaniczna, którą rozporządzają wynosi 6810 KM.

Przemysł cukierniczy.

Przemysł cukierniczy produkujący wyroby z kakao, czekolady, marmolad owocowych itp. uległ w ostatnich latach zwężeniu z powodu spadku cen na te wyroby; obecnie czynne są 32 przedsiębiorstwa (w 1927 r. istniało 40 przedsiębiorstw), które zatrudniają o 21% robotników mniej niż w 1927 r.

Wartość produkcji, która wynosiła poprzednio około 9 milj. litów, obecnie wynosi 6 milj. litów.

Przemysł mięсны.

Produkty mięsne przedstawiają poważne pozycję w handlu wewnętrznym i zewnętrznym Litwy. Największe obroty produktami mięsnymi wykazuje tow. akc. „Maistas”, które posiada 5 nowoczesnie urządzonych rzeźni i fabryk konserw, zatrudniających razem około 20.000 robotników. W rękach tego towarzystwa znajduje się prawie całkowity eksport produktów mięsnych.

Wartość produkcji przemysłu mięsnego wynosi obecnie około 50 milj. litów; eksport w 1930 roku wynosił 66,7 milj. iltów.

Na Litwie istnieje 5 olejarni, które produkują oleje techniczne, jadalne, pokosty itp. Wartość produkcji wynosi obecnie około 3 milj. litów, wykazując spadek 50-cio procentowy.

*Przemysł
olejarski.*

W 1927 r. istniało 38 wytwórni wyrobów alkoholowych, obecnie ilość ich spadła do 5 zakładów; przemysł, który poprzednio zatrudniał 250 robotników, obecnie zatrudnia tylko 73. Wartość produkcji wynosi obecnie 1,3 milj. litów.

Destylarnie.

Przemysł piwowarski obejmuje obecnie 10 browarów, wykazując tendencję zniżkową w stosunku do lat ubiegłych; ilość robotników zmniejszyła się o 23%, podobnie wartość produkcji, która wynosiła w 1930 r. 7 milj. litów obecnie spadła do 4,4 milj. litów.

Browarnictwo.

Mleczarstwo rozwija się bardzo poważnie. W 1927 r. były tylko 4 zakłady, zatrudniające 26 robotników, obecnie istnieje ich 110 z liczbą 450 robotników.

Mleczarstwo.

Przemysł mleczarski zaczął się rozwijać z chwilą objęcia handlu przetworami mleczarskimi i eksportu przez spółdzielnię „Pieno-Centras”, która posiada 200 oddziałów rozsianych po całej Litwie i zatrudnia około 2.000 robotników.

Mleczarstwo przerabia około 1,2 miljarda kg. mleka rocznie. Eksport masła, sera itd. stanowi poważną pozycję handlu zagranicznego Litwy; zestawienia statystyczne podane były powyżej w dziale gospodarstw wiejskich.

Przemysł tytoniowy ma tendencje zniżkowe. Istnieje obecnie 9 fabryk, zatrudniających 600 robotników; wartość produkcji oceniana jest na 8,5 milj. litów. Przeróbce ulega około 680.000 kg. tytoniu; w stosunku do 1930 roku konsumpcja tytoniu spadła o 30%.

*Przemysł
tytoniowy.*

W 1937 roku konsumpcja spirytusu i wódek mocy 38%—95% wynosiła 5.373.527 litrów wartości 31.630.487 litów; konsumpcja spirytusu mocy 100% dla celów przemysłowych i komunikacyjnych wynosiła w tym samym roku 2.243.195 litrów wartości 3.244.056 litów.

Gorzelnictwo.

Alkohol należy do produktów monopolowych.

Produkcja krochmalu, syropu itd. z kartofli oceniana jest na 0,7 milj. litów, produkcja surogatów kawy na 0,5 milj. litów. Cykorii Litwa nie produkuje.

*Przemysł
kartoflany.*

Produkcja nawozów sztucznych.
by krajowe.

Litwa produkuje głównie superfosfaty w ilości 32—46 tysięcy ton rocznie wartości 2,4—4,5 milj. litów. Wszystkie wyprodukowane nawozy sztuczne idą na potrzeby krajowe.

Przemysł konfekcyjny.

Przemysł konfekcyjny rozwija się zupełnie zadawalająco. Istnieje 157 zakładów zatrudniających powyżej 5 robotników, ogólna ilość robotników zatrudnionych w przemyśle konfekcyjnym wynosi 2710. Przemysł ten zużywa 832 KM energii mechanicznej, w czym elektromotorycznej 743 KM.

Przemysł konfekcyjny dzieli się według branż na wytwórnie:

	Ilość zakładów	Ilość robotników
odzieży, bielizny i krawatów	27	442
trykotaży i nici	42	1158
obuwia	48	782
wszelkiej galanterii	40	325

Większe zakłady zatrudniają do 300 robotników, jak np. fabryka obuwia p. f. „Batas”.

Przemysł konfekcyjny pokrywa zapotrzebowanie krajowe, to też importowane są tylko artykuły luksusowe. Import obuwia zanikł niemal w całości, gdyż przemysł garbarski, skórzany i farbiarski dostarcza surowców w zupełności zadawalających wymagania rynku.

Wartość produkcji bielizny i galanterii wynosi około 2 milj. litów.

Elektrownie. Elektrownie mają zapewniony rozwój, gdyż z powodu braku węgla i gazu elektryczność jest głównym dostarczycielem energii dla przemysłu. Brak środków na inwestycje hamuje w silnym stopniu rozwój elektryfikacji kraju; ani siła wodna, ani zapasy torfu nie są wyciskiwane, jakkolwiek istnieją poważne projekty zużycia obu tych źródeł popędu dla celów elektryfikacyjnych.

W 1927 roku istniało 29 elektrowni, zatrudniających 648 robotników; ilość robotników spadła do 523 w roku 1937/38 mimo wzrostu liczby elektrowni do 32, co należy sobie tłumaczyć modernizacją wytwórczości. Natomiast ilość pracowników zatrudnionych przy robotach elektrotechnicznych wzrosła o 24%.

Istnieją 3 elektrownie wodne o sile 250 KM, pozostałe rozporządzają energią mechaniczną w wysokości 34.225 KM oraz elektromotoryczną w wysokości 4036 KM. Wzrost zapotrzebowania energii elektrycznej w przemyśle wynosi 62% w stosunku do 1931 r.; zapotrzebowanie to w cyfrach bezwzględnych wynosi obecnie około 46.000 KM.

Wzrost zapotrzebowania energii elektrycznej maluje poniższe zestawienie.

Rok	Ilość motorów	K. M.
1931	2435	18176
1933	3534	28215
1934	4208	27809
1936	4774	34912
1937	5714	45327

W stosunku do r. 1931 liczba motorów wzrosła o 134,5%, ilość KM. o 149,4%.

Spżycie energii wynosiło w 1930 r. 22,1 mil. kw., w 1935 r. wyniosło już 32,2 mil. kw. wartości ok. 13 mil. lit. Spżycie to ma stałą tendencję wzrastającą.

Przeciętna wartość produkcji przemysłowej na Litwie pod wpływem całego szeregu czynników obniżyła się w r. 1933 o 25% w stosunku do 1930 roku, w niektórych wypadkach nawet o 50%. Obecnie wartość ta powoli wzrasta; w roku ubiegłym wynosiła około 275 mil. litów.

*Ogólna
wartość
produkcji.*

Ścisłej kontroli państwowej w formie akcyzy podlega na Litwie produkcja następujących 15 artykułów:

*Produkty
objęte akcyzą.*

	P r o d u k c j a			Ilość przeds.	Importowano surowców lub półfabrykatów	
	w tysią- cach	1937 r.	1936 r.			
1. Spirytus etyl. . .	litrów	4062,8	2612,0	37	1502,3	31799,2
2. „ metyl. . .	„	1439,7	330,0	2	—	—
3. Likiery i koniaki .	„	38,0	32,2	4	14,8	—
4. Wino	„	856,2	679,4	23	1021,8	cukier: 246,3
5. Piwo	„	14165,4	7290,3	10	2516,9	—
6. Miód	„	—	—	2	—	—
7. Drożdże	kilogram.	346,2	360,1	4	2,1	melasa: 560,1
8. Cukier	„	28349,3	27067,8	2	—	—
9. Herbata	„	38,4	39,1	4	—	—
10. Perfumy i kosmet	„	23,9	19,2	13	17,6	—
11. Lakiery i politory	„	38,8	31,2	5	28,6	—
12. Prod. galenowe .	„	50,9	41,4	6	28,5	—
13. Zapałki	pudełek	1863,5	8664,8	2	—	—
14. Gilzy	sztuk	49240,0	52596,0	4	—	—
15. Surowiec tytonio- wy	kilogram.	769,1	768,1	—	—	—

Alkohol. Produkcja alkoholu jest monopolem państwowym. Alkohol dla celów przemysłowych i komunikacyjnych sprzedawany jest po określonych cenach.

Spożycie alkoholu przedstawiało się w ostatnich latach w sposób następujący:

R o k	Spożycie alkoholu destylowanego mocy 38° — 95°		Spożycie alkoholu 100° przez przemysł i komunikację	
	litry	1000 litów	litry	1000 litów
1937	5.373.527	31.630,5	2.243.195	3.244,1
1936	4.613.141	27.063,0	1.837.490	2.739,8
1935	4.098.310	23.991,4	490.402	1.368,9

Ogólna ilość zakładów przemysłowych zatrudniających powyżej 5 robotników wynosi 1247, w tej liczbie istnieje 287 zakładów zatrudniających powyżej 20 robotników z ogólną liczbą 28.444 robotników.

ROZDZIAŁ IV.

HANDEL WEWNĘTRZNY.

Handel wewnętrzny. — Izby handlowo-przemysłowe. — Spółdzielnie. — Ilość i działalność spółdzielni. — Spółki akcyjne. — Przemysł w spółkach akc. — Kapitały obce w sp. akc. — Ubezpieczenie. — Banki. — Bank Litewski. — Lit a złoty polski. — Kurs lita. — Obieg monet. — Bilans Banku Litewskiego. — Bank Ziemski. Kredyty. — Wypłacalność handlu i przemysłu. — Ceny. — Ceny produktów rolnych i przemysłowych. — Koszty utrzymania. — Warunki dostaw państwowych.

Handel wewnętrzny na Litwie rozwija się dość szybko i pomyślnie, dzięki przyswojeniu zachodnio-europejskich form i metod handlowych. Należy zaznaczyć, iż coraz większa ilość placówek handlowych przechodzi w ręce litewskie. Rozwija się również specjalizacja kupiectwa litewskiego. Obywatele obcy, pragnący zajmować się handlem na Litwie, muszą uzyskać pozwolenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

*Handel
wewnętrzny.*

Suma obrotów handlowych przekracza miliard litów rocznie, z czego $\frac{1}{8}$ część przypada na okrąg kowieński.

Istnieje ogółem około 22.000 placówek handlowych, które dzielą się w następujący sposób według branży:

Placówki handlowe	Ilość
Kolonjalne	6357
Spożywcze	2778
Mięsne	1472
Sprzedaż Alkoholu i t. p.	471
Prod. Wiejskie	1428
Obuwie, skóry i futra	808
Drzewo, węgiel, prod, naftowe	314
Meble i wyroby drzewne	39
Maszyny, automobile, wyroby żelazne	431
Artykuły optyczne, zegarki, biżuterja i t. p.	335
Manufaktura galanteria i t. p.	1546
Księgarnie, mat. piśmienne	390
Apteki, skł. apteczne i art. kosmetycznych	362
Hotele, restauracje, kawiarnie	1970
Instytucje kredytowe, spółdzielnie	670

Największa ilość placówek handlowych, bo 4.943 istnieje w Kownie i okręgu kowieńskim; w innych okręgach jak następuje:

Šiauliai 2.434, Kretinga 1.116, Raseiniai 1.053, Panevež 1.158, Alytus 994, Biržai 899, Marijampolė 954, Mažeikiai 894, Tauragė 989, Ukmergė 924, Utėna 809.

Izby handlowo-przemysłowe. Sprawy związane z handlem i przemysłem koncentrują się w Izbach: Handlowo-Przemysłowej i Rzemieślniczej Handlowo-Przemysłowej w Kownie i Kłajpedzie.

Izby te podlegają Ministerstwu Finansów.

Spółdzielnie. Spółdzielczość odgrywa wybitną rolę w życiu gospodarzem Litwy dzięki poparciu rządu; przy Departamencie Przemysłu i Handlu istnieje specjalny oddział dla spraw spółdzielczych.

Wszystkie spółdzielnie posiadają centrale, koordynujące ich prace i zamierzenia; na dorocznych zjazdach t. z. kongresach wybierane są najwyższe władze spółdzielni: „Lietuvos Kooperatyvos Taryba“.

Najważniejsze spółdzielnie są następujące:

„*Lietuki*” — zajmuje się sprawami gospodarstw wiejskich, handlem oraz eksportem i importem artykułów związanych z życiem gospodarzem wiejskim;

„*Sodyba*” — zajmuje się budownictwem wiejskim, oraz handlem materiałami budowlanymi;

„*Pienocentras*” — zajmuje się mleczarstwem oraz eksportem nabiału i jaj, stanowiącym jej monopol; jest to bardzo poważna instytucja, której działalność była powyżej scharakteryzowana przy sposobności omawiania gospodarki mlecznej;

„*Spaudos Fondas*” — zajmuje się sprawami kulturalnymi, prowadząc równocześnie handel książek, materiałów piśmiennych itp.

„*Parama*” w Kownie zajmuje się sprzedażą produktów spożywczych; posiada 20 oddziałów oraz dużą nowoczesną piekarnię;

„*Kooperacija*” zajmuje się sprawami ubezpieczeń;

„*Kooperacijos Bankas*” zajmuje się sprawą kredytu.

Specjalne biuro inspekcyjne przy Ministerstwie Finansów zajmuje się kontrolą finansową działalności spółdzielni oraz sprawami subwencyjnymi.

Ilość i działalność spółdzielni. Prace spółdzielni obrazuje poniższa tabela odnosząca się do 1935 roku:

sumy w tys. lit

Rodzaj spółdzielni	Ilość spółdzielni	Ilość nadesłanych sprawozdań	Bilans	Kapitał Zakł.	Nierucho- mości	Rucho- mości	Obroty
I. Handlowe:							
1. Spożywcze	64	165	14.018,1	822,1	3.511,3	1.378,7	32.211,8
2. Wiejskie	160	—	—	—	—	—	—
3. Wiejskie—związk. . .	26	—	—	—	—	—	—
Związek „Lietukis’” .	1	1	18.056,3	272,3	1.112,2		60.530,3
„Sodyba”	1	—	—	—	—	—	—
II. Kredytowe.							
1. Spółdz. kredyt. miej- skie i wiejskie	410	369	71.695,1	7.287,3	1.058,6	550,2	—
2. Kasy pożycz. oszczęd. Zw. żydowskiego . . .	55	—	—	—	—	—	—
Zw. Litewskiego . . .	1	—	—	—	—	—	—
III. Ubezpieczeniowe.							
1. Wzaj. ubezpiecz. . . .	1	2	—	223,9	11,4		—
IV. Przemysłowo-wy- twórcze.							
1. Mleczno-przetwórcze	259	218	16.234,9	435,9	4.396,9	6.345,5	29.890,8
2. Produkcja mleczna . .	5	—	—	—	—	—	—
3. Wytwórcze	3	—	—	—	—	—	—
4. Ogrodowe, owocowe i t. d.	15	—	—	—	—	—	—
5. Nasiona—trawy . . .	1	—	—	—	—	—	—
6. Przetw. kartofli . . .	1	—	—	—	—	—	—
7. Wydawnictwa	3	—	—	—	—	—	—
Zw. „Pienocentras’” .	1	1	7.091,7	791,9	—	1.705,0	42.437,7
V. Budowlane.							
1. Budowlane	3	—	—	—	—	—	—
VI. Niezyskowe. . . .							
1. Pracownicze	4	—	—	—	—	—	—
2. Wodne	16	—	—	—	—	—	—
3. Maszyn w majątkach wiejskich	105	—	—	—	—	—	—
4. Kontroli inwentarza żywego	128	—	—	—	—	—	—
Związki							
a) Spółdzielni Litewskich	1	—	—	—	—	—	—
b) Spółdzielni produkcji Inw. żywego i kontroli	1	—	—	—	—	—	—
razem	1278	—	756	127096 1	9.833,4	20.069,8	165070 6

Cały szereg centrali spółdzielczych posiada oddziały w szeregu miejscowości, jakkolwiek w powyższym spisie figurują one jako pojedyncze spółdzielnie. Tak na przykład: „Pienocentras” posiada przeszło 209 oddziałów przetwórczych i około 76.500 :punktów dostaw mleka.

Spółki akcyjne. Poniżej podana tabela ilustruje ilość spółek akcyjnych i wysokość kapitału akcyjnego w r. 1935:

Wysokość kapitału w litach	Ilość spółek akc.	Suma kap. zakł. w 1000 lt.
do 100.000	33	2.785,0
„ 500.000	56	15.972,0
„ 1 mil.	24	18.209,1
„ 5 „	19	34.150,0
powyżej 5 „	9	79.500,0
razem	141	150.616,1
w 1936 r. razem	140	153.278,8

Przemysł w spółkach akc. Kapitał akcyjny umieszczony jest w następujących przedsiębiorstwach:

Kapitały obce w sp. akc. W Spółkach Akcyjnych litewskich czynną rolę gra kapitał obcy, co ilustruje poniższa tabela — odnosząca się do 1935 roku:

Z powyższego wynika iż na 150 mil. litów kapitału nominalnego wszystkich spółek akcyjnych przypada 57,3 mil. litów kapitału obcego, co przekracza 38% kapitału zakładowego.

Kapitał obcy opanował najwięcej: przemysł chemiczny, w którym reprezentuje 88% kapitału zakładowego, papierniczy — 77,5%, elektryczny — opanowany niemal w całości przez kapitał belgijski i wreszcie przędzalniczy, w którym udział kapitału obcego przekracza nawet kapitał zakładowy.

Udział prywatnego kapitału litewskiego wynosi w spółkach akcyjnych około 75 mil. litów.

Kapitał akcyjny w przemyśle litewskim ma zasadniczo charakter inwestycyjny.

Nowopowstające spółki akcyjne muszą posiadać co najmniej 100.000 litów kapitału zakładowego, statut musi być podpisany co najmniej przez 5 osób posiadających obywatelstwo litewskie. Statuty spółek akcyjnych układane są przez notariuszy i podlegają zatwier-

w 1000 lt.

Przemysł	Ilość spółek akcyjnych	Kapitał nominalny	J a k i k a p i t a ł					razem obcy kapitał
			belgijski	niemiecki	angielski	szwedzki	nieokreślony	
Torfowy	1	70,0	—	2,5	—	—	—	2,5
Ceramiczny i wapienny	4	1.530,0	—	14,0	—	—	—	14,0
Metalowy i maszynowy	8	16.112,0	—	4.000,0	—	—	100,0	4.100,0
Chemiczny	9	8.100,0	5,6	—	—	—	—	7.123,6
Przedzalnicy	12	7.425,0	—	—	34,5	—	—	8.579,5
Drzewny	7	3.662,5	986,0	272,7	—	—	—	1.296,7
Papierniczy	10	19.290,0	—	4.755,0	6.225,0	—	—	14.940,0
Spożywczy	22	27.090,0	—	72,8	—	—	—	506,6
Konfekcyjny	8	3.300,0	—	—	—	—	—	100,0
Elektryczny	3	18.400,0	16.235,0	—	—	—	—	16.235,0
Handel wewn.	29	8.482,5	—	100,0	—	18,0	—	920,0
Eksped. i transport	3	355,0	—	—	—	—	—	52,0
Kredyt	12	30.800,0	—	1.078,5	580,2	—	—	2.886,9
Różne	9	2.750,0	—	410,5	—	—	—	531,0
Razem		147.367,0	17.221,6	10.606,0	6.839,7	6.183,0	16.212,0	57.287,8

r. 1936.

Przemysł	Ilość sp.	Kapitał akc. w 1000 lit.
I. Torfowy	1	70,0
II. Kopalniany i ziemny	3	1.330,0
III. Metalowy	10	16.306,5
z tego:		
przemysł przygotowawczy i ogólny	5	14.450,0
Maszyny rol. i transportowe	5	1.856,5
IV. Chemiczny	8	7.878,24
z tego: zapalczany	1	6.000,0
V. Skórny	1	250,0
VI. Przędzalniczy	12	7.455,0
VII. Drzewny	7	3.662,0
z tego: tartaki	5	1.662,0
fabryki mebli i t. p. wyr.	2	2.000,0
VIII. Papierniczy i drukarski	9	19.240,0
z tego:		
przemysł papierniczy (oraz celuloza)	2	15.500,0
drukarski	7	3.740,0
IX Spożywczy	22	28.980,0
z tego:		
młynarski	4	3.000,0
cukierniczy	3	1.900,0
cukrowy	1	5.000,0
mięsny	2	9.100,0
gorzelniany	4	2.450,0
piwowarski	5	5.730,0
X. Odzieżowy	8	3.300,0
XI. Budowlany	2	1.100,0
XII. Elektrownie	3	18.400,0
XIII. Przeds. handlowe	28	7.482,5
XIV. Biura eksp. i tranzytowe	3	305,0
XV. Hotel i restauracje	2	2.189,1
XVI. Instytucje Kredytowe	12	30.800,0
XVII. Ubezpieczenia	3	1.210,0
XVIII. Komunikacja	4	2.885,0
XIX. Różne	2	435,0
razem	140	153.278,84

dzeniu przez Ministerstwo Finansów. Rozporządzenie o spółkach akcyjnych zostało ogłoszone w Dzienniku Urzędowym (Vyr. Zin.) Nr. 179.

Na Litwie działa 6 towarzystw ubezpieczeniowych *Ubezpieczenie*. z czego 4 towarzystwa są spółkami akcyjnymi a 2 istnieją jako towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń. Ich kapitał zakładowy wynosi 5,8 mil. litów.

Na Litwie czynne są następujące banki: Bank Litewski, Bank Ziemiński, Bank Kredytowy, Bank Spółdzielczy i Bank Handlowy. — Centrale tych banków znajdują się w Kownie, a oddziały w Kłajpedzie i szeregu innych miast. — Oprócz tego egzystujące spółdzielnie kredytowe załatwiają prawie wszystkie czynności bankowe.

Banki.

Bank Litewski utworzony w 1922 roku — działa na mocy osobnego statutu.

Bank Litewski.

Bank Litewski jest Tow. Akcyjnym. — Prezesem Banku jest Prezydent Litwy, a w skład rady Banku wchodzi gabinet ministrów.

Zakładowy kapitał Banku wynosi — zgodnie z § 3 statutu — 12 mil. lit., podzielonych na akcje imienne po 1000 lit. każda.

§ 1. Banku Litewskiego głosi że podstawą waluty litewskiej jest złoto, a jednostką monetarną lit. Jeden lit zawiera 0,150462 grama czystego złota. Zgodnie z § 12 statutu wypuszczone w obieg banknoty powinny posiadać 33% pokrycia w złocie względnie w dewizach.

Jednostką monetarną obiegową wprowadzoną w dniu 9 sierpnia 1922 r. jest lit, który dzieli się na 100 centimów. Za podstawę lita przyjęto $\frac{1}{10}$ część dolara złotego Stanów Zjednoczonych Ameryki. W stosunku do złotego polskiego 1 lit równa się 0,89141 złotego, a złoty zawiera 1,12182 lita.

Lit a złoty polski.

Jakkolwiek ustawowe pokrycie lita wynosi 33% jest ono jednak zawsze wyższe. — Był okres że pokrycie wynosiło 92%, obecnie wynosi około 65%. — Giełda berlińska notuje kurs lita 42,15 prawie bez zmian za cały okres istnienia państwa Litewskiego.

Kurs lita.

Poniżej podajemy średni kurs walut w ostatnich czterech latach

Rok	1934	1935	1936	1937
Dolary	5.91	5,92	5,91	5.91
Funty ang.	29.37	29.24	28.98	29.50
100 R. M.	—	—	238.20	237.20
100 Frs. francuskie . .	—	—	39.18	20.05
100 fl. holend.	—	—	402.0	326.4
100 fr. szwajcar. . . .	—	—	192.91	136.49
100 belg. belgij.	—	—	100.05	99.57
100 kr. czeskosłow. . .	—	—	24.59	20.64
100 lat. litewskich . . .	—	—	192.5	114.76

Obieg monet. Obieg monet przedstawiał się następująco:

w 1000 litów

	XII.1937	XII.1936	XII.1935
Banknoty	111.563,5	110.347,7	103.502,4
Srebro	17.634,7	13.004,4	12.365,2
Bilon	4.009,7	3.692,9	3.415,5
razem	138.207,9	127.045,0	119.283,1

Obieg monet wynosi na 1 mieszkańca ok. 57 litów.

Bilans Banku Litewskiego. Poniżej podajemy w celach orientacyjnych bilans Banku Litewskiego za okres kilkoletni.

Aktywa na dzień 31 grudnia

w 1000 litów

	1930	1932	1934	1936	1937
Złoto	39386	49068	52138	73100	10669
Srebro	2920	3100	2315	5270	0669
Bilon	1398	1281	1124	2426	2305
Dewizy	86340	15960	8378	4085	1869
Weksle kraj.	—	—	—	5561	3662
Weksle zagr.	103037	82373	89677	86173	98714
Awanse		9587	11350	13637	17045
Walory	1073	2283	2219	6053	3798
Różne aktywa	15968	9579	9417	12870	12463
Bilans	250122	173231	176618	209112	229569

Pasywa na dzień 31 grudnia

w 1000 litów

	1930	1932	1934	1936	1937
Kapitał akc.	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Fundusz rezer.	1.553	2.015	2.230	2.400	2.482
Banknoty w ob.	117.163	96.208	88.241	110.348	116.564
Sumy przejść.	100.966	20.157	31.748	41.521	58.990
Depozyty		37.022	36.755	36.487	32.763
Różne pasywa	18.440	5.829	5.644	6.356	6.770

Pożyczki udzielone przez Bank Litewski wyniosły w 1937 roku 197,9 mil. lt., w tym pożyczki udzielone bankom 11,6 mil. lt. Stopa dyskontowa banku litewskiego wynosi 5%.

**Bank
Ziemski.**

Litewski Bank Ziemski zorganizowany w 1924 roku, przejął interesa prywatnego banku ziemskiego. Kapitał zakładowy Banku wynosi 50 mil. lt. w akcjach po 1000 lt. Bank udziela pożyczek długoterminowych na okres 10 lat.

Kredyty udzielone przez Bank Ziemiński gospodarstwom rolnym i innym zarówno długo jak i krótkoterminowe wyniosły w milionach łt

	1935		1937	
	hypoteczne	krótco term.	hypoteczne	krótco term.
Gospod. rolne	105,7	0,5	121,2	—
mleczne	—	7,1	—	—
Handel gosp. rol.	—	0,8	—	—
Spółdzielnie	—	6,9	—	—
Miasta i samorządy . . .	6,6	—	—	—
	112,3	15,3	121,2	20,6

Ogółem kredyty udzielone przez Bank Ziemiński wyniosły w 1937 roku sumę 176,6 mil. łt.

Kredyty udzielone przez pozostałe instytucje t. j. kasy komunalne, kasy terytorium Kłajpedy, banki handlowe i spółdzielnie kredytowe wyniosły w 1937 r. sumę 414 mil. łt. ogólna zatem suma kredytów udzielonych przez wszystkie banki łącznie z Bankiem Litewskim i spółdzielnie wyniosła w 1937 r. około 790, a w 1936 roku około 673 mil. łt.

Kredyty.

Dla zorientowania się w kwestii wypłacalności rynku litewskiego podajemy poniżej zestawienie obiegu weksli i protestów wekslowych:

Wypłacalność handlu i przem.

Rok	Wypuszczono w obieg weksli		Zaprotestowano		% stosunek protestów do obiegu	
	sztuk (w 1000)	na sumę w mil.	sztuk (w 1000)	na sumę w mil.	ilość	sumy
1937	1329,9	472,03	68,7	13,0	5,1	2,8
1936	1170,3	410,43	68,8	13,9	6,0	3,4
1935	1192,2	423,34	101,3	23,6	8,5	5,6

Zaznaczyć należy iż rok 1935 należał do lat kryzysowych.

Ogólny poziom cen na Litwie jest dość wysoki, jednakże ceny produktów rolnych nie są zbyt wygórowane.

Ceny.

Za podstawę obliczania indeksów cen przyjęto na Litwie rok 1913. Ceny w okresie kryzysu silnie spadły, obecnie stopniowo się podnoszą. Dla orientacji podajemy poniżej indeksy cen dla całego państwa litewskiego.

Towary p/g grup	1937	1936
1. Zboże, jarzyny, nasiona i pasza	65,5	53,5
2. Żywe zwierzęta	48,6	43,6
3. Mięso, wędliny i ryby	63,9	55,1
4. Jaja i produkty mleczne	66,5	63,4
5. Towary kolonialne	75,9	74,3
6. Futra, skóry i wyroby z nich	81,5	80,6
7. Materiały i ubrania	80,6	77,6
8. Materiały budowlane	62,1	51,0
9. Materiały pędne i opałowe	65,9	59,0

Cena produktów rolnych i przemysłowych.

W poniższym zestawieniu przejawia się tendencja zwyżkowa na produkty rolne i przemysłowe.

Ceny produktów rolnych i przemysłowych

Rok	Prod. rolne	Prod. przem.
1932	69,5	82,9
1934	54,2	67,8
1936	53,1	57,0
1937	63,1	65,2

Koszty utrzymania są wyższe od wskaźnika cen. Minimum kosztów utrzymania wynosiło:

Koszty utrzymania

	1913		1930		1934		1936		1937	
	lt.	ind.	lt.	ind.	lt.	ind.	lt.	ind.	lt.	ind.
Żywność .	39,67	100	42,50	106	24,27	61,2	21,36	53,9	25,17	63,4
Ubranie .	9,45	100	15,18	160	7,76	82,1	6,79	71,9	6,98	73,9
Mieszkanie .	15,0	100	15,00	100	13,9	92,7	12,3	82,0	12,5	83,3
Opał i światło .	16,33	100	18,6	113,9	11,3	69,2	10,3	63,1	11,5	70,4
Różne wydat. .	2,7	100	3,33	123,3	2,79	103,3	2,75	101,9	2,80	103,7
Razem .	83,15	100	94,16	113,2	60,02	72,2	53,5	64,3	58,95	70,9

Zatem koszt utrzymania rodziny wynosił:

rodziny z										
2 osób .	138,03	100	157,5	114,1	100,5	72,8	89,5	64,8	98,9	71,7
rodziny z										
5 osób .	212,85	100	245,1	115,1	149,9	70,4	132,9	62,4	148,3	69,7

Minimalny koszt utrzymania 1 osoby wynosi średnio 65,6 lt.

Analiza cen i kosztów utrzymania doprowadzić nas musi do wniosku, że ludność litewska, zmuszona przystosowywać się niejednokrotnie do wahań koniunktury, jedynie dzięki swym dodatnim narodowym cechom charakteru i zdolności do życia w prymitywnych warunkach zawdzięcza przebycie kryzysu bez wstrząsów .

Najważniejszą grupą konsumentów na Litwie są rolnicy, którzy wprawdzie są konsumentami stałymi, ale których zdolności nabywcze zależą od urodzaju. Pozostałe grupy ludności są zbyt nieliczne, aby mogły odgrywać poważniejszą rolę tym bardziej, że ze względu na niskie pobory liczne rzesze urzędników państwowych, komunalnych i samorządowych nie wchodzi w rachubę.

W zakończeniu rozdziału należy podać jeszcze warunki, na jakich odbywają się dostawy dla instytucji państwowych i komunalnych. Odnośne przepisy ogłoszone zostały w nr. 441 Vyriausybe Zinios; oparte są one w głównych zarysach na przepisach rosyjskich, na prawie rosyjskim z 1916 r. oraz prawie handlowym z 1910 roku.

*Warunki
dostaw
państwowych.*

Oferty składane dla uzyskania dostawy powinny zadość czynić następującym warunkom:

1° towar powinien być zaofiarowany loco skład odbiorczy, względnie loco granica litewska. Ceny powinny być skalkulowane łącznie z opłatą stemplową oraz uwzględniać podatki państwowe, komunalne, opłaty na fundusz robót publicznych, cło, kosztą dostawy i inne.

2° ceny winny być podawane w litach.

3° do ofert powinna być dołączona gwarancja miejscowych banków do wysokości 10% brutto wartości oferty.

4° oferty powinny być ostemplowane w wysokości 2 litów od arkusza. Katalogi, prospekty itd. są zwolnione od opłaty stemplowej.

Zapłata następuje w ciągu 3—4 dni od chwili przyjęcia towaru przez komisję odbiorczą, co trwa zazwyczaj około miesiąca.

ROZDZIAŁ V.

HANDEL ZAGRANICZNY.

Eksport i import. — Eksport i import podług działów. — Eksport i import według artykułów. — Chłonność rynku. — Udział państw w handlu zagranicznym Litwy. — Eksport. — Eksporterzy. — Polityka celna. — Cła prohibicyjne, kontyngenty a Polska. — Taryfa celna. — Ważniejsze stawki celne. — Kontyngenty przywozowe. — Artykuły kontyngentowe. — Ograniczenia wwozu. — Świadectwa pochodzenia. — Ulgi wwozowe. — Opłaty przywozowe. — Uzyskiwanie pozwoleń przywozowych. — Dodatkowe informacje. — Obrót walutowy. — Operacje walutowe.

Eksport i import.

Ponieważ najlepszym sprawdzianem sytuacji gospodarczej państwa jest obraz jego handlu zagranicznego, podajemy poniżej zestawienie eksportu i importu Litwy za okres ostatnich lat czternastu. Zestawienie to pozwoli nam zorientować się w wynikach wysiłków gospodarczych Litwy.

w mln. lit.

Rok	Eksport	Import	Saldo ±	Obrót
1924	266	206	+60	472
1925	242,7	252,7	-10	495,4
1926	253,3	240,8	+12,5	494,1
1927	245,9	265,7	-19,8	511,6
1928	256,9	291,1	-34,2	548,0
1929	329,8	306,4	+23,4	636,2
1930	333,7	312,4	+21,3	646,1
1931	273,1	277,9	- 4,8	551,0
1932	189,1	166,9	+22,2	356,0
1933	160,2	142,2	+18,0	302,5
1934	147,2	138,7	+ 8,5	285,9
1935	152,3	128,6	+23,7	280,9
1936	190,5	156,1	+34,4	346,6
1937	208,4	212,5	- 4,1	420,9

Jak wynika z powyższego handel zagraniczny Litwy był w powyższym okresie wybitnie aktywny: przyniósł on państwu w okresie 14 lat nadwyżkę w wysokości 158,9 mil. lit. co daje średnio 11,3 mil. lit. rocznie.

Rok 1930 był rokiem największego obrotu handlowego Litwy z granicą; kryzys dotarł na Litwę dopiero w 1932 roku i trwał stosun-

kowo krótko, gdyż tylko 3 lata. Zmniejszenie obrotów w latach kryzysowych i pokryzysowych należy przypisać *nie zmniejszeniu ilości eksportowanych i importowanych towarów*, — ilości te częściowo nawet wzrosły — lecz niższe cen na rynku międzynarodowym.

Obroty handlu zagranicznego Litwy są stosunkowo znaczne i wynoszą na jednego mieszkańca:

rok	przypada na 1 mieszkańca
1924	197
1928	228
1930	269
1934	114
1936	134
1937	168

Poniżej podajemy zestawienie eksportu i importu litewskiego za ostatnie dwa lata według działów towarowych z uwzględnieniem tonażu i wartości:

*Eksport
i import podług
działów.*

Dział	1936		%	1937		%
	tony	1000 lt		tony	1000 lt	
Eksport						
1. Żywe zwierzęta szt.	*)	20985,0	11,02	*)	25037,6	12,02
2. Produkty żywnościowe . .	173592,3	90218,7	47,36	44002,9	83690,3	40,17
3. Surowce i półfabrykaty . .	351139,7	72569,1	38,09	40801,9	91956,2	44,14
4. Produkty fabryczne . . .	9793,9	6698,1	3,52	14272,9	7640,4	3,67
5. Złoto i cenne wyroby . . .	0,2	14,1	0,01	—	0,3	—
razem . . .	534526,1	190485,0	100,0	465077,7	208325,0	100,0
Import						
1. Żywe zwierzęta szt.	*)	83,3	0,05	*)	218,4	0,10
2. Produkty żywnościowe . .	48734,6	9326,5	5,98	51022,1	10392,4	4,89
3. Surowce i półfabrykaty . .	700053,9	56417,0	36,15	833091,4	81491,8	38,32
4. Produkty fabryczne . . .	35662,8	88368,8	56,63	51272,7	120228,3	56,53
5. Złoto i cenne wyroby . . .	20,0	1864,8	1,1	1,0	336,0	0,16
razem . . .	784471,3	156060,6	100,0	932687,2	212666,9	100

*) Brak ścisłych danych.

***Eksport
i import
według
artykułów.***

Jakkolwiek ze względu na bliskie nawiązanie stosunków handlowych polsko-litewskich byłoby wskazane możliwie jaknajdokładniejsze zobrazowanie obrotów handlowych Litwy z zagranicą przez podanie cyfr odnoszących się do poszczególnych artykułów, to jednak z uwagi na to, iż zarówno taryfa celna jak i statystyka litewska nie jest tak zróżniczkowana jak polska w wielu wypadkach nie sposób podać dokładniejszych danych. Mimo to w poniższem zestawieniu usiłujemy podać nieodzowne szczegóły dla najważniejszych działów:

Eksport p/g artykułów

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
I. Zwierzęta żywe . . .	—	20985,0	—	25037,6
1. Konie szt.	1490	5643,3	13262	4948,1
2. Zrebaki „	42	5,0	138	16,0
3. Woły „	4138	1641,6	2525	1394,4
4. Cieleta „	1754	483,8	3642	794,1
5. Barany „	7	0,2	—	—
6. Kozy „	—	—	—	—
7. Świnie „	116952	11720,0	137674	16335,5
8. Prosięta „	—	—	1	0,0
9. Indyki „	882	7,1	—	—
10. Gęsi „	146302	1092,8	150645	1143,0
11. Kaczki „	98696	388,9	79368	331,6
12. Kury „	150	0,3	20521	74,9
13. Różne „	42	2,0	—	—
II. Prod żywnościowe .	173592,3	90218,7	44002,9	83690,5
14. Mięso świeże	2904,5	3509,2	3540,3	4475,3
15. Pulardy i dzikie ptactwo	1416,9	1910,1	1516,1	2406,7
16. Bekony	10267,5	22775,7	9877,8	22869,8
17. Mięso wędz. (wędliny)	951,5	1602,5	639,7	1374,8
18. Tłuszcz wieprzowe .	2199,8	3477,71	883,8	1626,6
19. Mleko i śmiet. konserw	36,4	53,2	10,9	20,8
20. Masło	14629,3	35173,0	15058,4	41384,7
21. Sery	441,1	817,0	416,6	739,6
22. Ryby	51,9	89,5	76,1	159,5
23. Jaja w 1000 skrzyń tys. szt.	3792,8 67184,5	4870,7	4228,2 77063,5	5922,9
24. Miód	10,7	26,3	47,9	125,1
25. Pszenica	32431,7	4520,2	—	—
26. Żyto	57482,3	4896,6	—	—
27. Jęczmień	12549,2	1188,8	—	—
28. Owies	18342,4	1627,6	—	—
29. Wyka	6837,5	1644,9	4549,0	1264,6

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
30. Groch	765,7	199,2	309,6	78,5
31. Peluszką—Łubin . .	1878,8	403,8	734,8	192,1
32. Soczewica	270,5	96,8	201,9	92,7
33. Mąka	12,3	5,8	6,5	4,4
34. Grzyby	41,5	87,1	44,2	122,5
35. Jarzyny	1,1	0,3	71,4	8,7
36. Kartofle	1717,0	164,9	146,2	24,5
37. Owoce—Jabłka . .	1869,1	714,6	1075,9	413,9
38. Różne owoce kons. .	7,9	4,7	49,5	25,8
39. Jagody	60,1	29,3	99,6	57,2
40. Syropy—melasa i ek- trakty	2338,1	133,4	47,7	1,8
41. Różne	284,7	196,4	370,8	298,0
III. Surowce i półfabry- brykaty	351139,7	72569,1	406801,9	91956,2
42. Skóry baranie . . .	18,9	67,6	142,0	510,8
43. „ kozie	—	—	—	—
44. „ cielęce	1066,2	3462,6	1063,8	3906,4
45. „ wołowe	133,6	171,6	363,2	508,5
46. „ końskie	15,4	12,9	91,7	118,3
47. „ źrebaków	6,5	384,4	24,9	270,2
48. „ blankowe	17,6	122,6	25,4	232,8
49. „ futra różne . . .	6,4	192,1	12,6	587,3
50. Kości i rogi	44,4	3,1	297,2	28,6
51. Nawozy sztuczne . .	1170,5	181,1	1177,0	223,0
52. Szczecina świńska .	114,1	739,0	146,2	1151,8
53. Włosie	90,1	596,0	78,0	588,4
54. Odpadki	144,5	22,0	0,1	0,0
55. Nasiona koniczyny .	2058,0	4023,1	2268,0	4126,4
56. „ traw	19,0	1 4,3	32,6	25,9
57. „ różne	124,1	47,6	0,3	0,3
58. „ lniane	28807,2	6803,1	20678,6	7069,5
59. Drewno opałowe . .	170,3	3,8	766,8	10,5
60. „ papierówka	48459,7	1472,3	71093,5	3558,4
61. „ dębowe nieob. . .	4836,9	462,1	4788,2	505,8
62. „ osikowe na zapalki	11553,1	1115,9	21352,2	1774,4
63. „ sosnowe	22296,5	778,1	8403,2	228,0
64. „ jodłowe	5819,8	242,2	4664,9	209,9
65. „ różne	6449,5	409,8	17610,4	1160,2
66. Belki drewn.	55581,9	4659,2	50390,7	6847,1
67. Deski	65436,7	7093,1	64611,8	9684,8
68. Drewno obr. całk. .	14979,0	1319,3	38610,5	5539,8
69. Masa celulozowa . .	57205,9	10566,5	68621,5	14822,5
70. Stare żelazo (złom)	3160,3	207,7	4931,3	609,4

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
71. Torf	96,3	4,4	74,8	2,6
72. Wełna	1,2	1,8	8,1	15,7
73. Len trzepany . . .	12490,2	17114,6	9374,5	14916,3
74. Pakuły lniane . . .	6748,4	7875,9	6354,3	8989,0
75. Odpadki lniane . .	438,5	132,6	358,6	116,6
76. Kiszki, pęcherze i t. p.	643,8	861,2	1048,8	972,3
77. Szmaty	3168,3	1120,8	4334,1	2177,3
78. Różne	5819,9	284,7	3002,1	467,2
IV. Produkty fabryczne	9793,9	6698,1	14272,9	7640,4
79. Mydło gatunkowe . .	—	—	—	—
80. Produkty chem. . .	26,6	16,9	874,2	375,8
81. Futra wyprawione i farbowane	0,9	174,7	0,0	3,5
82. Skóry podeszwowe .	—	—	175,5	1110,6
83. „ „ cielęce prep. .	13,0	220,7	1,3	23,2
84. Meble	1,8	3,6	0,4	1,2
85. Forniery	5743,2	3876,6	6250,5	4229,8
86. Dykty	2161,7	1057,6	2533,5	1047,3
87. Papier	40,9	12,3	114,4	46,0
88. Różne wyroby z drze- wa	1334,0	274,8	4301,1	668,8
89. Tektura	—	—	—	—
90. Śruby żelazne . . .	49,9	78,0	7,2	12,7
91. Różne wyroby żelazne i stalowe	7,6	4,7	4,6	2,7
92. Maszyny i motory . .	55,9	41,6	2,8	2,0
93. Wyroby z burszt. . .	0,2	98,6	0,0	38,8
94. Różne towary . . .	358,2	838,1	7,4	78,0
V. Złoto i srebro . .	0,2	14,1	0,0	0,3
95. Złoto	—	—	—	—
96. Srebro	0,2	14,1	0,0	0,3
97. Wyroby złote i sre- brne	—	—	—	—
razem	534526,1	190485,0	465077,7	208325,0

Jak widać z powyższego podstawowymi produktami eksportu litewskiego są żywe zwierzęta, głównie świnie i konie, produkty żywnościowe: mięso i produkty mięsne, produkty mleczne i nabiałowe wreszcie surowce i półfabrykaty, głównie: drewno, celuloza, len i słoma zapalczana.

Import p/g artykułów.

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
I. Żywe zwierzęta				
sztuk	142	83,5	232	218,4
zarodowe				
1. Konie szt.	28	80,2	20	103,0
2. Rogacizna . . . „	1	0,0	30	65,7
3. Nierogacizna . . „	—	—	24	25,0
4. Różne „	13	1,2	113	23,2
5. Ptactwo „	100	2,1	45	0,8
II. Produkty żywnościowe	48734,6	9326,5	51022,1	10392,4
6. Tłuszcze zwierzęce jadalne	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Margaryna	—	—	0,0	0,1
8. Mleko w proszku . .	19,9	35,7	0,5	0,9
9. Ryby	217,4	158,2	253,8	179,4
10. Śledzie	9553,7	3256,8	11435,9	3829,4
11. Pszenica	0,8	0,4	0,5	0,6
12. Żyto	1,8	1,0	0,9	1,1
13. Jęczmień	0,2	0,8	800,9	251,6
14. Owies	0,2	0,1	2109,1	618,9
15. Różne ziarna	0,2	0,2	0,6	0,3
16. Ryż	412,0	137,2	523,7	198,9
17. Kasza	72,9	33,7	76,1	43,7
18. Owoce	644,1	719,8	789,6	693,1
19. „	494,4	377,5	517,3	427,5
20. Jarzyny	32,0	42,2	49,8	64,5
21. Orzechy włos. i inne .	47,2	102,6	48,6	94,0
22. Kawa niepal.	138,9	249,0	163,0	312,3
23. „ palona	3,5	24,6	2,5	22,3
24. Cykoria i nam. kawy	6,3	17,8	8,9	21,6
25. Kakao	504,9	526,3	412,6	577,6
26. Herbata	36,1	217,9	38,9	235,1
27. Cukier	3263,4	664,8	414,0	137,6
28. Korzenie	343,7	461,6	182,5	272,2
29. Oliwa	3,2	13,2	1,9	8,3
30. Tłuszcze roślinne . .	0,0	0,0	0,0	0,1
31. Sól	32674,4	1717,7	32515,5	1597,4
32. Mąka kartoflana . . .	0,2	0,2	0,0	0,0
33. Czekolada	0,0	1,3	0,0	1,7
34. Przyprawy i esencje .	85,0	87,6	88,2	84,6
35. Wino	14,6	40,8	29,8	50,9
36. Alkohol	0,0	0,1	0,0	0,0
37. Wódka	4,2	51,4	9,2	82,9
38. Różne	159,4	386,0	541,8	583,8
38. Różne	159,4	386,0	541,8	583,8

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
III. Surowce i półfabrykaty	700053,9	56417,0	803391,4	81491,8
39. Skóry nie wypraw. . .	1975 2	2996,4	2334,0	4806,7
40. Futra nieprepar. . .	86 9	990,8	100,5	1525,0
41. Nawozy fosfatowe . .	61785 3	3918,7	87770,8	5803,1
42. „ różne	9738 5	1600,5	8068,1	1534,9
43. Szczecina i włosie . .	22 2	43,9	1,2	43,2
44. Rośliny	243 0	310,7	301,4	352,8
45. Karm	0 1	0,0	0,0	0,1
46. Chmiel i ekstrakt. . .	27 1	191,1	39,2	248,5
47. Nasiona różne	904 7	955,4	951,9	721,2
48. Celofan	345 9	133,7	28,1	36,5
49. Tytoń i liście tyt. . .	724 4	1840,9	935,9	2737,5
50. Drewno nieobrob. . .	144426,0	3208,0	147374,7	3575,4
51. Materiały do garb. skór	1701,6	931,7	2217,0	1207,8
52. Surówka odlewn. . .	27213,6	759,9	36904,9	1268,8
53. Miedź	188,6	312,9	461,2	849,9
54. Cyna	33,4	194,3	30,6	145,3
55. Surówka odl.	2150,7	238,8	5597,4	1089,3
56. Żelazo	38410,3	8229,3	52388,2	15844,1
57. Stal	1935,1	772,4	3495,0	1577,9
58. Ołów	320,0	190,4	883,9	66,93
59. Różne metale sur. . .	1045,3	670,1	835,4	1174,5
60. Kamienie	1488,6	125,4	13388,9	210,9
61. Oleje	12714,8	1302,7	15285,8	1589,5
62. Nafta	18483,5	2610,7	21001,2	2662,4
63. Oleje i tłuszcze miner.	3648,7	1001,1	4054,9	1287,1
64. Esencje mineralne . .	4249,9	1026,2	4411,8	932,5
65. Smoła i oleje smołowe	420,6	56,4	627,6	89,8
66. Węgiel	252955,6	7496,7	286252,1	9741,7
67. Koks	16732,4	604,3	19928,8	100,6
68. Brykiety	5,8	0,4	22,2	1,2
69. Wapno miel.	230,7	14,9	267,7	28,2
70. Cement	74022,5	2901,7	95743,8	4265,0
71. Wełna (lepsze. gat.) . .	473,3	2535,3	541,3	3437,9
72. Bawełna	1688,1	2830,6	2453,3	4206,5
73. Len i konopie	436,3	378,2	435,4	369,3
74. Oleje i tłuszcze ryb. .	146,6	133,0	198,0	179,3
75. Różne tłuszcze pize-mysł.	427,8	417,2	705,5	701,4
76. Kreda mielona	2014,2	115,8	1852,4	96,9
77. Bursztyn sur.	1,2	33,7	1,0	32,1
78. Szmaty	479 9	884,6	417,4	907,1
79. Różne	10107,5	3382,2	12392,9	4414,6

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
IV. Produkty fabryczne	36662,8	88368,8	51272,7	120228,3
80. Mydło gatunkowe	15,6	58,8	26,0	87,2
81. Świece	4,1	8,8	5,8	11,3
82. Artykuły perfumeryjne i kosmet.	11,7	425,3	17,3	454,4
83. Farby	747,7	548,2	782,2	2549,6
84. Produkty chemiczne	6580,4	4134,9	7955,2	4922,8
85. Środki lecznicze	68,6	1248,4	42,7	1234,7
86. Tytoni i prod. tyt.	1,3	28,0	0,8	30,8
87. Wyroby kuśnierskie.	3,2	324,0	2,0	266,7
88. Skóry wyprawione	16,3	423,4	18,6	466,0
89. Obuwie	16,3	224,1	19,4	253,0
90. Wyroby skórzane	16,9	325,9	21,7	443,1
91. Przędza wełniana	567,8	7060,5	624,8	8433,0
92. „ jedwabna	194,0	1498,1	243,3	1760,9
93. „ bawełniana	2119,0	86662,1	1943,6	8558,0
94. Przędza różna	15,1	129,2	16,6	145,5
95. Sieci i wyroby z lin	31,8	150,2	50,4	181,9
96. Tkaniny wełniane	232,6	5226,1	259,0	6016,9
97. „ jedwabne	15,5	584,1	15,5	633,8
98. „ bawełniane	1165,2	11101,0	1176,0	11083,0
99. „ różne	869,4	1021,7	1054,0	1126,2
100. Koronki	7,3	181,7	6,2	164,2
101. Pończochy	5,7	246,5	7,3	307,8
102. Kapelusze	8,8	314,6	7,5	353,9
103. Płótna	0,0	39,4	0,3	103,7
104. Wyroby gumowe	186,5	956,0	260,4	1379,4
105. Obuwie gumowe	5,4	28,7	7,9	38,9
106. Wyroby z drzewa	1413,2	995,2	1629,4	1231,9
107. Papier i wyr. z pap.	2303,0	1993,3	1993,5	2587,7
108. Książki i druki	122,7	860,3	151,5	959,3
109. Wyroby kamien i gliniane	2871,1	280,5	5202,5	537,8
110. „ fajansowe	298,2	226,0	499,6	476,3
111. „ porcelanowe	238,3	450,4	287,0	563,8
112. Szkło	2545,1	758,0	2666,0	874,2
113. Wyroby szkl i róż	345,7	827,9	541,4	1062,4
114. Blacha żelazna i stal	509,3	352,4	622,4	508,7
115. Wyroby niewykoń. z żel.	555,0	630,1	1855,5	1118,4
116. „ odlewnicze	1231,4	1008,2	2014,5	15,005
117. „ gotowe z żel.	1998,8	1684,9	3735,9	3348,9
118. „ z żelaza biał.	450,0	1059,8	590,5	1433,6
119. „ z drut żel. i stali	86,3	280,0	144,9	431,3

	1 9 3 6		1 9 3 7	
	tony	1000 lt.	tony	1000 lt.
120. „ z miedzi i drutu miedzianego	392,8	1697,6	464,6	2234,9
121. „ metal. precyzyjne	7,4	497,3	19,1	1489,3
122. Lokomobile	30,5	5,3	151,1	60,9
123. Kable elektrycz.	288,0	428,8	397,7	757,5
124. Maszyny elektr.	143,9	727,4	227,6	1002,2
125. Motory spalinowe	225,0	1032,0	434,1	2135,6
126. „ parowe i masz.	83,2	99,9	140,5	207,5
127. Maszyny fabr. obrab.	335,3	880,5	697,6	2015,7
128. „ przędzalnicze	166,1	1111,3	160,3	933,2
1929. „ rolnicze zwykłe	442,4	1425,6	1245,0	3642,9
130. „ rolnicze	714,3	1019,2	1733,0	2246,6
131. Traktory	40,2	87,8	107,2	279,3
132. Różne maszyny	571,5	2266,0	886,1	3465,2
133. Duże maszyny rol.	82,7	136,0	233,6	288,3
134. Duże maszyny różne	240,1	1398,8	503,8	2535,5
135. Narzędzia	432,2	1064,2	701,2	1890,4
136. Podwozia automob.	443,7	1742,7	1816,0	7100,3
137. Motocykle	3,9	33,7	40,2	287,7
138. Rowery	43,5	251,8	163,5	698,6
139. Części samochod.	28,7	249,3	49,6	448,5
140. „ rowerowe	43,7	163,6	75,7	283,7
141. „ motocykl.	1,2	21,7	1,3	27,1
142. Instrumenty muz.	17,2	204,3	33,6	338,3
143. Instr. i aparaty naukowe	329,6	5060,9	459,2	7163,5
144. Zegary	22,5	727,2	28,4	8334,6
145. Galanteria	98,7	1457,4	123,8	1692,8
146. Przyrządy biurowe	43,4	468,3	48,1	540,2
147. Różne wyroby	2517,4	5147,4	3832,0	7985,8
V. Złoto i srebro	20,0	1864,8	1,0	336,0
148. Złoto	0,0	105,0	0,0	72,2
149. Srebro	19,9	1533,5	0,8	124,0
150. Różne wyroby	0,1	226,3	0,2	139,8
razem	784471,3	156060,6	932687,2	212666,9

Chłonność rynku.

Jak widać z powyższego chłonność rynku litewskiego w stosunku do poszczególnych artykułów jest stosunkowo niewielka, z czego wynika, że jedynie sze-

roki wachlarz wymiany może zapewnić większe obroty z Litwą.

Do najważniejszych artykułów importu litewskiego należą: z grupy artykułów żywnościowych sól, z grupy surowców i półfabrykatów:

nawozy sztuczne, żelazo, nafta i jej pochodne, węgiel i cement, wreszcie z grupy produktów fabrycznych: chemikalia, przędza wszelka, tkaniny wszelkie, papier, wyroby metalowe, maszyny i motory zarówno rolnicze jak i inne.

Polska mogłaby eksportować na Litwę cały szereg artykułów o ile ceny nasze odpowiadałyby cenom artykułów dostarczanych przez inne państwa; konieczną byłoby także rzeczą dokładnie zapoznać się z wymaganiem rynku.

W handlu zagranicznym Litwy bierze udział cały szereg państwa: kontakt handlowy został nawiązany z 40 przeszło państwami (również i zamorskimi jak Indie Brytyjskie, Brazylia itd.), a placówki konsularne litewskie i kupiectwo zabiega usilnie o zdobywanie nowych rynków. Jednakowoż szczegółowe przedstawienie kierunków handlu zagranicznego Litwy nie może dać właściwego obrazu ze względu na to, że obroty handlowe Litwy mają niekiedy charakter próbny, częstokroć jednostronny i są stosunkowo nieznaczące. Wystarczy przedstawić najważniejsze kierunki wymiany handlowej Litwy.

Udział państw w handlu zagranicznym Litwy.

w 1000 ton i mil. lt.

	1 9 3 6				1 9 3 7			
	eksport		import		eksport		import	
	1000 ton	mil. lit.	1000 ton	mil. lit.	1000 ton	mil. lit.	1000 ton	mil. lit.
Austria	5,5	1,7	0,7	2,6	2,3	2,3	0,5	1,6
Belgia	58,2	10,5	44,3	13,7	29,7	7,8	44,4	16,7
Czechosłowacja	14,0	7,1	3,9	7,5	8,6	7,0	4,5	6,9
Danja	25,7	5,1	25,3	4,7	8,0	2,7	28,2	6,9
Anglia	206,9	92,2	313,9	57,0	192,7	96,6	327,4	59,3
Estonia	1,7	0,7	2,4	0,9	1,4	0,9	2,3	0,8
Italia	2,3	0,3	0,2	0,4	1,6	0,7	0,8	1,5
Łotwa	6,3	3,4	1,7	2,0	4,5	1,7	15,1	2,1
Polska-Gdańsk	3,5	0,4	0,9	0,0	5,7	0,7	2,1	0,08
Holandia	41,5	5,5	20,2	7,1	83,2	9,5	29,8	8,9
Francja	29,9	8,6	6,6	4,8	31,0	9,8	6,9	5,6
Rosja	1,1	1,0	25,8	14,7	0,5	11,1	284,9	17,9
Szwecja	27,1	5,6	14,8	4,8	6,5	4,7	22,7	6,9
Szwajcaria	9,3	1,9	0,3	2,5	5,2	3,4	0,6	3,5
St. Zj. Ameryki	17,5	6,7	3,7	4,4	20,3	6,9	12,8	7,4
Niemcy	56,2	20,6	11,9	14,4	46,7	34,5	69,4	46,4
Różne	27,9	10,0	66,8	14,8	172,9	8,1	80,3	19,9

Powyższe zestawienie obrotów handlowych Litwy z najważniejszymi państwami które przedstawia 95% ogólnych obrotów należy uzupełnić zestawieniem eksportu i importu do tych państw za 1937 rok

z podziałem na zasadnicze działy towarowe; bardziej szczegółowe zestawienie jakkolwiek interesujące rozszerzyłoby nad miarę ramy niniejszej pracy.

	Żywe zwierzęta	Produk. żywnościowe	Surowce i półfabryk.	Produk. fabryczne
EKSPORT.				
Austria	21,5	0,1	2214,3	22,3
Belgia	581,2	554,1	6333,9	302,5
Czechosłowacja	—	792,6	6207,2	4,1
Danja	1035,8	61,5	1324,6	233,4
Anglia i Dominia	456,9	57174,0	34878,1	4072,1
Estonia	—	—	815,9	63,5
Italia	—	26,4	724,8	—
Łotwa	716,5	21,5	952,1	50,0
Polska—Gdańsk	—	35,7	697,9	1,0
Holandia	682,0	283,2	8237,7	293,3
Francja	69,9	361,0	9362,0	26,4
Rosja	8989,7	2,8	951,9	1111,8
Szwecja	607,5	647,3	3524,9	110,3
Szwajcaria	827,5	1968,9	453,6	130,2
St. Zj. Am.	—	2311,5	4522,6	13,6
Niemcy	10983,2	14698,9	8278,8	518,6
Różne	265,9	4751,0	2476,2	687,3
IMPORT				
Austria	—	1,6	209,7	1398,1
Belgia	—	61,9	1004,3	6679,4
Czechosłowacja	—	127,9	808,8	5993,7
Danja	18,6	892,0	1419,4	4600,1
Anglia i Dominia	24,0	2783,9	20989,9	34460,1
Estonia	—	8,1	228,3	600,2
Italia	—	419,4	41,0	1018,0
Łotwa	5,7	80,5	276,2	1759,6
Polska—Gdańsk	—	6,6	23,1	56,6
Holandja	—	1728,5	2930,8	4104,3
Francja	—	192,8	1934,0	3511,4
Rosja	—	1433,6	12925,8	3536,7
Szwecja	118,4	101,6	1712,8	5053,3
Szwajcaria	—	16,7	562,7	2879,2
St. Zj. Am.	—	550,2	2563,5	4266,8
Niemcy	51,7	420,5	7285,2	38494,1
Różne	—	1568,8	17476,3	753,7

Zagraniczna polityka handlowa. Pozycja „różne”, obejmuje pomiędzy innymi następujące państwa: Japonia, Finlandia, Argentyna, Brazylia, Palestyna, Indie Brytyjskie, Hiszpania, Norwegia i t. d., z którymi obroty są małe lub częściowo jednostronne. Jeżeli wspominamy wogóle o nich, to dla tego, że ilość

tych państwa jest cechą charakterystyczną dla polityki handlowej Litwy polegającej na szukaniu coraz nowych rynków zbytu i na chęci nawiązania ściślejszego kontaktu handlowego z jaknajwiększą ilością państw w związku z koniecznością utrzymania aktywnego bilansu handlowego, w czym celują odnośne czynniki litewskie, obejmujące wszelkie stosunki gospodarcze z punktu widzenia zabiegliwego właściciela folwarku.

Analiza bilansu litewskiego handlu zagranicznego jest zbyteczna, gdy cyfry przedstawione powyżej mówią same za siebie. Nawet przeciwnicy polityczni muszą oddać sprawiedliwość wysiłkom i planowości w polityce handlowej sfer kierowniczych Litwy.

w milj. litów.

Eksport	1924	1928	1930	1934	1936	1937
EKSPORT						
Anglia	74,5	52,3	65,5	63,9	93,3	96,6
Niemcy	114,7	148,3	200,0	31,8	20,6	34,5
Rosja	4,5	3,7	5,1	7,5	10,1	11,1
Belgja	2,8	4,3	6,8	6,4	10,5	8,7
Francja	4,2	4,2	2,2	4,3	9,1	9,8
Łotwa	25,1	17,4	22,9	4,8	3,4	1,7
Holandja	8,2	5,4	6,8	4,6	5,5	9,5
Danja	5,0	1,9	4,4	4,6	5,1	2,7
Czechosłowacja	104	0,8	0,4	4,4	7,1	7,0
St. Zj. Am.	8,1	2,4	3,0	4,8	6,7	6,8
Szwecja	0,5	3,1	4,0	2,6	5,6	4,7
Szwajcaria	0,09	0,04	0,6	0,7	2,0	3,4
Austria	0,06	0,2	0,05	1,4	1,7	2,3
Italia	0,7	0,3	0,5	0,9	0,3	0,8
Estonia	—	—	—	—	0,7	8,8
IMPORT:						
Anglia	17,9	21,4	26,5	36,5	57,0	59,3
Niemcy	129,2	146,8	151,4	38,8	14,4	46,4
Rosja	4,1	9,1	13,8	6,0	14,7	17,9
Belgja	1,3	3,8	7,4	7,9	13,7	16,7
Francja	2,2	4,6	9,6	5,7	4,8	5,6
Łotwa	7,4	10,4	13,5	2,5	2,0	2,1
Holandja	4,9	10,0	10,4	6,9	7,1	8,9
Danja	1,3	3,1	5,5	2,2	4,7	6,9
Czechosłowacja	8,9	13,1	18,0	9,2	7,5	6,9
St. Zj. Am.	9,9	20,5	14,7	3,9	4,4	7,4
Szwecja	7,4	5,5	7,5	3,0	4,8	7,0
Austria	1,3	1,2	1,7	2,9	2,6	1,6
Szwajcaria	1,2	2,6	3,6	1,7	2,5	3,5
Italia	1,6	4,9	6,3	2,6	0,4	1,5
Estonia	—	—	—	—	0,9	0,8

W latach ujemnego bilansu handlowego oraz w okresie kryzysu „zaciskanie pasa“ było bardzo silne, ale ludność uświadomiona o konieczności i celowości zarządzeń dzięki odpowiedniej propagandzie poddawała się im chętnie, tem więcej, że jest przyzwyczajona do oszczędzania i prymitywnego życia. Nagromadzone zasoby pozwalały też łatwiej przeżyć okres kryzysu.

Rozwój handlu Litwy z najważniejszymi państwami, z którymi obroty stanowią — przypominamy — około 95% ogólnych obrotów, oraz cele polityki gospodarczej litewskiej obrazuje poniższe zestawienie:

Z powyższych danych można wyprowadzić odpowiadający rzeczywistości wniosek, iż Litwa przeprowadza konsekwentnie, powoli ale wytrwale, swe zamierzenia gospodarcze. Stopniowe zwiększanie eksportu do większości państw wskazuje w pierwszym rzędzie na umiejętność przystosowania się do wymagań rynku zagranicznego, energię placówek konsularnych i handlowych oraz umiejętną reklamą. Ilościowo eksport litewski w okresie kryzysu nie tylko nie zmniejszył się ale nawet powiększył: zmniejszeniu uległa tylko suma obrotów w wyniku obniżenia się cen na rynkach światowych.

Eksporterzy. Eksportem litewskim zajmuje się cały szereg firm, ściśle branżowych i tak dalece wyspecjalizowanych, że firmy eksportujące pewien artykuł rolny, nie zajmują się już eksportem innych produktów rolnych; wyjątek stanowią spółdzielnie, przeważnie koncentrujące poszczególne ściśle branżowe kooperatywy.

Sprawami ekspedytorskimi, agenturowemi i celnymi zajmuje się 45 zarejestrowanych firm, pomiędzy nimi stacja miejska kolei żelaznych w Kownie.

Polityka celna. Litwa z całego szeregu względów nie mogła prowadzić od chwili utworzenia państwa jednolitej polityki celnej. Od chwili wprowadzenia w życie w roku 1919 pierwszej taryfy celnej do dnia dzisiejszego następowały częste zmiany. Pierwsza taryfa celna miała na celu udostępnienie ludności artykułów pierwszej potrzeby, powstrzymanie natomiast przywozu artykułów zbędnych. Stopniowo w miarę rozwoju rolnictwa i wytwórczości krajowej pod wpływem zabiegów państw obcych taryfa celna ulegała rozmaitym zmianom i różniczkowaniu, co miało poważny wpływ na przywóz towarów polskich.

W związku z ogólnoswiatowym kryzysem Litwa zmuszona do zrównoważenia swego bilansu handlowego zaczęła stopniowo wprowadzać reglamentację przywózową kontyngenty i cła prohibicyjne mające na celu zatamowanie importu artykułów luksusowych oraz

ochronę przemysłu krajowego. Poczynając od 1931 roku zmiany te następowały po zmianach, dlatego ograniczymy się do przedstawienia obecnego stanu rzeczy, nie wdając się w szczegóły historyczne.

Polskę najwężej dotknęło wprowadzenie w 1933 roku ceł prohibicyjnych, które wyższe są o 200% od ceł stosowanych względem państw, mających traktaty handlowe z Litwą. W tymże roku wprowadzony został system kontyngentowania przywozu oparty na systemie pozwoleń przywozowych, regulowanych wysokością eksportu litewskiego do danego państwa. Z tego powodu eksport towarów polskich na Litwę zmalał do minimum; dodać należy, iż eksport ten odbywał się za pośrednictwem Łotwy lub Gdańska.

*Cła
prohibicyjne,
kontyngenty
a Polska.*

Konstrukcja litewskiej taryfy celnej podobna jest do taryfy polskiej. Zarówno ilość grup i pozycji, jak i nomenklatura przypomina naszą taryfę celną z tą tylko różnicą, że litewska taryfa zawiera mniej więcej połowę stawek polskich. Cło jest pobierane od kilograma, względnie od sztuki.

*Taryfa
celna.*

Z towarów eksportowanych jedynie makuchy lniane obciążone są cłem w wysokości 8 litów od 100 kg.

Wywóz przeważnie jest kontrolowany i podlega sortowaniu, mającemu na celu pewnego rodzaju standaryzację towarową. Ścisłej kontroli podlega wywóz masła, mięsa, lnu międlonego, siemienia lnianego, nasion, roślin strączkowych, drewna itd.

Niekiedy bywa wprowadzany czasowy zakaz wywozu niektórych towarów; tak było z wywozem żyta, pszenicy i owsa w październiku 1936 roku.

Niektóre towary importowane na Litwę są wolne od cła, a mianowicie są to: różne artykuły budowlane, surowce potrzebne dla przemysłu (żelazo, wełna, bawełna), nawozy sztuczne, nieobrobione artykuły produkcji leśnej, oraz maszyny rolnicze. Inne towary obciążone są cłem.

Z najważniejszych stawek celnych wymieniamy następujące:

*Ważniejsze
stawki celne.*

Ważniejsze stawki celne

Taryfa celna	Artykuł	Cło od kg	Wymiar cła w 1000 lt.
§—punkt			
2 1 —3	Ryż	0,60— 2,00	167,6
6 4a—4b	pomarańcze	2,75	509,5
6 5	cytryny	0,30	294,4

Taryfa celna	Artykuł	Cło od kg	Wymiar cła w 1000 lt.
7 1 -2	susz. owoce (rodzynki)	1,20— 3,00	359,3
7 3	„ śliwki	1,50	361,0
15 4a-b	pieprz i liście laurowe	0,75— 1,00	225,3
18 1 -3	kawa	3,00— 4,00	801,1
19 1 -2	kakao	0,40— 0,60	161,0
21 1 -5	tytoń	1,50—75,00	540,0
22 1 -2	cukier	0,90— 1,10	798,0
26 1	chmiel	6,00	126,6
33 1	sól	0,02	759,9
37 4a-e	ryby solone	1,00— 5,00	738,3
37 5	śledzie	—	—
52 1 -2	parafina, wazelina	0,25— 0,50	129,8
54 1 -2	skóry surowe	0,20— 0,40	230,6
56 1 -4	futra wyprawione	200,0 — 2,0	419,4
57 1 -8	buty i wyroby skórzane	3,0 —70,0	234,2
62 3e-7b	ziarna oleiste, drzewa owocowe, kwiaty	0,25—25,0	188,5
65 1 -3	wapno-gips	0,01— 0,06	601,0
75 1 -3	wyroby fajansowe i majolika	0,40—10,00	173,1
76 1 -3	wyroby porcel.	0,25— 3,00	194,9
77 1 -9	„ szklane	0,20— 7,00	885,2
79 1 -3	węgiel i koks	0,01— 0,05	1022,0
84 1 -2	ropa naftowa	0,40— 0,08	1885,1
85 1	benzyna	0,60	2892,6
85 2 -4	oleje naft. i ziemne	0,08— 0,60	254,9
88 1 -4	kalosze i wyroby gum.	0,25— 5,00	499,4
135	barwniki anilinowe	2,00	261,2
140 1 -6	żelazo, blacha	0,02—10,30	302,9
149 1 -3	wyroby półfabrykaty miedziane. konstrukcje żelazne	2,00—0,30 0,10	203,5 142,2
152 2	zamki rozmaite	2,50	140,3
167 1	maszyny rozmaite	1,10	158,4
167 9a	części maszyn i aparaty	0,50	114,1
169 2a-3	aparaty, narzędzia i ich części	1,00	453,7
173 6a	części kolejowe i motorowe	3,00	101,5
177 2a	papier	0,20— 2,00	576,0
179 3	len międlony i konopie	1,00	397,9
181 —	przędza wełniana	0,00— 1,0	—
183 —	przędza bawełniana	1,0 — 1,30	1665,0
183 2 -3	nici bawełniane (Bamu)	2,00— 2,50	489,3
185 1 -2	przędza jedwabna	5,00—15,0	704,8
186 1 -3	wełna czesana, przędza weł. i przędziwo	1,00— 3,50	988,8
187 1 -5	tkaniny bawełn. biel. i nieb.	3,50— 6,00	854,9
188 1 -5	tkaniny wełniane farbowane	3,50— 7,50	3278,3
191 1 -2	worki i grube tkaniny	1,00— 1,50	327,1
199 1 -2	tkaniny wełniane	8,00—20,00	1557,4
215 1 -6	galanteria i wyr. toaletowe	5,00—50,00	433,8

Litewska taryfa celna zawiera stawki zwyczajne i nadzwyczajne.

Cła zwyczajne stosowane są do towarów przywożonych z państw, z którymi Litwa posiada obowiązujące umowy handlowe; są to następujące państwa: 1) Austria, 2) Belgia i Luksemburg, 3) Czechosłowacja, 4) Dania i Islandia, 5) Wielka Brytania z Dominiami, koloniami, posiadłościami, protektoratami i mandatami, 6) Estonia, 7) Włochy 8) Stany Zjedn. Ameryki, 10) Łotwa, 11) Norwegia, 12) Holandia, 13) Portugalia, 14) Francja, 15) Rumunia, 16) Rosja Sowiecka, 17) Finlandia, 18) Szwecja, 19) Szwajcaria i Lichtenstein, 20) Węgry, 21) Rzeczysza Niemiecka.

Dla zastosowania cel zwyczajnych wymagane są świadectwa pochodzenia, wzgl. inne niepodlegające wątpliwości dowody.

Litwa przez długi czas nie wprowadzała kontyngentów i dopiero w 1933 roku zostały wydane pierwsze tego rodzaju przepisy, jednakże od tego czasu przejawia wybitną skłonność do zwiększania ilości towarów kontyngentowanych.

*Kontyngenty
przywozowe.*

Kontyngenty są wprowadzane dla wszystkich państw, z wyjątkiem Anglii, z którą wiąże Litwę umowa z 1934 roku, ważna z uwagi na bilans handlowy litewski. Kontyngenty ustalane są w stosunku procentowym do ilości wwiezionych w 1932 roku towarów.

*Artykuły
kontyngentowane.*

Taryfa celna
pozycja punkt

Spis artykułów kontyngentowanych przy wwozie.

3		Mąka, z wyjątkiem pszennej, sład kasza wszelka, groch łuskany i obwarzany.
4	1—3	Mąka kartoflana, krochmal, dekstryna, makarony wszelkich rodzajów, sago.
17	1—2	Cykoria, zołędzie palone i inne surogaty kawy, korzenie cykorii.
21	1	Tytoń w liściach i krajany.
22	1—2	Cukier.
23	1—3	Miód, syropy osobno niewymienione, farby do barwienia trunków, glukoza i cukier gronowy, maltoza, sład i ekstrakt maltozy, produkty do fabrykacji trunków, czarna melasa.
24	1—7	Wyroby cukiernicze, konfitury, pastylki, soki owocowe, galarety, proszki owocowe i pastylki owocowe z cukrem, likier, rum, koniak, czekolada, słodycze z czekoladą

i marcepanami, kakao mielone, pierniki, ciasta i inne wyroby cukiernicze, opłatki z mąki dla aptek, sproszkowane mleko, i inne odżywki mączne.

- 52 2 Parafina.
- 26 Chmiel i ekstrakty z chmielu.
- 33 Sól.
- 34 1—4 Mięso i kiełbasy, słonina, bite zwierzęta i drób, jelita oczyszczane i konserwowane.
- 39 1—3 Jaja, mleko i śmietanka, rozmaite artykuły spożywcze suszone drożdże, „Lactin”, ryby, mączka mięsna i rozmaite skoncentrowane pożywki.
- 41 Mączka tomasowa, superfosfaty, guano, nawozy kostne, surowe i mielone, fosfaty mielone, nawozy kostne palone, węgiel kostny, nawozy sztuczne.
- 43 1—5 Rybi klej — żelatyna, żelatynowe i glicerynowe fabrykaty, Agar — Agar, apretury, klej kostny, szewcki i stolarski, kazeina, żółtko, albumina, orofont, klej garbarski, kleje roślinne i inne.
- 44 Rogi, kopyta, kości, różne zwierzęce produkty, nieoczyszczone muszle.
- 51 1—5 Tłuszcze i łoje zwierzęce, stearyna, oleina, olej palmowy, tłuszcz barani, rybi, tran i t. p., tłuszcz zwierząt morskich, tłuszcz świński, gęsi, margaryna i t. p. tłuszcze zwierzęce, tłuszcz z kości, rogów i kopyt.
- 52 1—2 Ozokeryt, cerezyna, parafina, wazelina, wosk pszczelny, inne woski i sztuczne woski.
- 54 1—2 Skóry nieobrobione.
- 55 1—7 Skóry owcze również futrzane, skóry fokowe, reniferowe, zamshowe, safianowe, szewrowe, skóry duże (wołowe, świńskie, końskie, ośle), pergaminowe, chromowe, lakierowane i podeszwowe.
- 56 1—4 Futra nieobrobione, skunksowe, bobrowe, nurkowe, sobolowe czarne, brązowe, białe, lisie, szynszylowe, futra z łasic, tchórzy, kun, lisów syberyjskich, wilków, fok, karakułów, futra owcze, kozie, niedźwiedzie, wilcze, tygrysie, rysie, borsucze, jelenie.
- 57 1—8 Obuwie wszelkiego rodzaju z różnych skór. Walizy i wszelkie wyroby ze skór i surogatów, transmisje i pasy maszynowe, różne wyroby ze skóry i skóry z gumą.
- 58 1 Materiał drzewny nieobrobiony i opałowy.

- 59 1—4 Wyroby drzewne, osobno niewymienione, gonty, wełna drzewna, klepki z drzewa bukowego, i t. d.
- 61 1—6 Wyroby drzewne.
- 62 1—7 Rośliny, ich części i nasiona.
- 64 1—6 Plecionki roślinne, kosze różne, szczotki roślinne, tkaniny i sznury.
- 65 2—3 Materiały budowlane różne, wapno, gips, alabaster, cement.
- 74 1—5 Gliniane wyroby, dachówki, kafle, wyroby terakotowe, rury drenażowe.
- 75 1—3 Wyroby fajansowe i majolikowe.
- 76 1—3 Wyroby porcelanowe.
- 77 1—9 Szkło tafłowe, butelki, klisze fotograficzne i wszelkie wyroby ze szkła prasowanego, formowanego i t. d.
- 79 1—3 Węgiel, torf, brykiety, węgiel drzewny, koks.
- 80 1—2 Żywica, smoła drzewna i kamienna.
- 81 Antracyt, naftalina, karbolineum, fenol, kreozot, benzol i pochodne.
- 82 Kanifolia, galifot, żywice twarde i smoły.
- 83 1—2 Asfalt naturalny — sztuczny — pik, gudron.
- 84 1—2 Ropa naftowa, mazut, nafta.
- 85 1—4 Benzyna, gazolina, ligroin, nafta lotna, fotogen, różne oleje naftowe, parafina, wazelina, oleje i tłuszcze mineralne.
- 86 Terpentyna i jej pochodne.
- 87 1—12 Gумы, żywica, balsamy.
- 88 Kauczuk surowy i wszelkie wyroby z kauczuku.
- 101 1—2 Ałun chromowy i potasowy, bichromaty, sulfaty aluminium i pochodne.
- 103 1 Saletra chilijska.
- 105 1—5 Związki sodu i potasu.
- 108 1—5 Kwas siarkowy, solny, fosforowy, azotowy, rafinowany i nierafinowany.
- 112 7 Wyroby chemiczne i farmaceutyczne — zabronione do wwozu, siarkowe i pochodne.
- 113 1 Złożone preparaty galenu, smary, nalewki, ekstrakty i lekarstwa dozowane.
- 117 1—6 Oleje i tłuszcze roślinne, gliceryna, masło kokosowe, tłuszcz kokosowy, rycynowy i wogóle tłuszcze i oleje roślinne i nieroślinne.
- 119 1—3 Artykuły kosmetyczne i perfumeryjne.

- 121 Laki i smoły — rozpuszczone w spirytusie i nierozpuszczone.
- 124 2 Garbniki nierozrobione i ich ekstrakty, taniny.
- 135 Barwniki anilinowe, wszelkie barwniki organiczne syntetyczne i t. d.
- 137 1—4 Farby gotowe i surowe, drukarskie, atramenty, woski i tłuszcze i t. p.
- 140 1—6 Żelazo wszelkich gatunków, belki, szyny.
- 141 1—6 Żelazo prasowane i klisze litograficzne.
- 142 1—6 Stal wszelkich gatunków.
- 149 1—2 Miedź, wyroby z miedzi — stopy.
- 150 1—8 Żelazo stal i lane — wyroby z nich, grzejniki, rury kanalizacyjne i wodociągowe, kształtki.
- 151 1—3 Wyroby kute z żelaza i stali, hartowane lub niehartowane, asfaltowane lub nie, gwoździe, łańcuchy i t. d.
- 152 1—3 Wyroby konstrukcyjne z żelaza i stali, blachy, wyroby cynkowe, rezerwuary, cysterny i t. d.
- 156 2—3 Wyroby z drutu wszelkich gatunków.
- 158 1c—d Noże, wszelkich gatunków i zastosowania, łyżki i wyroby aluminiowe i blaszane.
- 160 Łopaty — rydle.
- 161 1—2 Narzędzia rzemieślnicze, żelazka do prasowania.
- 167 1—10 Maszyny, aparaty i ich części.
- 169 1—6 Aparaty, narzędzia i ich części, fizyczne, astronomiczne, chirurgiczne, matematyczne, elektrotechniczne i t. d.
- 173 1—8 Wagi, automobile i różne środki komunikacyjne.
- 176 2—4 Szmaty, odpadki papierowe, masa papierowa, celuloza, lignina.
- 177 1—4 Papier, tektura, papa, papier linjowany, bibułki, wyroby z tektury, papieru, książki biurowe, papier do bicia banknotów (stemplowy).
- 176 1b—4a.b Książki, obrazy, mapy, papier i płótno zadrukowane, plakaty, etykiety i t. d.
- 178 1—4 Włókna surowe, wełniane, jutowe, lniane, kokosowe — konopne.
- 180 1—4 Jedwab.
- 181 1—2 Wełna.
- 182 1—4 Bawełna czesana, farbowana i niefarbowana, wata higroskopijna, odpadki bawełniane.
- 183 1—3 Przędza bawełniana, nici pojedyncze i skręcane.
- 184 1—2 Nici i włókno skręcane i nieskręcane.

- 185 1—4 Przędza z jedwabiu naturalnego i sztucznego.
186 1—3 Przędza wełniana, również nitkowana.
187 1—4 Tkaniny bawełniane, barwione, surowe, bielone i merce-
ryzowane.
188 1—5 Tkaniny bawełniane tkane, barwione, wielobarwne lub
drukowane.
189 1—2 Satyny, plusze i wstążki bawełniane.
190 1—3 Liny, siatki, sieci z różnych materiałów i do różnego
użytku.
191 1—3 Materiały do pakowania, czyszczenia, wyroby z nich
twarde, miękkie, maty, wycieraczki, chodniki i t. d.
192 1—3 Tkaniny i włókna (§ 179, 2 i 3) bielone — surowe, far-
bowane i wyroby z nich (serwety, obrusy, ręczniki i t. p.).
193 Tkaniny płócienne.
194 1—5 Cerata, tkaniny gumowane, przetłuszczzone, klejone, im-
pregnowane i t. p. wyroby z nich, oraz linoleum i tkani-
ny przemysłowe.
195 a—b Wyroby z czystego jedwabiu.
196 Fulary i tkaniny jedwabne drukowane, farbowane i nie-
farbowane, w odcinkach i sztukach.
197 1—3 Flusze, weby i t. d. — półfabrykaty i wyroby gotowe.
198 1—2 Filce, różne wełny i włosie, oraz wyroby z nich.
199 1—2 Tkaniny wełniane.
202 1—2 Tkaniny techniczne.
203 1—3 Grube tkaniny, dywany wełniane i bawełniane.
294 1—2 Kołdry watowane i puchowe.
205 Sznury i różne fabrykaty oraz pasmanteria
206 Tiul i wyroby z tiulu.
207 1—2 Sznury, powrozy i t. p. oraz wyroby z nich.
208 1—3 Wyroby dziane, tkaniny oraz wyroby siatkowe.
209 1—2 Bielizna gotowa i dodatki do bielizny.
212 1—4 Klamry i guziki różne, złote srebrne lub platynowe.
215 3—5ac Galanteria, artykuły toaletowe, zabawki również nie-
zmontowane.
216 1—2 Artykuły piśmienne, rysownicze i malarskie.

Ograniczeniu wwozu na Litwę podlegają następujące *Ograniczenia*
towary: (§ 220 Lit. Tar. Cel.) *wwozu.*

1. Broń palna, naboje, patrony, materiały wybuchowe, proch i t. p.
2. Broń pneumatyczna.
3. Karty do gry.
4. Łaski ze sztyletami, ostrzami i w ogóle ukrytą bronią.

5. Przedmioty pornograficzne oraz obrażające uczucia religijne i moralność.
6. Etykiety, korki, butelki i inne środki opakowania z napisami lub widokami firm zagranicznych, ich znaki i stemple o ile są wwożone oddzielnie.
7. Kukelwan (trucizna na ryby).
8. Opium do palenia.
9. Zagraniczne losy loteryjne.
10. Łupinki kakaowe.
11. Zapałki.
12. Trucizny, (spis A. Lit. Tar. Celn.).
13. Silnie działające środki (spis B. Lit. Tar. Celn.)
14. Aeter.
15. Aethylwozphin (diodin) i jego sole.
16. Cannabinum i jego sole.
17. Capita papaveris i preparaty.
18. Cocainum, sole i pochodne.
19. Codreninum.
20. Diacetylmorphium (Heroína) i jej sole.
21. Dilaudidum.
22. Ekgominum.
23. Eucodalum.
24. Fol. Coca i preparaty.
25. Cannabis Indica i preparaty.
26. Laudanonum.
27. Modiscop.
28. Morphium i jej sole.
29. Norcophium.
30. Opium i preparaty.
31. Pantoponum.
32. Psicainum.
33. Spasmalginum.
34. Omnoponum.
35. Trivalinum.

U w a g i

do p. 1. stosownie do § 159 L. T. C. wolno wwozić broń palną typu niewojkowego, broń niepalną i jej części.

do p. 1., 2. i 3. towary wskazane w tych punktach mogą być wwożone po uzyskaniu pozwolenia Min. Spr. Wewnętrznych i opłaceniu cła. Władze państwowe mogą wwozić wymienione towary bez cła za pozwoleniem Min. Skarbu.

do p. 6. Przedmioty te mogą być wwożone w takich ilościach, jakie są potrzebne dla wwożonych towarów.

do p. 11. i 12. Trucizny i środki powyższe mogą być wwożone przez instytucje i władze wymienione w spisie dozwolonych do wwozu lekarstw z zagranicy. (Vyriausybes Zinios Nr. 281).

do p. 14—35. Dla wwozu powyższych środków i ich pochodnych oraz wyrobów z nich potrzebne jest każdorazowe zezwolenie Dep. Zdrowia.

Pochodzenie towaru importowanego na Litwę może być udowodnione przez importera niekoniecznie na podstawie dokumentów: niekiedy wystarcza gatunek towaru lub jakaś inna jego cecha dowodząca w sposób niewątpliwy jego pochodzenia. Za dokumenty udowadniające pochodzenie towaru uznawane są: świadectwa pochodzenia, rachunki, faktury, konosamenty a nawet deklaracje importerów.

*Świadectwa
pochodzenia.*

W świadectwach pochodzenia lub innych równoznacznych dokumentach powinny znajdować się następujące dane:

- a) nazwisko nadawcy i jego miejsce zamieszkania,
- b) nazwisko odbiorcy i jego miejsce zamieszkania,
- c) znaki (używane w handlu), którymi ocechowano towar,
- d) znaki i numery każdej przesyłki,
- e) ilość przesyłek,
- f) sposób opakowania,
- g) waga brutto i netto,
- h) wartość towaru,
- i) miejsce i data wystawienia dokumentu.

Jeśli w dokumencie nie jest zaznaczona waga brutto lub wartość towaru, to dokument taki urzędy celne przyjmują w tym wypadku gdy brakujące dane są albo widoczne, albo mogą być w inny sposób udowodnione.

Świadectwo pochodzenia względnie dokumenty zastępcze podlegają następującym opłatom stemplowym:

a) od świadectw pochodzenia wystawionych przez konsulaty litewskie lub przez przedstawicielstwa dyplomatyczne zagranicą — pobierane są opłaty w wysokości 2 litów,

b) opłaty stemplowe na rachunkach handlowych wynoszą 10 centów od każdego 100 lt. do wysokości 10.000 tys. tl; powyżej 10.000 lt. pobiera się 1 lt. od każdego tysiąca litów. Każde zaczęte sto względnie tysiąc litów liczy się za pełne.

c) od faktury na zagraniczne towary pobierane są następujące opłaty:

I. Jeśli faktury są zgłoszone w miejscu wystawienia rachunku, jak w § 6.

II. Jeśli dla tych samych towarów zgłoszony jest rachunek i faktura, a na rachunku jest już uwidoczniona opłata stempłowa, od każdej faktury opłaca się 30 centów, jeśli od rachunku nie uiszczono opłaty stempłowej, należy z fakturą postąpić jak w § 6.

III. Różne ceduły ponoszą opłaty w wysokości 30 centów. Poza tym konsulatory i przedstawicielstwa dyplomatyczne litewskie pobierają następujące opłaty konsularne:

a) za wystawienie świadectwa pochodzenia — 5 litów.

b) za wizowanie dokumentów zastępujących świadectwa pochodzenia — 2 lity.

3. Jeżeli świadectwo pochodzenia nie może z jakiegokolwiek powodu służyć za wystarczający dowód pochodzenia towaru, nie należy go wycofywać dla uzupełnienia brakujących danych, lecz przedstawić urzędowi celnemu inne uzupełniające dowody. Urząd celny może zażądać przedstawienia uzupełniających dowodów, jeśli to uzna za konieczne.

4. Zamiast świadectwa pochodzenia, wzorów i próbek, przywożonych przez komiwojażerów może służyć za dowód ich pochodzenia wykaz wzorów, uwierzytelniony przez tę instytucję, która wystawiła świadectwo przemysłowe komiwojażera, względnie przez urząd celny kraju pochodzenia.

5. Nie dozwolone jest wymienianie ekspedytora na świadectwach pochodzenia zamiast faktycznego odbiorcy.

6. Świadectwa pochodzenia nie mogą być wystawiane na zlecenie.

§ 6.

Świadectwa pochodzenia uważane są za wystawione formalnie jeżeli są wystawione bądź przez litewskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub konsularne, bądź przez izbę handlową lub urząd celny kraju pochodzenia. Dokumenty zastępcze (ceduły, faktury, rachunki i zeznania importerów) muszą być wizowane przez litewskie przedstawicielstwa dyplomatyczne lub konsularne na dowód, iż pochodzą one rzeczywiście z wymienionego kraju.

Uznawane są również świadectwa pochodzenia wystawiane przez izby rolnicze.

W szczególności uznawane są świadectwa pochodzenia wystawiane przez następujące urzędy i instytucje:

w Estonii: Min. Przemysłu i Handlu — świadectwa takie nie potrzebują wizy litewskiej;

na Łotwie: Min. Skarbu, Min. Rolnictwa, giełda w Rydze, Libawie i Windawie, Ventpile - łotewski Związek Przemysłowo-Rzemieślniczy, Stowarzyszenie przemysłowców w Rydze, Związek Przemysłowców w Libawie, Związek Kupców oraz Izby Handlowe;

w Italii: urzędy określone przez Consiglio Provinciale delle Economica (ok. Dep. Handu Nr. 13864/91 z 27.X.1928 r.);

w Z. S. R. R.: Wniesztorg (Komisariat Handlu Zagranicznego) i sowieckie przedstawicielstwo handlowe w Kownie, o ile przesyłka jest adresowana na to przedstawicielstwo;

w Niemczech: Izby Handlowe, Rolnicze oraz Urzędy Celne;

w innych krajach: litewskie przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty.

§ 7.

Świadcstwa pochodzenia, a w szczególności używane w handlu określenia towaru, muszą być redagowane w języku litewskim, angielskim, francuskim lub niemieckim. Dla towarów sowieckich świadctwa pochodzenia winny być wystawiane w języku rosyjskim. Do włoskich świadctw pochodzenia należy dołączyć bądź uwierzytelnione tłumaczenie z włoskiego na jeden z uznanych języków, bądź urzędowe zaświadczenie w jednym z tych języków. Świadcstwa pochodzenia wystawiane przez łotewskie urzędy celne powinny być pisane po łotewsku.

§ 8.

Świadcstwa pochodzenia nie są wymagane:

- a) jeżeli odbiorca nie rości pretensji do ulg celnych,
- b) jeżeli pochodzenie towaru jest dostatecznie jasne i bezsporne z uwagi na jakość towaru lub jego cechy charakterystyczne,
- c) jeżeli wartość towaru nie przekracza 100 litów i towar nie jest przeznaczony na handel,
- d) jeżeli towar został nadany jako przesyłka pocztowa; w tym wypadku wystarczają adresy pomocnicze lub inne pocztowe dokumenty.

U w a g a: postanowienia powyższego paragrafu nie mają mocy powszechnie obowiązującej (prek. Dep. ap. Nr. 12977/8; z 10.VIII. 1928 r.).

Faktury na brykiety węglowe angielskie wystawione przez komisarza Wschodniego Syndykatu Węglowego i pomieszczone w oficjalnie poświadczonym wykazie wystarczają zamiast świadctwa pochodzenia.

Opakowanie (beczki żelazne itd.) zwolnione jest od świadctwa pochodzenia, nawet jeżeli wymagane jest świadctwo dla towaru opakowanego.

Druczki wywożone clone według § 178 p. 2 litewskiej taryfy celnej nie są zwalniane od świadectwa pochodzenia. Druczki w języku polskim lub hebrajskim przesyłane są do Urzędu Celnego w Kownie dla ocenzurowania.

Towary przesłane drogą lotniczą wolne są od świadectwa pochodzenia, jeżeli jakość towaru świadczy, iż nie pochodzi on z kraju, z którym Litwa nie zawarła układu handlowego.

§ 9.

Świadectwo pochodzenia musi być przedłożone w dniu, w którym jest spisywany raport z odbytej rewizji celnej. Po odbyciu rewizji celnej, o ile towar pozostaje jeszcze na składzie Urzędu Celnego można składać świadectwa pochodzenia pod odresem Urzędu Celnego; w tym wypadku towar zostaje dodatkowo sprawdzony przez naczelnika Urzędu lub jego zastępcę i sprawa cła zostaje na miejscu przez Urząd załatwiona. Naczelnik Urzędu Celnego w Kłajpedzie uprawniony jest do udzielania zgody na przedstawienie świadectwa pochodzenia w ciągu osimiu dni po ocleniu towaru o ile chodzi o import surowców (węgiel, koks itd.) i o ile zostaje złożona przez importera odpowiednia gwarancja.

§ 10.

Całkowita ilość towaru, wymieniona w świadectwie pochodzenia, może być wwieziona częściowo w terminie ważności świadectwa.

§ 11.

Świadectwa pochodzenia ważne są w przeciągu trzech miesięcy; po upływie tego terminu ważność świadecwa może być przedłużona przez Departament Handlu.

§ 12.

Wszystkie sprawy sporne, wynikające z powyższych przepisów, podlegają rozstrzygnięciu na podstawie §§ 63—66 Ustawy Celnej.

Świadectwa pochodzenia wymagane są naogół przy sprowadzaniu towarów, które wymagają pozwolenia przywozowego Komisji Handlu Zagranicznego. Wyjątki czynione są tylko w stosunku do towarów, clonych w § 8 punkt b i d litewskiej taryfy celnej (§ 8 punkt a i c i nie mają zastosowania).

Ułgi Pozwolenie przywozowe nie jest wymagane w następujących wypadkach:

1. Jeżeli towar importowany jest przez mieszkańców pasa pogranicznego dla ich własnego użytku w ramach układu o małym ruchu granicznym (§ 152).

2. Jeżeli towar przeznaczony jest dla członków ciała dyplomatycznego, akredytowanego przy rządzie litewskim.

3. Jeżeli towar stanowią próbki sprowadzane przez agentów handlowych.

4. Jeżeli towar podpada pod §§ 7, 8 Nr 3, 22 i 24 litewskiej taryfy celnej i jest sprowadzany w małych ilościach na własny użytek importera drogą pocztową.

5. Jeżeli towar stanowią rzeczy używane które importer sprowadza na własny użytek drogą pocztową.

6. Jeżeli jest wolny od cła na podstawie § 145 i został przesłany drogą pocztową w paczkach lub listach.

7. Jeżeli towar został nabyty na licytacji, urządzonej przez Urząd Celny dla rozsprzedaży towarów skonfiskowanych lub niewykupionych z Urzędu Celnego.

Dalej zwolnione są od pozwolenia przywozowego:

8. Opakowania i naczynia, sprowadzane równocześnie z towarem.

9. Towary podpadające pod § 58 nr. 1 lit. taryfy celnej:

a) drzewo opałowe, gałęzie, chrust i inne produkty leśne przeznaczone na opał o ile są sprowadzane przez ludność litewską pasa pogranicznego na własny użytek przez wszystkie urzędy celne i placówki graniczne litewsko-łotewskie z wyjątkiem urzędu celnego i placówek granicznych w Sureiniškiai.

b) okrągłaki nieobrobione sprowadzane z Z. S. R. R. dla syndykatu drzewnego w Kłajpedzie.

10. Duże opony samochodowe w stanie zdemontowanym.

11. Urządzenie domowe i przedmioty użytku domowego przy przenoszeniu się na Litwę — za pozwoleniem Min. Skarbu.

12. Towary ogólnej wartości 100 litów przywożone przez podróżnych zaopatrzonych w paszport zagraniczny.

Pozwolenia przywozowe wydawane są przez Komisję Handlu Zagranicznego przy Min. Skarbu.

Komisja składa się z dwu przedstawicieli Min. Skarbu, przedstawiciela Min. Spraw Zagranicznych, Min. Rolnictwa i Izby Handlowej. Przewodniczy przedstawiciel Min. Skarbu. Komisja działa na podstawie instrukcji Min. Skarbu.

Komisja Handlu Zagranicznego ustala wysokość opłat pobieranych za pozwolenia przywozowe.

Wszystkie przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe i rzemieślnicze obowiązane są do uiszczania opłat za pozwolenia przywozowe na towar lub surowce sprowadzane z zagranicy.

*Opłaty
przywozowe.*

2. Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 10.I.1936 r. przedsiębiorstwa przemysłowe uiszczają opłatę w wysokości 250 litów za pozwolenie przywozu towaru wartości do 10.000 litów oraz 100 litów za każde następne 10.000 litów (choćby nawet zaczęte); przedsiębiorstwa handlowe uiszczają 350 litów za pierwszych 10.000 litów oraz 150 litów za każde następne lub zaczęte 10.000 litów.

3. Opłata ważna jest dla towarów importowanych w ciągu tego samego roku kalendarzowego.

4. Jeżeli wartość importowanego towaru przewyższa uiszczoną opłatę za pozwolenie przywozu, importer obowiązany jest uiszczyć opłatę dodatkową w ciągu miesiąca od chwili otrzymania wezwania Departamentu Handlu.

5. Jeżeli wartość przywiezionych w ciągu roku kalendarzowego towarów jest mniejsza niż kwota na którą zostało udzielone pozwolenie przywozu, nadwyżka zostaje przeniesiona na następny rok kalendarzowy. Nadwyżka uiszczonej opłaty za pozwolenie przywozu może być zwrócona na wniosek importera. Podanie w tej sprawie powinno być wniesione do Departamentu Handlu w terminie do 31 grudnia następnego roku.

6. Nieuiszczona opłata zostaje ściągnięta przymusowo przez organy egzekucyjne skarbowe z doliczeniem kary w wysokości $\frac{3}{4}\%$ miesięcznie, poczynając od dnia doręczenia wezwania. Miesiąc rozpoczęty liczy się za pełny.

7. Przy reeksportcie towarów, półfabrykatów lub towarów wykonanych z surowców i półfabrykatów zagranicznych, część opłaty przypadającej na reeksportowane towary, półfabrykaty lub zużyte do fabrykacji surowce, zostaje zwrócona eksporterowi.

8. Dla otrzymania pozwolenia przywozowego należy złożyć podanie w Komisji Handlu Zagranicznego. W podaniu należy wymienić ilość i wartość towaru. Jeśli wartość nie może być dokładnie podana, można wymienić wartość przybliżoną towaru w granicach 10% wartości faktycznej.

9. Importerzy towarów, przy wwozie których wymagane są pozwolenia przywozowe, obowiązani są do prowadzenia odpowiednich ksiąg. W ksiązkach należy wpisywać: datę i numer pozwolenia przywozowego, określenie towaru, jego ilość i wartość oraz dowody, na podstawie których dokonano wpisu do ksiąg. Wartość towarów winna być co miesiąc sumowana, łącznie z sumami z miesięcy poprzednich od początku roku.

10. Od opłat za pozwolenia przywozowe są zwolnieni:

a) ubiegający się o pozwolenie na przywóz towaru wartości do 100 litów (rocznie do 400 litów).

b) instytucje państwowe i samorządowe, organizacje użyteczności publicznej oraz szpitale Czerwonego Krzyża, które nie zostały założone i nie są utrzymywane w celach zarobkowych.

1. Pozwolenie na przywóz towarów ważne jest w ciągu 3 miesięcy od dnia wystawienia. Jeżeli towar został w tym czasie sprowadzony, ale cło nie zostało uiszczzone, pozwolenie przywozu traci swą ważność.

*Uzyskiwanie
pozwoleń
przywozowych.*

Komisja Handlu Zagranicznego udziela pozwoleń przywozowych jedynie firmom, pojedynczym zaś osobom tylko na własne imię, z czego wynika, że importer musi sam zabiegać o pozwolenie, a nie może tego czynić odbiorca towaru (przedsiębiorstwo ekspedycyjne).

Pozwolenia na import towarów z Z. S. R. R. otrzymuje jedynie sowieckie przedstawicielstwo handlowe w Kownie.

Pozwolenia przywozowe nie mogą być cedowane.

Do litewskiego obszaru celnego wpuszczane są tylko towary, przeznaczone zgodnie z zezwoleniem przywozu dla powyżej wymienionych adresatów. Dopuszczalne są następujące wyjątki:

a) jeżeli pozwolenie wyraźnie stwierdza, że towar może być przekazany innej osobie wymienionej w pozwoleniu, okoliczność ta musi być zakomunikowana oddzielnem pismem Departamentu Handlu Zagranicznego do Urzędu Celnego.

b) jeżeli towar adresowany jest na imię banku, obowiązany jest on zakomunikować Urzędowi Celnemu nazwisko faktycznego importera.

Pozwolenie przywozowe składa się z trzech odcinków: oryginał (koloru białego) przesyłany jest Urzędowi celnemu, jedna kopia (koloru czerwonego) zostaje doręczona petentowi pod wskazanym przez niego adresem, druga kopia (koloru żółtego) pozostaje w archiwach Departamentu Handlu.

Importer obowiązany jest przedstawić swą czerwoną kopię Urzędowi Celnemu (w przeciwnym razie oryginał przesyłany Urzędowi traci ważność), który zaznacza na posiadanym przez siebie białym oryginale i przedstawionej kopii ilość towaru, wartość i pozycję taryfy celnnej. Ilość określona jest według wagi lub innej miary podanej w pozwoleniu przywozowym. Wartość musi być zgodna z wykazem przeznaczonym dla Głównego Urzędu Statystycznego.

1. Po wykorzystaniu pozwolenia lub wygaśnięciu terminu jego ważności należy czerwoną kopię zwrócić Departamentowi Handlu. Ogólna ilość i wartość towaru powinna być zsumowana. Księgowanie i ewentualne poprawki powinny być dokonane czytelnie.

2. W pozwoleniu przywozowym musi być wymieniona waga towaru, od której opłaca się cło, o ile nie jest podana jakaś inna wskazówka.

U w a g a. Jeżeli towar przewożony jest w cysternach waga powinna być podana netto. Przy cleniu towaru waga netto powinna być wpisana na pozwoleniu przywozowym. Cło oblicza się od wagi o 20% wyższej od wagi netto.

3. Jeżeli do określenia towaru przy cleniu została użyta nomenklatura odmienna od użytej w pozwoleniu przywozowym, nie traci ono ważności, jednak okoliczność ta powinna być zaświadczona przez Urząd Celny w pozwoleniu przywozowym.

4. Przesyłki pocztowe towarów wymagających pozwolenia Komisji Handlu Zagranicznego pozostają na składzie celnym do chwili przedstawienia przez importera pozwolenia przywozu, jednakowoż nie dłużej niż 45 dni. Urzędy Celne przekazują granicznym odbiorczym Urzędem Pocztowym zawiadomienia o konieczności przedstawienia pozwolenia przywozowego (według formularza II Dep. Hand.). Zawiadomienia te muszą zawierać pełny adres nadawcy.

Graniczne urzędy pocztowe po wpisaniu na zawiadomieniach odpowiednich uwag przekazują je urzędowi lokalnym dla doręczenia adresatom. Urzędy Celne nie przesyłają odbiorcom bezpośrednio żadnych zawiadomień.

O ile w ciągu 45 dni Urząd Celny nie otrzyma pozwolenia przywozowego, zwraca przesyłki pocztowe do granicznego urzędu pocztowego celem odesłania ich spowrotem zagranicę.

*Dodatkowe
informacje.*

1. Opłata stemplowa na podaniu do Komisji Handlu Zagranicznego o pozwolenie przywozu wynosi 4 lity. Podania nieostemplowane lub ostemplowane niedo-

statecznie nie są wcale rozpatrywane.

2. W podaniu należy wymienić:

- a) imię, nazwisko i adres petenta, lub nazwę firmy,
- b) nazwę towaru,
- c) pozycję przywozowej taryfy celnej,
- d) kraj pochodzenia towaru,
- e) ilość towaru (wagę). Jeśli nie można podać wagi towaru, należy określić jego ilość w inny sposób,
- f) wartość towaru w litach,
- g) datę podania,
- h) podpis petenta.

Pozatem można przedstawić w podaniu wszystko, co petent uważa za konieczne.

3. Podania winny być pisane po litewsku. Podania pisane w innych językach nie są uwzględniane.

4. Dla uzyskania prędkiej odpowiedzi petenci powinni trzymać się następujących wskazówek:

- a) podania winny być pisane na odpowiednich blankietach, nie zaś na ręcznie przygotowanych formularzach. Blankiety można otrzymać w Dep. Handlu oraz w Izbach Handlowych i przemysłowych w Kownie i Kłajpedzie.
- b) podania muszą być pisane dobrym litewskim językiem. Uzasadnienie winno być jasne i niezbyt obszerne,
- c) podania muszą być pisane bądź na maszynie, bądź odręcznie ale czytelnie; specjalnie wyraźnie należy pisać nazwisko, adres i nazwę towaru,
- d) towar winien być w podaniu tak określony, żeby go było łatwo odróżnić od innych podobnych artykułów,
- e) należy unikać pisania podań na papierze przeznaczonym do korespondencji firmowej, wzgl. prywatnej,
- f) uzasadnienie podania należy zamieszczać na tym samym arkuszu,
- g) jeśli wypada się powołać na inne uprzednio wniesione podanie, należy podać datę tego podania i datę jego wniesienia; jeśli się powołuje na pozwolenie udzielone poprzednio przez Departament, należy koniecznie podać numer pozwolenia.
- h) należy unikać zbytecznych załączników do podania. Załączniki powinny być połączone trwale z podaniem. Należy unikać szpilek. Wszystkie załączniki muszą być stemplowane.
- i) należy wymienić w podaniu wszystkie potrzebne szczegóły. Nie można liczyć na to, że urzędnik wyszuka te szczegóły z załączników.
- k) podania winny być czyste, niepogniecione i nieuszkodzone.
- l) marki stemplowe powinny być całą powierzchnią przyklejone do podania, w przeciwnym razie marka może odpaść i podanie nie będzie rozpatrzone, aż od czasu nowego ostemplowania. Należy unikać marek stemplowych w drobnych odcinkach. Marki winny być przyklejane w lewym górnym rogu podania.

5. Podania które odpowiadają tym warunkom są w pierwszym rzędzie przedkładane Komisji Handlu Zagranicznego.

6. Fabryki mydła, które używają zagranicznych tłuszczów zwierzęcych lub roślinnych, przywożonych za pozwoleniem Komisji Handlu Zagranicznego powinny prowadzić książkę produkcji w ten sposób,

żeby Departament Handlu mógł w każdej chwili sprawdzić, jaka ilość importowanego towaru została użyta do fabrykacji.

W książkach winny być następujące pozycje:

- a) ilość i rodzaj sprowadzonego tłuszczu z podaniem daty i numeru faktur i kwitów celnych; do książek należy wciągać nie tylko tłuszcze sprowadzane z zagranicy, ale i krajowe,
- b) ilość i rodzaj tłuszczu, użytego do fabrykacji.

Pozatym fabryka winna prowadzić wykaz sprzedanego mydła i na żądanie Departamentu dostarczyć odpisy faktur, z których możnaby się przekonać kiedy i komu mydło zostało sprzedane. Rozporządzenie w tej sprawie obowiązuje od 1 lutego 1934.

Fabryki niestosujące się do powyższych zarządzeń nie otrzymują pozwoleń na przywóz tłuszczów zagranicznych.

7. O ile towary mają być sprowadzone pocztą, należy przy wymienieniu urzędu celnego dopisać uwagę „poczta”.

8. Przy przywozie z zagranicy towarów, wymagających pozwolenia przywozowego należy postarać się przede wszystkim o to pozwolenie. Importerzy, którzy nie zastosują się do powyższej rady narażają się na przykre konsekwencje, w wypadku, gdy Komisja Handlu Zagranicznego nie udzieli im pozwolenia przywozu.

9. Wartość towaru nie może w żadnym wypadku przewyższać zwiększoną o 10% wartość podaną w pozwoleniu przywozu.

10. Przy przywozie towarów z krajów, z którymi Litwa posiada umowy clearingowe importer płaci za towary w drodze rozrachunku urzędowego.

Towary pochodzenia angielskiego nie mogą być bez specjalnego pozwolenia Departamentu Handlowego sprowadzane z krajów trzecich.

11. Faktury i rachunki za towary sprowadzane na Litwę z Belgii winny być wizowane przez „Office des Compensations Belgo-Luxembourgeois”, rachunki zaś na żyto, masło i bekony wywożone z Litwy do Belgii przez litewski Departament Handlu.

12. Towar leżący na składzie w urzędzie celnym nie może być przekazany osobie trzeciej bez zezwolenia Departamentu Handlu.

Obrót walutowy. Ustawa o obrocie obcym walutami ukazała się w Vyr. Zin. Nr. 501. Podajemy z niej ważniejsze postanowienia.

§ 4. Lietuvos Bankas i inne instytucje kredytowe zależne od Banku wypłacają waluty zagraniczne, regulują rachunki i należności w obcych walutach tylko w stosunku do tych osób fizycznych i prawnych, które posiadają odpowiednie pozwolenie komisji walutowej.

§ 5. Zagraniczne środki płatne mogą być przekazywane zagranicę tylko na zlecenie tych osób fizycznych i prawnych, które posiadają odpowiednie pozwolenie komisji walutowej.

§ 9. Prywatni eksporterzy, kupcy, spółki handlowe i spółdzielnie oraz ich związki obowiązane są zaoferować bankowi „Lietuvos Bankas“ lub upoważnionej przez ten bank instytucji kredytowej wszelkie zainkasowane zagraniczne środki płatnicze i wierzytelności w walutach zagranicznych najpóźniej w ciągu 5 dni od chwili zainkasowania należności lub otrzymania tytułu wierzytelności.

Wszystkie inne osoby fizyczne i prawne obowiązane są również zaoferować w tym samym przeciągu czasu „Lietuvos Bankas“ uzyskane w jakikolwiek sposób zagraniczne środki płatnicze i wierzytelności.

Równowartość wypłacana jest właścicielom środków płatniczych i wierzytelności zagranicznych w litach.

Jeśli „Lietuvos Bankas“ podejmuje się przechować zaofiarowane środki płatnicze i wierzytelności zagraniczne — postanowienia powyższe nie mają zastosowania.

§ 10. „Lietuvos Bankas“ oraz inne instytucje kredytowe upoważnione do przeprowadzania operacji przewidzianych w § 1 niniejszego rozporządzenia składają komisji walutowej sprawozdania w określonych przez nią terminach ze wszystkich czynności tyczących się powyższych operacji.

§ 11. Przy wywozie towarów zagranicę eksporter obowiązany jest przedstawić Urzędowi Celnemu odpisy faktur, konosamentów, lub fraktów kolejowych. Pozatym obowiązany jest powiadomić Urząd Celny, jako suma; w jakiej walucie i w jakim terminie należy mu się od zagranicznego importera, przyczym składa pisemną deklarację, iż zgodnie z § 9 niniejszego rozporządzenia zaoferuje właściwym instytucjom uzyskane z eksportu waluty. Pismo to, łącznie z deklaracją eksportera Urząd Celny przekazuje Komisji Walutowej.

§ 12. Nadawca, który przesyła towar zagranicę pocztą, obowiązany jest przedstawić Urzędowi Pocztowemu pisemne wyjaśnienie, jakie towary, jakiej wartości oraz pod czyim adresem wysyła zagranicą, a także jaką sumę, w jakiej walucie i w jakim terminie ma otrzymać z zagranicy za wysłany towar. Równocześnie składa deklarację, iż zgodnie z § 9 niniejszego rozporządzenia zaoferuje właściwym instytucjom uzyskane z eksportu waluty. Urząd Pocztowy przesyła to oświadczenie Komisji Walutowej.

§ 13. Instytucje państwowe, samorządowe i autonomiczne mogą zawierać umowy wymagające zapłaty w obcych walutach jedynie za zezwoleniem Ministerstwa Skarbu.

§ 14. Komisja Walutowa działająca przy Ministerstwie Skarbu składa się z przewodniczącego i conajmniej dwu członków mianowanych na wniosek Ministra Skarbu przez Radę Ministrów.

§ 15. Komisja Walutowa wydaje zezwolenia przewidziane w §§ 4, 5 i 6, czuwa nad przeprowadzeniem operacji walutowych, zakupem walut, przekazywaniem ich zagranicę oraz załatwia wszelkie zleczone jej zadania.

§ 21 — p. 1. Kto przekracza przepisy niniejszego rozporządzenia, albo przepisów tych nie przekracza, ale działa nie posiadając odpowiedniego zezwolenia, p. 2 — Kto w ustalonym przez „Lietuvos Bankas” lub inną instytucję kredytową terminie nie odda znajdujących się w jego posiadaniu obcych walut lub dewiz — zostanie na wniosek przewodniczącego Komisji Walutowej skazany na zapłacenie grzywny w wysokości pięciokrotnej wartości dokonanej operacji. Zagraniczne waluty ulegają konfiskacie na rzecz Skarbu Państwa.

§ 25 p. 1. Kto świadomie poda fałszywe dane w wyjaśnieniu przeznaczonem dla Komisji Walutowej,

2. kto nie złoży w określonym terminie Komisji Walutowej żądanych wyjaśnień, immo, iż znane mu są okoliczności wymagające wyjaśnienia,

3. kto przeszkadza sprawdzeniu faktów objętych przepisami niniejszego rozporządzenia,

4. kto przekroczy jakiegokolwiek postanowienie niniejszej ustawy lub niniejszego rozporządzenia — będzie ukarany na wniosek przewodniczącego Komisji Walutowej grzywną do 5 000 litów.

Przeciw karze wymienionej przez przewodniczącego Komisji Walutowej przysługuje w ciągu 10 dni odwołanie się do decyzji Ministerstwa Skarbu.

§ 27. Kto nie uiszczy grzywny we właściwym czasie będzie ukarany aresztem do 6 miesięcy.

§ 29. Kto wynosi lub wysyła zagranicę walutę obcą lub litewską podlega — zgodnie z przepisami celnymi — grzywnie w wysokości pięciokrotnej przemycanej sumy.

Operacje walutowe. *Rozporządzenie o operacjach zagranicznymi walutami*
(Vyr. Zin. Nr. 509).

§ 8. Waluty zagraniczne oraz należności w obcych walutach nabyte w „Lietuvos Bankas” lub innych bankach walutowych mogą być użyte wyłącznie na cele wymienione przy nabywaniu walut.

W razie nieużytkowania nabytych walut na cele podane przy ich zakupie w ciągu 20 dni od daty nabycia, należy niewykorzystane

środki płatnicze odstąpić w ciągu 5 dni „Lietuvos Bankas“ lub innym bankom walutowym.

§ 9. Podróżni wyjeżdżający zagranicę obowiązani są wskazać posiadane waluty urzędnikom celnym. W razie znalezienia u podróżnego walut przewożonych bez pozwolenia lub przekraczających wysokość zezwolenia podlegają one konfiskacie. W razie jeśli okazane urzędnikom celnym waluty przewyższają posiadane przez podróżnego pozwolenie wywozu, nadwyżka zostaje zatrzymana przez Urząd Celny za pokwitowaniem i pozostaje do dyspozycji podróżnego w chwili powrotu jego do kraju lub do dyspozycji wskazanej przez niego osoby za zwrotem wystawionego przez Urząd Celny kwitu.

§ 32. Osoby, które pragną otrzymać pozwolenie na wywóz walut zagranicę, winny złożyć podanie do Komisji Walutowej, dokładnie motywujące cel zamierzonego wywozu. Składający podanie winien udowodnić, że wszystkie motywy i okoliczności przezeń przytoczone odpowiadają prawdzie.

§ 33. Na wniosek banku, którego konto obciąża rachunek zagranicznego korespondenta, Komisja Walutowa może udzielić pozwolenia na uregulowanie rachunku. Wniosek banku powinien zawierać — poza szczegółami, wymienionymi w § 32 rachunek zagranicznego korespondenta w oryginale lub odpisie. Postanowienie powyższe znajduje również zastosowanie w razie, jeśli chodzi o rozrachunek banku z zagranicą z tytułu zainkasowanych czeków, weksli itp.

§ 34. Termin ważności pozwolenia walutowego jest zaznaczony na dokumencie. W razie niewymienienia tego terminu zezwolenia ważne jest w ciągu miesiąca od daty wystawienia dokumentu. Komisja Walutowa może przedłużyć ważność zezwolenia przez wpisanie na dokumencie nowego terminu ważności.

§ 35. Zezwolenia Komisji Walutowej udzielone są wymienionej w dokumencie osobie bez prawa przenoszenia na inną osobę.

§ 36. „Lietuvos Bankas“ lub inny bank walutowy po zakończeniu wszystkich czynności odnotowuje na dokumencie datę zakończenia i odbiera go klientowi. Bank wpisuje do specjalnej księgi imię i nazwisko właściciela pozwolenia lub firmy oraz datę i numer dokumentu.

§ 37. Wymienione powyżej instytucje odsyłają wykorzystane pozwolenia z powrotem do Komisji Walutowej.

§ 40. Pozwolenie Komisji Walutowej nie jest potrzebne w następujących wypadkach:

p. 1. Podróżny udający się zagranicę za paszportem ma prawo do nabycia w „Lietuvos Bankas“ lub innym banku walut za sumę 200 litów jednorazowo lub 400 litów w stosunku miesięcznym; wysokość i rodzaj nabytej waluty oraz data nabycia zostaje na paszporcie odnotowana.

p. 2. Cudzoziemcy mają prawo dysponowania walutami, wpisanymi na konto zagraniczne.

p. 3. Zakupiona zagranicą waluta może być wymieniona na inną obcą walutę przez „Lietuvos Bankas” lub inny bank walutowy.

§ 43. Zwolnione są od obowiązku zaferowania w „Lietuvos Bankas”:

p. 1. srebrne monety,

p. 2. złote monety oraz banknoty o wartości niższej niż 50 litów,

p. 3. roszczenia z wkładów w zagranicznej walucie w litewskich instytucjach bankowych,

p. 4. papiery wartościowe wypuszczone przez instytucje, posiadające siedzibę na Litwie.

§ 44. Waluty zagraniczne oraz wierzytelności o których mowa w § 43 zwolnione są od obowiązku rejestracji przewidzianej w § 9 i 22 niniejszej ustawy.

§ 45. Zezwolenie Komisji Walutowej nie jest wymagane dla następujących wypłat w walucie litewskiej z zagranicznego konta:

p. 1. dla wypłat z zagranicznego konta oszczędnościowego na Litwie do wysokości 50 litów dziennie,

p. 2. dla wypłat w walucie litewskiej z zagranicznego konta w jednym z Towarzystw Ubezpieczeniowych, posiadających na Litwie koncesję Ministerstwa Skarbu, z tytułu sum przypadających na podstawie umów asekuracyjnych lub reasekuracyjnych,

pp. 3. dla wypłat w walucie litewskiej z wolnego konta zagranicznego.

ROZDZIAŁ VI.

FINANSE.

Ilość urzędników i wysokość poborów. — Wykonywanie budżetu. — Podatki bezpośrednie: Rolny. — Od nieruchomości. — Od handlu i przemysłu. — Od dochodów. — Podatki pośrednie. — Wysokość podatków na 1 mieszk. — Lokata kapitałów państwowych. — Kredyty państwowe. — Wydatki. — Wydatki szczegółowe. — Wydatki nadzwyczajne. — Budżety samorządowe. — Budżety miast I klasy. — Budżety sejmików pow., miast II klasy i gmin wiejskich. — Długi samorządowe. — Oszczędności. — Długi państwowe. — Długi wewnętrzne. — Kurs papierów wartościowych. — Zyski spółek akcyjnych. — Bilans płatniczy.

Politykę finansową Litwy cechuje niezwykła oszczędność, ta sama oszczędność, którą przejawia każdy właściciel folwarku na Litwie. Podstawową zasadą tej polityki jest równowaga budżetowa, którą rząd litewski osiąga dzięki nieskomplikowanej i niekosztownej administracji.

Rząd litewski kilkakrotnie uciekał się do redukcji poborów i emerytur, które zmniejszono ostatecznie prawie o 50%, do skreślenia wszelkich niekoniecznych wydatków i wreszcie do zmniejszania ilości urzędników, co naturalnie odbiło się niekorzystnie na zdolnościach nabywczyczych ludności; do wszystkich tych jednak ograniczeń stosowano się chętnie i karnie, z pełnym zrozumieniem ich konieczności.

Aparat administracyjny jest niewielki. Wynosi on:

stale zatrudnieni urzędnicy i pracownicy	27.287 osób	<i>Ilość urzędników i wysokość poborów.</i>
niestale zatrudnieni	7.958 „	

Razem 35.245 osób

Liczba powyższa obejmuje wszystkich urzędników i pracowników, zatrudnionych we wszystkich instytucjach państwowych, nie wyłączając loterii, spółdzielni „Pienocentras”, zakładów naukowych, teatrów, muzeów, notariatów itd., co stanowi około 1,4% ludności całego państwa. Liczba ta jest jedynie orientacyjna, gdyż nie obejmuje ostatnich redukcji.

Pobory urzędników są skromne; pensje w stosunku % do ilości urzędników przedstawiają się jak następuje:

Pensje od	do	150	150	lt.	pobiera	20,67%	urzędników
"	"	150	"	250	"	"	46,42%
"	"	250	"	350	"	"	21,61%
"	"	350	"	450	"	"	5,35%
"	"	450	"	550	"	"	2,35%
"	"	550	"	650	"	"	1,17%
"	"	650	"	750	"	"	0,69%
"	"	750	"	850	"	"	0,39%
"	"	850	"	950	"	"	0,35%
"	"	950	"	i wyżej	"	"	1,00%

Rezultatem oszczędnej gospodarki państwowej jest stale aktywny budżet. Nadwyżki budżetowe są umieszczane na specjalnym rachunku i służą jako rezerwa, na różne cele gospodarcze, natomiast nie są używane na zwiększenie budżetu.

Budżet litewski układany jest na rok kalendarzowy od 1 stycznia do 31 grudnia każdego roku. Struktura budżetowa nie wyodrębnia oddzielnych budżetów przedsiębiorstw państwowych, natomiast wydziela wydatki na utrzymanie aparatu państwowego.

Wykonywanie Poniżej podajemy rezultaty finansowe gospodarki budżetowej. budżetowej na Litwie za ostatnich 11 lat.

w milionach litów

Rok	Dochody	Wydatki	Zyski
1926	235,2	228,8	6,4
1927	269,4	230,9	38,5
1928	319,8	280,5	39,3
1929	338,5	269,9	68,6
1930	347,7	320,6	27,1
1931	340,1	335,3	4,8
1932	292,0	278,2	13,8
1933	256,9	249,7	7,2
1934	264,4	251,8	12,6
1935	279,9	276,9	3,0
1936	302,8	287,7	15,1
1937	270,0	276,2	rok niezakończony

za 11 miesięcy

Ogólna suma aktywów budżetowych za 11 lat wynosi 236,4 mil. lt. Dochody państwowe Litwy obejmują następujące pozycje:

w milionach litów

	1—XI—1937		1—XII—1936	
		%		%
I. Podatki bezpośrednie	41,02	15,2	44,1	14,56
z tego:				
gruntowe	16,2	6,0	17,89	5,91
od nieruchomości	6,6	2,46	8,10	2,67
patenty	1,3	0,47	2,5	0,83
podatek obrotowy (przemysł i handel)	9,1	3,38	8,03	2,65
dochodowy	4,9	1,81	4,7	1,65
majątkowy	0,4	0,15	0,5	0,15
od kapitałów	0,2	0,08	0,2	0,07
nawigacyjny, wodny	0,02	0,01	0,06	0,02
od okrętów	0,06	0,02	0,06	0,02
podatki prawne (kupno sprzedaż)	1,7	0,64	1,4	0,48
podatek spadkowy	0,5	0,18	0,62	0,21
II. Podatki pośrednie	75,37	27,92	68,41	22,59
akcyza od alkoholu	0,5	0,18	0,6	0,2
„ „ piwa i miodu	2,4	0,89	1,7	0,57
„ „ wina	0,4	0,15	0,4	0,13
„ „ tytoniu	10,4	3,85	10,4	3,45
„ „ gilz i cygar	0,1	0,04	0,1	0,04
„ „ zapalek	1,2	0,44	1,3	0,43
„ „ herbaty	0,2	0,08	0,3	0,09
„ „ cukru	8,4	3,10	3,2	1,06
„ „ drożdży	0,8	0,28	0,9	0,29
„ „ octu, politory, perfumerii i artykułów galenowych	0,02	0,01	0,02	0,01
„ „ cła	51,03	18,9	49,4	16,32
III. Podatki prawne	20,1	7,45	19,2	6,35
Oplaty stemplowe, sądowe i t. p.	8,4	3,13	8,2	2,71
„ „ za wizy wjazdowe	0,7	0,26	0,6	0,2
„ „ portowe i lotnicze	1,6	0,59	1,7	0,56
„ „ różne	7,3	2,7	6,7	2,2
„ „ karne	1,8	0,66	1,7	0,57
„ „ widowiskowe	0,3	0,11	0,3	0,11
IV. Dochody z monopolii	31,3	11,58	30,0	9,92
Wyroby monopolowe i alkoholowe	31,3	11,58	29,9	9,88
blankiety wekslowe, marki, karty	—	—	0,10	0,04
V. Przemysł państwowy	43,6	16,13	48,6	16,04
Dochody z poczty	6,8	2,51	7,3	2,39
„ „ telegrafu	0,5	0,19	0,6	0,21
„ „ telefonów	6,0	2,22	6,9	2,28
„ „ kolei	27,6	10,23	31,0	10,24
Z różnych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych	2,6	0,98	2,8	0,92

w milionach litów

	1—XI—1937		1—XII—1936	
	%		%	
VI. Dochody z majątków, lasów i kapitałów państwowych	28,2	10,46	26,5	8,74
Dochody z eksploatacji lasów	23,8	8,82	22,4	7,40
„ „, ruchom. i nieruchom.	2,5	0,91	2,8	0,92
„ „, różnych kapitałów	1,9	0,69	0,9	0,28
„ „, handlu	0,09	0,04	0,4	0,14
VII. Dochody niestałe z kapitałów i rezerw skarbowych	3,1	1,15	3,9	1,29
VIII. Dochody różne	5,0	1,84	5,2	1,72
opłaty szkolne	0,7	0,24	0,7	0,22
grzywny	3,0	1,11	3,1	1,04
różne gdzieindziej nie oznaczone	1,3	0,49	1,4	0,46
razem	247,7	91,73	245,9	81,21
Dochody nadzwyczajne	22,3	8,27	56,9	18,79
z reformy rolnej	1,3	0,47	0,9	0,29
różne	21,10	7,8	56,0	18,5
Ogółem	270,0	100,0%	302,8	100,0%

Jeżeli przejrzymy budżety państwowe za ostatnie lata, otrzymamy następujące cyfry dochodów:

podatki bezpośrednie	ok. 14%
„ pośrednie	„ 40%
dochody z majątków, lasów, przedsiębiorstw państwowych i ceł	„ 33%
dochody prawne	„ 6%

Podatki bezpośrednie rolne.

Podatki bezpośrednie na Litwie są nieduże i oparte na realnych podstawach. Podatek gruntowy opiera się na zaprowadzonych katastrach: grunta podzielone są na 4 klasy, a podatek wynosi za grunta pierwszej klasy 9 lt., drugiej klasy 7,5 lt., trzeciej klasy 5 lt. i czwartej 1,5 lt. od 1 ha.

Od nieruchomości.

Podatek od nieruchomości pobierany jest od dochodu brutto. Podatek ten jest progresywny, rozpoczyna się od dochodu brutto 3.000 lit, i wynosi 10%, przy dochodzie do 6.000 lt. wynosi 11%, przy dochodzie 12.000 lt. wynosi 12%, a przy dochodzie powyżej 12.000 lt. 16%.

Bezpośrednim podatkiem od handlu i przemysłu jest świadectwo (patent) na prowadzenie przedsiębiorstwa. Podatek ten został wprowadzony w 1924 roku. Świadectwa są wykupywane na rok kalendarzowy.

*Od handlu
i przemysłu.*

Świadectwa handlowe podzielone są na 5 klas, a przemysłowe na 9 grup.

Podatek dochodowy personalny wprowadzony w okresie kryzysu w 1932 r. oparty jest na zasadzie progresji; rozpoczyna się od sumy dochodu 10.000 lit. i wynosi 10% po czym podnosi się o 2% w miarę podwyżki dochodów o każde 5.000 lt. i dochodzi do 16%.

Od dochodów.

Podatki pośrednie obejmują opłaty celne od importowanych towarów oraz opłaty akcyzowe. Znaczna ilość opłat celnych figuruje w postaci akcyzy i banderoli.

*Podatki
pośrednie.*

Opłatom akcyzowym podlegają towary wymienione szczegółowo w dziale II podatków przy omawianiu dochodów państwowych.

Dochody z podatków pośrednich stanowią poważną pozycję w budżecie państwa.

Monopol spirytusowy wprowadzony został w 1923 r. Przetwórnice i wytwórnice prywatne spożywające spirytus dla celów technicznych otrzymują go po ściśle określonych cenach.

Zarówno podatki bezpośrednie jak i pośrednie nie są duże i wynoszą na jednego mieszkańca:

podatki bezpośrednie: 16 — 18 lt.

podatki pośrednie: 38 — 40 lt.

*Wysokość podatków na 1
mieszkańca.*

a więc są niższe niż w innych państwach europejskich.

Poważną pozycję w budżecie litewskim stanowią koleje, poczta, telegraf i telefon; dochody z tych przedsiębiorstw wnoszone są do budżetu brutto.

Państwo litewskie lokuje swój majątek i kapitały w przedsiębiorstwach.

Poniższe zestawienie obrazuje lokatę kapitałów państwowych:

*Lokata
kapitałów
państwowych.*

Bank Litewski	9,6 mil. lt.
Bank Ziemski	48,0 „ „
Maistas	7,0 „ „
Bisdon ir Zoon	3,2 „ „
Lietuvos Cukruje	2,7 „ „
Kooperacijos Banke	2,5 „ „
Lietuvos Viešbuty	1,5 „ „

Spinduly	1,4 mil lt.
Ryte	0,35 „ „
Statybój	0,35 „ „

co stanowi w sumie ponad 75 mil. lt.

Kredyty państwowe. Kredyty państwowe udzielone miastom wynoszą 170 mil. lt., samorządom i bankom 70 mil. lt.

Wydatki Wydatki państwowe Litwy podzielone są na 2 grupy. Grupa pierwsza obejmuje wydatki zwyczajne; grupa druga — wydatki nadzwyczajne.

w milj. litów

Instytucje	I.XI.1937	%	I.XII.1936	%
Wydatki zwyczajne:				
Prezydent Republiki	0,22	0,08	0,27	0,09
Sejm	0,61	0,22	0,40	0,14
Gabinet Ministrów	4,37	1,58	4,25	1,48
Senat (Taryba)	0,25	0,09	0,26	0,09
Biuro gubernatora ter. Klajpedy	0,30	0,11	0,35	0,12
Główna Kontrola Państwa	0,98	0,35	1,08	0,38
Ministerstwo Wojny	50,79	18,39	50,98	17,72
Spr. Wewnętrznych	24,92	9,02	25,28	9,79
Finansów	24,51	8,87	22,77	7,91
Rolnictwa	20,36	7,37	20,52	7,13
Oświaty	36,03	13,05	36,84	12,80
Sprawiedliwości	10,29	3,73	10,71	3,72
Komunikacji	39,24	14,21	42,28	14,70
Spr. Zagranicznych	4,42	1,60	4,53	1,57
	217,29	78,67	220,52	76,64
Wydatki nadzwyczajne:				
Gabinet Ministrów	—	—	0,07	0,02
Ministerstwo Wojny	18,83	6,82	25,87	8,99
„ Spr. Wewnętrznych	0,86	0,31	0,61	0,21
„ Finansów	2,93	1,06	3,34	1,16
„ Rolnictwa	13,19	4,78	24,34	8,46
„ Oświaty	6,06	2,19	2,63	0,92
„ Sprawiedliwości	0,43	0,15	0,54	0,19
„ Komunikacji	16,0	5,79	9,48	3,3
„ Spr. Zagranicznych	0,63	0,23	0,32	0,11
	58,92	21,33	67,21	23,36
ogółem	276,21	100	287,72	100

Bardzo charakterystyczną cechą gospodarki finansowej litewskiej jest to, że niema roku, w którym budżet nie obejmowałby prolongaty kredytów z poprzedniego okresu.

Podany powyżej stosunek procentowy obok poszczególnych pozycji powtarza się stale, z drobnymi tylko zmianami; najpoważniejsze wydatki przedstawiają się jak następuje:

	I.XI.1937	I.XII.1936
Min. Wojny	25,21 %	26,71 %
„ Komunikacji	20,00 %	18,00 %
„ Oświaty	15,24 %	13,72 %
„ Rolnictwa	12,15 %	15,59 %

wydatki tych czterech ministerstw wynoszą ok. 75% całego budżetu.

Poniżej podajemy szczegółowe zestawienie wydatków państwowych w mil. lt. i w stosunku procentowym do całego budżetu.

*Wydatki
szczełółowe.*

Wydatki zwyczajne	I—XI—1937 %		I—XII—1936 %	
1. Pobory urzędników	92,86	33,62	97,23	33,79
2. Koszta administracyjne	8,39	3,04	9,55	3,32
3. Urzędy skarbowe	1,72	0,62	1,39	0,48
4. Utrzymanie Urzędów Skar.	1,53	0,56	1,39	0,48
5. Urzędy publiczne	0,13	0,05	0,06	0,02
6. Wydatki różne	4,80	1,74	4,94	1,71
7. Podniesienie kultury rol.	4,64	1,68	4,56	1,59
8. Rybołóstwo	0,05	0,02	0,09	0,03
9. Eksploatacja maj. państw.	0,48	0,17	0,46	0,16
10. Torfowiska (kultura)	0,11	0,04	0,09	0,03
11. Kultura leśna	0,64	0,23	0,54	0,19
12. Monopol Spirytusowy	5,45	1,97	4,24	1,47
13. Papiery stemplowe	0,10	0,04	0,09	0,03
14. Weksle i karty	—	—	—	—
15. Popieranie nauk.	0,31	0,11	0,25	0,09
16. Stypendja	0,93	0,34	0,79	0,27
17. Wydawnictwa Państwowe	0,44	0,16	0,51	0,18
18. Wyższe Zakłady Naukowe	0,13	0,50	0,17	0,06
19. Szkoły prywatne	1,03	0,37	1,18	0,41
20. Organizacje różne	0,39	0,14	0,32	0,11
21. Uczelnie publiczne	0,25	0,09	0,32	0,11
22. Szkoły powszechnie	1,38	0,50	1,75	0,61
23. Ubezpieczenia socjalne	5,69	2 06	5 20	1,81
24. Szpitale	0,80	0,29	0,89	0,31
25. Pomoc weterynar. i dośw.	0,007	0,00	0,04	0,01
26. Zdrowie publiczne	1,04	0,38	0,90	0,32
27. Sądownictwo	0,16	0,06	1,4	0,05
28. Więziennictwo	1,04	0,38	0,85	0,29
29. Policja	0,85	0,31	0,97	0,34
30. Reglamentacja cudzoziemców	0,08	0,03	0,24	0,08

Wydatki zwyczajne	I—XI—1937 %		I—XII—1936 %	
31. Znaczki pocztowe	0,04	0,01	0,03	0,01
32. Przesyłka korespondencji	0,78	0,28	1,08	0,38
33. Linje pocztowe, telegraficzne, tele- foniczne	1,14	0,40	1,05	0,37
34. Eksploatacja kolei	11,3	4,09	11,77	4,09
35. Utrzymanie dróg i mostów	2 18	0,79	2,35	0,82
36. Roboty hydrotechniczne	0,12	0,04	0,19	0,07
37. Roboty pomiarowe	0,006	—	0,03	0,01
38. Lotnictwo	0,05	0,02	0,09	0,03
39. Flota	0,03	0,01	0,05	0,02
40. Eksploatacja portu Kłajpedy	0,68	0,25	0,70	0,24
41—56. M. S. Wojskowych	50,79	18,39	50,98	17,72
57. Obsługa długów	—	—	0,006	—
58. Obsługa procentów	0,83	0,30	0,36	0,12
59. Pożyczki	0,05	0,02	0,006	—
60. Wzmocnienie portu Kłajpedy	6,93	2,51	6,36	2,21
61. Wydatki samorządowe	0,13	0,05	0,08	0,03
62. Awanse skarbowe	0,22	0,08	0,15	0,05
63. Fundusze konstytucyjne	—	—	—	—
64. Samorząd i monopole	1,14	0,41	0,83	0,29
65. Wydatki państwowe	0,43	0,15	0,42	0,15
66. Wydatki na zakup złota	0,25	0,09	0,44	0,15
67. Kredyty premjera	1,93	0,7	1,94	0,67
68. Kredyt Rady Ministr.	1,95	0,71	1,75	0,61
69. Wychowanie fizyczne	0,88	0,32	0,71	0,25
	—	78,67	—	76,64
Wydatki nadzwyczajne.				
1. Budowa okrętów	8,45	3,06	5,28	1,83
2. Budowa mostów	0,78	0,28	0,4	0,14
3. Budowa kolei	7,15	2,59	4,57	1,59
4. Utrzymanie dróg	1,94	0,7	1,32	0,46
5. Utrzymanie telegrafów i telefonów	10,40	0,14	0,37	0,13
6. Lotnictwo	2,25	0,82	0,82	0,29
7. Subwencja	0,24	0,09	1,83	0,63
8. Kredyty różne	3,57	1,29	2,95	1,03
9. Obligacje państwowe	2,63	0,95	0,89	0,31
10. Popieranie kultury rolnej	9,71	3,51	20,12	6,99
11. Meljoracje rolne	2,22	0,80	2,12	0,74
12. Wydatki wojskowe	18,83	6,82	25,87	8,99
13. Różne wydatki	0,76	0,28	0,65	0,23
	—	21,33	—	23,36

Oprócz powyżej podanego budżetu państwo posiada różne gospo-
darcze działy nieujawnione w publikowanym preliminarzu.

Autonomiczne dyrektorjum Klajpedy posiada odrębny budżet, a dochody tego okręgu wynoszą od 14 do 18 mil. lit. — Jak wszystkie budżety litewskie tak i budżet Klajpedy jest aktywny.

Samorządy miejskie, powiatowe i gminne posiadają swoje odrębne budżety; podajemy je poniżej, gdyż *Budżety samorządowe.* charakteryzują one dobitnie stosunki litewskie.

Dochody i wydatki miast 1 klasy w mil. lit.

Budżety miast 1 klasy

	1.IX.1937	1.XII.1936
Dochody		
Podatek od nieruchomości	1,80	2,34
Podatek dochodowy od zajęć zawodowych)	2,54	2,84
Różne podatki	1,39	2,33
Podatki prawne	0,56	0,69
Dochody różnych przedsiębiorstw	4,49	7,18
Dochody z posiadłości	0,53	1,04
Dochody z pożyczek	0,05	0,12
Dochody z różnych źródeł	0,28	0,52
Dochody nadzwyczajne	1,99	2,62
Zwroty pożyczek i subwencji	1,38	2,02
Razem	13,61	19,69
Wydatki.		
Administracja	1,13	1,54
Kultura rolna	0,00	0,00
Oświata i sztuka	0,77	1,33
Ubezpieczenia socjalne	0,87	1,43
Zdrowie publiczne	0,79	1,26
Więzienia i areszty	0,02	0,03
Policja na etacie samorządowym	0,10	0,13
Wydział wojskowy	0,004	0,014
Komunikacja	0,37	1,09
Utrzymanie nieruchomości	2,14	3,11
Utrzymanie straży ogniowej	0,28	0,43
Splaty długów i fund. konst.	0,82	1,10
Zarząd majątkami	1,51	2,29
Różne przedsiębiorstwa i budownictwo	2,79	5,31
Razem	11,57	19,05

Budżety sejmików powiatowych, miast 2 klasy i gmin mają identyczne pozycje dochodów i wydatków, wystarczy zatem podać ich ogólne sumy: *Budżety sejmików pow. miast II klasy i gmin wiejskich.*

	Dochody		Wydatki	
	I—IX.1937	I—XII.1936	I—IX.1937	I—XII.1936
Sejmiki powiatowe. —	7,90	11,07	5,29	10,44
Miasta 2 klasy —	1,44	2,21	1,35	2,13
Gminy. —	5,62	2,89	5,50	9,58
	14,96	23,17	12,14	22,15

Chociaż na ogół budżety miast, sejmików i gmin są aktywne, to jednak miasta 1 klasy, z uwagi na konieczności inwestycyjne i wynikające z nich zobowiązania finansowe z trudnością równoważą swoje budżety.

Najpoważniejsze dochody jak na stosunki litewskie, mają następujące miasta: Kowno 9,80 mil. lt.
 Szawle 2,38 „ „
 Kłajpeda 6,87 „ „
 Poniewież 1,53 „ „
 Mariampol 0,55 „ „
 Ukmérge 0,53 „ „

Długi państwowe.

Litwa ma długi państwowe niewielkie i niezbyt uciążliwe. Poniżej podajemy wyszczególnienie tych długów na dzień 1 stycznia 1937 r.

Długi państwowe w mln. litów

Długi zewnętrzne długotermin.	Dług.		Amortyz.		%%	
	1936	1935	1936	1935	1936	1935
Zaciągnięte wobec:						
Stanów Zj. Ameryki	43,09	41,60	—	—	—	—
Anglii	1,10	1,06	—	—	—	—
Adm. terytor. Kłajpedy	1,68	2,36	—	—	—	—
Różne długi:						
Pożyczka oswobodzenia Litwy 5 %						
dolarowa	3,86	4,33	0,50	6,66	0,21	0,80
Pożyczka monopolowa	26,30	26,61	0,43	0,21	1,28	1,28
Pożyczka budowlana państwowa	4,92	5,44	3,49	4,11	0,56	0,47
Razem	80,94	81,40	4,42	10,98	2,05	2,55
niedopłacono w terminie	0,19	0,77	0,41	0,70	—	—
Razem	81,13	82,17	4,83	11,68	2,05	2,55
Długi wewnętrzne.						
Pożyczka wewnętrzna 4½% z 1935 r.	18,0	18,0	—	—	0,80	0,30
Pożyczka wewnętrzna 4½% z 1936 r.	15,0	—	—	—	—	—
Bony skarbowe	0,059	0,065	0,006	0,009	0,001	0,001
Zobowiązania wojskowe w złocie	1,62	1,62	0,001	0,003	—	—
Pożyczka budowlana	1,25	—	—	—	—	—
Razem	35,93	19,69	0,007	0,012	0,80	0,30
Ogółem wszystkie długi państwowe	117,07	101,85	4,84	11,69	2,85	2,85

Powyższe zestawienie zobowiązań państwowych nie obejmuje pożyczki wewnętrznej z 1938 r.

Zadłużenie państwa wynosi na jednego mieszkańca ok. 46,4 lita.

Zobowiązania państwowe wobec zagranicy na dzień 1 stycznia 1937 r. przedstawiały się jak poniżej:

*Długi
wobec
zagranicy.*

Państwo	Suma w mln. litów	Waluta
St. Zjednoczone Ameryki	46,94	dolary
Austria	0,008	fr. szw.
Belgia	0,27	belgi
Czechosłowacja	0,19	k. c.
Dania	1,35	dolary
Anglia	4,43	f. ang.
Francja	1,65	fr. fr.
Szwecja	26,29	dolary
Razem	81,13	

Samorządy mogą zaciągać zobowiązania na cele inwestycyjne o ile, w myśl obowiązujących przepisów, pożyczka ma widoki zaamortyzowania. Poniżej podajemy zestawienie długów samorządowych:

*Długi
samorządów.*

w mln. litów

	N a d z i e ń		
	1.I 1937	1.I 1936	1.I 1935
Miasta pierwszej klasy	15,98	17,41	18,68
Sejmiki powiatowe	4,52	4,12	4,60
Miasta drugiej klasy	1,71	1,54	1,69
Związki, gminy	4,88	4,54	4,15
Razem	27,09	27,60	29,12

Naród litewski jest oszczędny i pozycje wkładów oszczędnościowych w bankach stale się zwiększają. *Oszczędności.*

Ogólna suma wkładów na dzień 30 listopada 1937 r. wynosiła:

w mln. litów

	Wkłady prywatne	Wkłady państwowe i samorządowe	Razem
Bank Litewski	18,86	55,94	74,80
Bank Ziemski	16,19	17,50	33,69
Kasy Oszczędnościowe	38,39	20,30	58,69
Kasa ter. Kłajpedy	17,63	—	17,63
Banki Handlowe	93,30	0,18	93,48
Spółdzielnie kredytowe	7,96	0,05	8,00
Razem na 30.XI 1937	192,34	93,97	286,31
Wkłady na 30.XI 1936 razem	157,13	74,71	231,84
Wkłady na 30.XI 1935 razem	122,43	58,68	181,10

Kredyty. Zwiększone wpływy oszczędnościowe pozwalają na udzielanie większych kredytów. Poniżej podajemy zestawienie kredytów udzielonych przez banki litewskie.

w milj. litów.

	Wekslo- we	Specjalne	Hypo- teczne	Różne	Razem	Bankowe
Bank Litewski . . .	22,40	80,93	— — —	8,18	111,51	11,58
Bank Ziemski . . .	1,06	20,65	121,20	— — —	142,91	— — —
Kasy oszczędnościowe.	— — —	3,13	27,51	— — —	30,65	— — —
Kasa teryt. Kłajpedy	1,37	14,98	10,79	— — —	27,14	— — —
Banki Handlowe. . .	37,79	76,13	0,18	12,99	127,09	4,46
Spółdzielnie kredytowe	7,06	5,90	0,35	1,44	14,74	— — —
Razem na 30.11.1937	69,67	201,72	160,03	22,60	454,03	16,04
Kredyty na 30.11.1936	61,62	159,16	156,65	23,04	400,47	11,02
kredyty na 30.11.1935	62,22	143,45	156,44	24,54	386,65	19,05

Zwiększenie kredytów udzielonych przez banki w ciągu ostatniego roku o 54 mil. lit., charakteryzuje dodatnio położenie na rynku litewskim i poprawę gospodarczą jaka nastąpiła po kryzysie.

Kurs papierów wartościowych. Drugim rysem charakteryzującym poprawę gospodarczą, jest kurs papierów procentowych, który podajemy poniżej.

Kurs pożyczek w	r. 1937	r. 1936
Poż. wewn. 4,5% — z 1935 r.	95,24	86,14
Poż. wewn. 4,5% — z 1936 r.	94,72	— — — —
Obligacje skarbowe 1 serii.	98	— — — —
Obligacje skarbowe 2 serii.	93	— — — —
Obligacje skarbowe 3 serii.	88,50	— — — —
Obligacje skarbowe 4 serii.	85,00	— — — —
Obligacje Banku Ziemskiego		
4 ser. 3,6%	85,00	78,26
5. ser. 3,6%	83,94	74,91
6 ser. 4%	91,73	89,82
7 ser. 4,5%	89,28	— — —
Pożyczka oswobodzenia Litwy 100 dol. 5%	596,36	596,74

Zyski spółek akcyjnych. Litewskie spółki akcyjne przynoszą zyski, które stale wzrastają, jak wynika z poniższej tablicy:

W roku	Kapitał akcyjny w mln. lt.	Zyski w mln. lt.
1932	137,9	5,5
1933	141,1	6,2
1934	149,5	8,1
1935	149,2	6,4
1936	149,7	9,7

Kapitały akcyjne według podziału na kategorie przemysłowe przyniosły w 1936 r. następujące zyski:

Ilość przedsiębiorstw	Przemysł	Kapitał Zakład. w mil. lit.	Zyski w mil. lit.	Zyski w % % st. do kapitału
3	Ziemny, ceramiczny i szklany	1,35	0,010	—
9	Metalowy	16,16	0,210	13,0
8	Chemiczny	7,83	0,270	3,4
1	Skórzany (garbarski)	0,25	0,073	21,0
12	Włókienniczy	7,46	1,20	16,0
7	Drzewny	3,66	0,007	0,2
8	Papierniczy i drukarski	19,09	0,194	1,0
21	Aprovizacyjny	27,70	3,661	13,0
8	Odzieżowy	3,23	0,340	11,0
3	Stacje elektryczne	18,40	1,932	10,5
28	Przedsiębiorstwa handlowe	7,53	1,188	1,6
3	Biura ekspedycyjne i przewozowe	0,31	0,031	10,0
2	Hotele i restauracje	2,19	0,002	0,1
12	Instytucje kredytowe	30,80	0,444	1,4
3	Instytucje ubezpieczeniowe	1,21	0,113	9,3
3	Komunikacja	0,89	0,008	0,9
2	Różne	0,44	0,028	6,4
	Razem w r. 1936	149,65	9,71	ok. 6,5%
	1935	149,22	6,38	4,3%
	1934	149,51	8,10	5,4%
	1933	143,09	6,21	4,3%
	1932	137,92	5,47	4 %

W powyższym zestawieniu opartym na sprawozdaniach ogłaszanych przez spółki akcyjne, zyski zostały obliczone w stosunku do kapitału zakładowego, za lata kryzysowe podaliśmy jedynie zyski średnie. Wypłacanie pokaźnych dywidend akcjonariuszom podnosi oczywiście zaufanie ludności do towarzystw akcyjnych, to też ludność chętnie lokuje swoje kapitały w całym szeregu przedsiębiorstw.

Ludność litewska rozumie, że lokata oszczędności nie narazi ich na straty, widzi dodatnie rezultaty gospodarki powierzonymi kapitałami, to też garnie się chętnie do wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw

i kooperatyw. W życiu kooperatyw przyjmuje prawie bezpośredni udział. To prawda, że kryzys odbił się również na działalności kooperatyw, wpływając na pewne zmniejszenie się ich ilości, jednakowoż ludność zaufania do nich nie straciła, czego dowodzi rosnąca suma wkładów.

Dla scharakteryzowania działalności kooperatyw kredytowych podajemy poniżej tablicę ilustrującą ich rozwój.

	Kooperatywy wiejskie		Kooperatywy budowlano-kredyt.		Kooperatywy kredytowe	
	1936	1935	1936	1935	1936	1935
Ilość kooperatyw	233	261	104	108	337	369
„ członków	82194	85576	25602	26333	107796	111909
Aktywa w 1000 lit.	45383,3	44455,4	28950,5	27239,7	74333,8	71695,1
Wkłady ogółem „	18846,4	16702,7	14097,1	12783,6	32943,6	29486,3
Kapitał własny „	7206,7	7180,6	5205,1	5314,5	12411,8	12495,1
Inkaso dokument.	635,1	616,5	6354,5	5046,1	6889,6	5662,6
Gwarancje	1115,2	1063,0	549,4	544,8	1704,6	1607,8
Pożyczki	37483,1	37883,1	19825,5	18955,2	57308,6	56838,3

*Bilans
płatniczy.*

Bilans płatniczy Litwy jest zasadniczo pomyślny. Do aktywów bilansu płatniczego należą: eksport towarów, zyski i spłaty kapitałów umieszczonych w inwestycjach, frachty, turystyka, emigracja i handel walutą. Do pasywów zaliczyć trzeba: import, procenty i spłaty pożyczek inwestycyjnych, frachty, przewóz tranzytowy, kolejowy i wodny oraz spłaty pożyczek.

Poniżej podajemy aktywa i pasywa bilansu płatniczego Litwy w mil. lit.

	1930	1927
Aktywa	436,9	345,7
Pasywa	419,6	344,5

Bilans płatniczy Litwy bywał prawie zawsze aktywny.

ROZDZIAŁ VII.

KOMUNIKACJA.

Koleje. — Tabor kolejowy. — Taryfa kolejowa. — Eksploatacja kolei. — Materiały pędne. — Komunikacja wodna. — Komunikacja morska. — Ruch w porcie. — Komunikacja rzeczna. — Linie wodne wewnętrzne. — Komunikacja drogowa. — Ilość aut. — Ruch autobusowy. — Komunikacja lotnicza. — Poczta. — Telegraf, telefon, radio.

Litwa leży na szlaku wiodącym z południo-zachodu na północ-wschód; jej geograficzne położenie przeznacza ją na terytorium tranzytowe; jednak Litwa dotychczas nie wykorzystwała swych naturalnych warunków, ze względu na brak uregulowanych stosunków z Polską. Fakt ten jest jedną z przyczyn zahamowania procesu naturalnego rozwoju gospodarczego Litwy.

Komunikacja kolejowa.

Litwa posiada 1818 klm. dróg żelaznych normalnotorowych, w tem 152 klm. kolei dwutorowych, 494 *Koleje.* wąskotorowych, oraz 129 klm. dróg żelaznych prywatnych z czego 23 klm. normalnotorowych.

Koleje żelazne znajdujące się na terytorium Litwy były od samego początku przystosowane do ruchu tranzytowego przez władze rosyjskie, które nie liczyły się z potrzebami miejscowemi. Rząd litewski, z braku środków na rozbudowę kolei, częściowo tylko mógł uzupełnić istniejące braki sieci kolejowej, rozszerzając natomiast wymagającą mniejszych inwestycji komunikację autobusową.

Koleje litewskie pracują słabo. Ruch towarowy wzmagą się silnie po okresie zbiorów, poczem zanika prawie zupełnie. Aby zwiększyć ruch kolejowy zostały wyznaczone specjalne stawki ulgowe przewozowe dla ruchu tranzytowego, a także towarów wwożonych i wywożonych przez port Kłajpedzki, co nie jest bez znaczenia dla Polski.

Zarząd kolei dzieli się na 7 okręgów. Eksploatacja kolei prowadzona jest bardzo oszczędnie, a ilość pracowników na 1 klm. linii kolejowej wynosi 5,27 osób, jest zatem niewiele wyższa niż na kolejach fińskich, gdzie na 1 klm. toru kolejowego wypada 5,18 osób.

<i>Tabor kolejowy.</i>	Tabor kolejowy jest nieduży i wynosi na 1 klm. toru kolejowego:	
	lokomotyw	0,13
	wagonów pasażerskich	0,21
	„ bagażowych	0,03
	„ pocztowych	0,01
	„ towarowych	3,21

Litwa posiada ponadto 7 lokomotyw motorowych i 6 wagonów motorowych.

<i>Taryfa kolejowa.</i>	Taryfa pasażerska zezwala na bezpłatny przewóz 10 kg. bagażu na każdy bilet i wynosi za 1 klm. przejazdu:	
	w klasie I — 15 ct.	
	„ II — 9 „	
	„ III — 6 „	

Przy przejazdach powyżej 200 klm. do 600 klm. taryfa pasażerska maleje. Stosowane są również ulgi dla dzieci, wycieczek, przejazdów okręgowych itp.

Eksploatacja kolei. Podajemy poniżej dane dotyczące eksploatacji kolei, oraz zestawienie dochodów brutto z okresu dobrej i złej koniunktury:

	Rok 1936	1933	1931
Ilość pasażerów w 1000 osób	3.800	4.175	5.375
Towary w 1000 ton	2.109	1.772	2.164
Dochód w mln. litów	27	26,5	42,7

Ruch tranzytowy w tych samych latach przedstawiał się jak następuje:

Ilość pasażerów w 1000 osób	39	36	52
Towary w 1000 ton	50	51	334
Dochód w mln. litów	0,4	0,8	9,2

Materiały pędne. Polskich eksporterów najwięcej musi interesować zużycie materiałów pędnych, przez koleje państwowe litewskie; co do zużycia materiałów pędnych przez koleje prywatne na Litwie nie posiadamy żadnych danych. Podajemy poniżej przeciętne ilości zużycia paliwa za kilka lat ostatnich bez uwzględnienia drzewa i torfu:

Antracyt i koks angielski (w 1000 ton)	61,0	rocznie
Benzyna (w 1000 litrów)	33,5	„
Gazolina „	51,0	„
Inne produkty naftowe „	15,0	„

Komunikacja wodna.

Komunikacja wodna Litwy nie była dotychczas całkowicie eksploatowana z powodu odgródzenia się Litwy murem od Polski, mimo wszystko jednak urzędowe czynniki zrobiły wiele dla ożywienia tej komunikacji.

Komunikacja wodna.

Komunikacja morska obejmuje eksploatację: portów, frachty towarowe i przewóz pasażerów.

Komunikacja morska.

Litwa posiada jeden tylko port: Kłajpedę, w którym porobiła duże inwestycje. W stosunku do 1913 r. ruch w Kłajpedzie zwiększył się pod względem ilości statków o 170%, a pod względem tonażu o 254%.

Inwestycje dokonane w porcie kłajpedzkim wynoszą od r. 1923 sumę ok. 12 mil. lit., wydatki na utrzymanie portu i budowlę w stanie użytkowym wyniosły w tym samym okresie ok. 33,5 mil. lit., a samo oczyszczanie i pogłębianie portu ok. 6,6 mil. lit.

Rentowność sum wydanych na inwestycje portowe i przemysłowe w okresie dobrej koniunktury, nie jest pewna z uwagi na nieznaczny ruch w porcie. Żeby wykorzystać istniejące przemysłowe placówki i ożywić ruch w porcie. Litwa zawarła umowę z Rosją na przecieranie drewna w tartakach kłajpedzkich jednak korzyści odniesione z tej umowy mogą tylko chwilowo poprawić stan rzeczy.

Ruch obecny w Kłajpedzie jest stosunkowo dosyć ożywiony, jak to ilustruje poniższe zestawienie:

Ruch w porcie.

	przyszło		wyszło	
	1937	1936	1937	1936
Statki dalekobieżne	1414	1371	1433	1395
Brutto Reg. to (w 1000 t.)	1496,8	1403,3	1518,9	1398,6
Netto Reg. to. (w 1000 t.)	844,7	788,5	847,1	790,1

Ruch pasażerski i towarowy w porcie przedstawiał się jak następuje:

w 1 000 jednostek

	Wwóz		Wywóz	
	1937	1936	1937	1936
Pasażerowie	2,06	1,8	1,9	1,4
towary (w tonach)	969,0	810,7	370,1	462,3

Flota handlowa litewska przedstawia się bardzo skromnie i posiada tylko jeden duży statek, resztę stanowią małe jednostki. Wszystkie statki znajdują się w rękach litewskich.

Port w Kłajpedzie służy przede wszystkim dla tranzytu towarów idących w obu kierunkach do Prus Wschodnich.

Komunikacja rzeczna. Ogólna długość rzek litewskich wynosi 5.800 klm., z czego dostępnych dla żeglugi jest tylko 975 klm., dla spławu 3.400 klm.

Niemen	dług.	478 klm.	żegluga	—	419 klm.
Wilja	"	75	"	"	39 "
Niewiaża	"	185	"	"	23 "

Arterie te dostępne są dla żeglugi od połowy kwietnia do pierwszej połowy grudnia. Tak Niemen jak i Wilja nie były dostatecznie wykorzystywane z powodu braku stosunków gospodarczych z Polską.

Litwa poważnie rozbudowała port w Kownie i Nemuno; ruch na wodach wewnętrznych jest duży.

Linie wodne wewnętrzne. Obecnie egzystują następujące linie rzeczne:

1. Nemuno przez Kowno do Kłajpedy.
2. Kłajpeda w zatoce wewnętrznej do granicy Niemiec (Tylża-Ragnit).

3. Kłajpeda — Królewiec (Karaliančius) — linia tranzytowa. Linie te są rentowne. Ruch w portach rzecznych przedstawia się następująco:

1. Port w Kownie

	1936	1935	1934
Wwieziono towarów ton	34187	14953	15634
Wywieziono „ „	34496	19469	25764
Przewóz pasażerów (w 1000 os.)	151,8	108,7	89,1

2. Port Kłajpeda—Nemuno

Wwieziono towarów ton	—	173532	245741
Wywieziono „ „	—	165492	92263

3. Zatoka Kurońska.

Wwieziono towarów ton	739	349	—
Wywieziono „ „	791	218	—
Przew. pasażerów (w 1000 os.)	43,0	67,9	57,7

Na rzekach: Niemen, Wilja, Jura, Minja i Niemenko spławiane jest drewno, papierówka i t. p. Spław wynosił:

w 1935 r. — 441.000 f. m.	w 1930 r. — 504.000 „
w 1933 r. — 360.000 „	w 1926 r. — 479.000 „

Można przyjąć za pewnik, iż z chwilą nawiązania stosunków handlowych pomiędzy Polską a Litwą, ruch na wodach wewnętrznych i zewnętrznych Litwy wzrośnie wielokrotnie, a rentowność portów będzie zapewniona.

Drogi litewskie, które znajdowały się przed wojną w stanie opłakanym, zostały doprowadzone do porządku i pokryte nawierzchnią żwirową, mosty, mostki i przepusty zostały zamienione na betonowe, to też ruch drogowy stopniowo przybiera charakter nowoczesny i auta nie napotykają na przeszkody. Drogi są dobrze konserwowane.

*Komunikacja
drogowa.*

Litwa posiada obecnie dróg:

szosy	1800 klm.
drogi 1 i 2 klasy	1450 „

Ilość dróg zwiększa się w prędkim tempie.

W ślad za ulepszeniem dróg wzrasta ruch autobusowy, wiążący wszystkie ważniejsze miejscowości. Linie autobusowe układają się promienisto w stosunku do centrum, który stanowi Kowno.

Kowno posiada obszerny nowoczesny centralny dworzec autobusowy, który jednak już po paru latach okazał się za mały, wobec rosnącego stale ruchu autobusowego.

Rozwój ruchu autobusowego zarówno pasażerskiego jak i towarowego jest duży. Eksploatacja tego ruchu w 90% pozostaje w rękach prywatnych, co gwarantuje znaczną jego elastyczność.

Rząd zatwierdza taryfy na przewóz pasażerów i towarów i popiera rozwój ruchu autobusowego.

Ilość pojazdów mechanicznych zwiększa się w prędkim tempie, co wykazują podane poniżej cyfry odnoszące się do ostatnich dwu lat.

Ilość aut.

	Ilość aut i pojazdów mech. w roku		Przyrost %%
	1936	1937	
Automobile	1354	1793	32,4
Autobusy	284	319	13,0
Automobile ciężarowe	393	564	43,0
Różne pojazdy mechaniczne	32	32	—
Motocykle	1169	1382	18,0
Razem	3232	4090	27% średnio

Na 1000 mieszkańców wypada ok. 16 pojazdów mechanicznych.

Ruch autobusowy. Promienisty ruch autobusowy stolicy posiada 10 linii ogólnej długości 3.038 klm., w roku 1936 długość tych linii wynosiła tylko 1.844 klm.

Dane dotyczące eksploatacji ruchu autobusowego podane są poniżej.

	1—XI 1937	1—XII 1936
Ilość kursujących autobusów (sztuk)	155	116
Ilość przejechanych kilometrów (w 1000 kl.)	48636	43027
Ilość przewiezionych pasażerów (w 1000 os.)	12669	16421
Ilość przewiezionego bagażu w kg	32417	72673
Ilość sprzedanych biletów (w 1000 bil.)	38851	32511

U w a g a. Przewóz bagażu obejmuje tylko 25 linii, z powodu braku wyczerpujących danych za r. 1937.

Komunikacja lotnicza. Komunikacja lotnicza na Litwie nie jest rozwinięta. W 1936 roku uruchomiono pierwszą linię lotniczą pomiędzy Kownem i Kłajpedą.

Przez Kowno przelatają aeroplany linii lotniczej Berlin-Ryga-Tallin-Moskwa, oraz odbywają się dorywcze przeloty.

W roku 1936 wystartowało z Kowna 1.500 aeroplanów i przejechało w obydwie strony 10.5000 osób.

Poczta. Poczta litewska obsługuje nie tylko swój kraj, ale przewozi korespondencje i przesyłki łotewskie i estońskie w komunikacji pocztowej z Europą zachodnią.

Rozwój poczty jest dość znaczny; ilość oddziałów pocztowych wzrosła o 50% w stosunku do roku 1926.

Obecnie Litwa posiada 260 urzędów pocztowych i 400 agentur, zatem jeden urząd względnie agentura obsługuje ok. 85 klm.² powierzchni i 3.710 mieszkańców. Dochody poczty brutto wynoszą ok. 15 mil. lit.

Telegraf, telefon, radio. Długość linii telegraficznych wynosi ok. 4.800 klm., abonentów telefonicznych jest ok. 18.300, jeden aparat telefoniczny wypada przeto na 137 mieszkańców. Radioaparatów jest ok. 27.000; jeden abonent wypada na 92 mieszkańców.

ROZDZIAŁ VIII.

OSWIATA. BUDOWNICTWO I UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

Ilość szkół i uczniów. — Wydatki na oświatę. — Szkoły zawodowe. — Szkolnictwo średnie. — Szkoły średnie według narodowości i specjalności. — Wyższe uczelnie. — Szkolnictwo rolne. — Budownictwo. — Ubezpieczenia socjalne.

Oświata na Litwie przed wojną nie mogła się rozwijać normalnie, dopiero z chwilą powstania państwa można było przystąpić do pracy nad rozbudową szkolnictwa, poczynając od samych podstaw: przygotowania zastępu sił nauczycielskich, wypracowania programów, ułożenia podręczników i t. d.

Litwa uporała się szybko z tem zadaniem i rozbudowała poważnie swe szkolnictwo, zwracając baczną uwagę na szkolnictwo zawodowe i rolne, jako jedną z konieczności państwowych.

W r. 1937 Litwa posiadała 2.786 zakładów naukowych i 309.705 uczącej się młodzieży, co wynosi 12,24% ogółu mieszkańców. Stosunek młodzieży do ogółu mieszkańców wynosi ok. 11%, a ponieważ powszechne nauczanie obowiązuje dzieci w wieku od 7 do 15 lat, więc szkoły litewskie nie są przepełnione.

*Ilość szkół
i uczniów.*

Budżet Min. Oświaty na r. 1937 wynosił 45,06 mil. lit., co przy państwowym budżecie 298,9 mil. lit. wynosi 15,7% całego budżetu. Należy podkreślić, że stosunek ten nigdy nie bywa mniejszy.

*Wydatki
na oświatę.*

Oprócz Min. Oświaty, inne resorty i samorzady posiadają również kredyty w swych budżetach na cele oświatowe. Poniżej podajemy zestawienie wszystkich wydatków oświatowych Litwy.

w tys. litów

N a :	Min. Oświaty	Inne Ministerstwa	Sejmiki powiatowe	Samorządy gminne
Szkolnictwo powszechne	19183,1	—	2373,5	5858,5
„ średnie	5609,1	2501,9	800,0	—
„ wyższe	6575,7	1144,0	146,0	—
Inne szkoły	577,5	143,6	—	—
Personel nauczycielski	1707,5	13,0	72,0	—
Wydatki różne	11403,3	2198,0	—	—
Razem	45056,2	6000,5	3391,5	5858,5

Ogólna suma wydatków na szkolnictwo wynosi 62,31 mil. lit., zatem na jednego mieszkańca wypada obciążenie w wysokości 24,67 lit.

Koszt nauki jednego ucznia wynosi:

w szkołach powszechnych od 2880 do 4032 lit.
 „ średnich „ 5400 „ 7020 „
 „ wyższych „ 12000 „ 21600 „

Szkół, przedszkoli i kursów jest 2.662, istnieje w nich 5.089 sal wykładowych; jedna szkoła wypada na 21 klm.² obszaru państwa.

Poniżej podajemy zestawienie ilości rodzajów szkół, ilość uczniów i personelu wykładowego.

	Ilość szkół	Ilość uczniów	Ilość nauczycieli i profesorów
Szkoły państwowe			
„ powszechne	2233	253823	4511
„ przejściowe	23	2672	209
„ średnie	30	10357	624
„ zawodowe	11	1452	188
„ normal. wyższe	2	219	21
Uniwersytet i politechnika	1	3334	308
Zakłady dokształcające	5	1083	138
Szkolnictwo prywatne			
przedszkola	109	4321	148
Szkoły powszechne	312	22852	569
„ przejściowe	11	1193	88
„ średnie	35	6510	512
„ zawodowe	13	1199	137
„ dokształcające	1	60	10

W stosunku do roku 1926 wzrost szkolnictwa przedstawia się jak następuje: szkół przybyło 8,2%, personelu nauczycielskiego — 49,5%, uczniów 106,5%.

Na szkolnictwo zawodowe zwrócona została baczna uwaga; oprócz szkół istnieje cały szereg kursów kształcących zawodowych dla młodzieży. Poniżej przedstawiony jest stan szkolnictwa zawodowego:

*Szkoły
zawodowe.*

	Ilość szkół kursów	Personel nauczycielski	Uczniowie
Ogólne	44	363	5111
Stolarskie, blacharskie, garbarskie, ciesielskie	7	85	569
Handlowe	6	30	230
Ceramiczne, malarskie, garncarskie	4	22	126
Techniczne i przemysłowe	9	52	663
Rzemieślnicze i budowl. wiejskie	7	47	412
Rękodzielnicze	10	81	871
Pielęgniarstwa i sióstr miłosierdzia	3	44	167
Gospodarstwa wiejskiego	18	108	1108
Ogrodnicze	21	127	9802
Razem	129	959	9802

Program szkół zawodowych przewiduje ścisłą specjalizację w każdej dziedzinie.

Szkolnictwo średnie charakteryzują następujące dane, dotyczące się ilości zakładów naukowych, nauczycieli i uczącej się młodzieży:

*Szkolnictwo
średnie.*

Gimnazja	zakł. 60	nauczyc. 1000	uczniów 15768
Seminaria nauczycielskie	8	83	303
Katol. Sem. Duchowne	3	33	221
Szkoły Rabinów	4	25	893
Szkoła Szt. Pięknych	1	24	122
Konserwatorium	1	11	73
Szkoły Zawodowe	7	119	699
Razem	84	1355	18079

Na ogólną liczbę 60 gimnazjów przypada: państwowych 28 i prywatnych 32.

Średnie szkolnictwo posiada litewskich szkół 41, żydowskich 14, polskich 3, niemieckich 1, rosyjskich 1. W liczbie 7 szkół średnich zawodowych reprezentowane są następujące specjalności: 1) gospodarka mleczna, 2) hodowla inwentarza, 3) ogrodnictwo i warzywnictwo, 4) kultura rolna, 5) technika, 6) leśnictwo, 7) policja.

*Szkoły średnie
według naro-
dowości i spe-
cjalności.*

Wyższe uczelnie.

Wyższe zakłady naukowe są następujące:

1. Uniwersytet obejmujący 6 fakultetów: teologiczno-filozoficzny, humanistyczny, prawny, matematyczno-przyrodniczy, medyczny i techniczny.
2. Akademia rolnicza z wydziałami: 1) rolniczym, 2) ekonomicznym i 3) gospodarstwa domowego dla kobiet.
3. Akademia wojskowa.
4. Wyższe kursy nauczycielskie i wychowania fizycznego (kurs 2 letni).
5. Instytut Handlowy z wydziałami: 1) handlowym, 2) bankowym i 3) konsularnym (kurs 3 letni).
6. Instytut pedagogiczny w Klajpedzie.
9. Akademia weterynaryjna (kurs 5 letni).

Poniżej podajemy dane odnoszące się do wyższych zakładów naukowych.

1. Uniwersytet:	profesorów	286	studentów	3400
2. Akademia Roln.	"	45	"	200
3. Konserwatorium	"	34	"	220
4. Instytut Handl.	"	25	"	150
5. " Pedagogiczny	"	15	"	150
6. Wyższe Kursy Naucz. i Wychow. Fizycznego	"	19	"	85

Ogółem profesorów jest 1.424 i studentów 4.150; na jednego profesora lub lektora wypada 10 studentów.

Szkolnictwo rolne.

Ponieważ Litwa jest krajem rolniczym, podamy bardziej szczegółowe dane o szkolnictwie rolnym.

Szkoły rolnicze wyższego typu należące do Min. Rolnictwa podzielone są ściśle na specjalności, a mianowicie:

Mleczarstwo	szkół	5	uczących się	45
Hodowla Inwent. żywego	"	6	"	70
Ogrodnictwo	"	7	"	67
Kultura rolna	"	13	"	71
Leśnictwo	"	7	"	38

Srednie szkoły rolnicze należą do Min. Rolnictwa i do różnych organizacji. Szkół srednich jest 18, nauczycieli 108, uczących się 1.106 w tym kobiet 706.

Szkół rolniczych niższych utrzymywanych przez różne organizacje oraz szkół prywatnych, pozostających pod kontrolą Min Rolnictwa, jest 21, nauczycieli — 127 i uczniów 545 w tym 240 kobiet.

Oprócz szkół organizowane są pod kontrolą Min. Rolnictwa periodyczne kursa różnej specjalności, przeważnie 1—3 miesięczne.

Budownictwo.

W spadku po Rosji Litwa odziedziczyła miasta i miasteczka, wsie, drogi i mosty pozostające w bardzo złym stanie; do dalszego zniszczenia przyczyniła się wojna i czteroletnia okupacja niemiecka. Z chwilą powstania samodzielnego państwa została podjęta rozbudowa, która pochłoneła duże sumy z budżetów państwowych, samorządowych i sejmikowych oraz poważne prywatne kapitały.

Kapitały prywatne lokowane w budownictwie osiągały rocznie wysokość 150 mil. lit. w okresie dobrej koniunktury.

Wydatki państwowe na budownictwo wynosiły:

	w mil. lit.	
	w 1935 r.	w 1933
Budownictwo w miastach	11,5	24,3
„ w miasteczkach i osadach	20,7	21,9
Budowa mostów	1,2	1,6
„ ulic	0,8	1,4
„ szos	2,0	2,8
„ dróg żelaznych	5,5	7,4
Razem	52,7	59,4

Do powyższego zestawienia nie zostały zaliczone wydatki na rozbudowę stolicy, miast, miasteczek i osiedli, które są pokrywane z odrębnych budżetów samorządowych, jak również wydatki na budownictwo, budowę dróg i mostów z budżetów sejmikowych.

Obowiązek obiektywnego przedstawienia sprawy nakazuje nam stwierdzić, że w dziale rozbudowy miast i wsi Litwa dokonała bardzo wiele. Nawet małe wioski, podniesione do godności miasteczek, posiadają dziś ulice brukowane, chodniki betonowe i t. d.

Niewątpliwie pozostaje jeszcze wiele do zrobienia, ale to co zostało już dokonane nawet w okresie kryzysu, pozwala przypuszczać, że chwila, w której Litwa drewniana zamieni się na murowaną jest już niedaleką.

Ubezpieczenia socjalne.

Wydatki socjalne wynoszą ogółem ok. 17 mil. litów. Z tego wydatki miast 5 mil. litów, dyrektorium Kłajpedy 1,5 mil. litów, samorządów 9 mil. litów i prywatnych ubezpieczalni 2 mil. litów.

Ubezpieczenia socjalne.

Budżet kasy chorych i ubezpieczalni społecznej wynosi 8,5 mil. litów, funduszu emerytalnego ok. 30 mil. litów.

ROZDZIAŁ IX.

STOSUNKI GOSPODARCZE POLSKO-LITEWSKIE.

Sprawa uregulowania stosunków gospodarczych między Polską a Litwą, napotka w szczegółach na szereg trudności, które można sobie uprzytomnić nawet po pobieżnem zanalizowaniu bilansu handlu zagranicznego Litwy. Skoro podstawą wymiany handlowej jest zasada kompensacji — nasuwa się pytanie co właściwie możemy otrzymać od Litwy wzamian za nasze surowce, przetwory i produkty fabryczne.

Żeby odpowiedzieć na to pytanie wypadnie porównać eksport i import Polski i Litwy. Ponieważ struktura statystyki polskiej obejmuje 21 działów towarowych, a litewskiej jedynie 5 działów, zmuszeni byliśmy litewski obrót handlowy zagraniczny przystosować do działów statystyki polskiej, jako bardziej szczegółowej, a temsamem łatwiejszej do porównania.

Powyżej podane zestawienie odnosi się do 1937 roku, wartości eksportu i importu litewskiego przeliczone są na złote polskie i podane w milionach:

Najważniejsze pozycje eksportu litewskiego stanowią działy towarów, których Polska posiada sama w dostatecznej ilości — dla wymiany towarowej polsko-litewskiej pozostają zatem tylko artykuły, które Polska importuje, a które w bilansie handlu zagranicznego Litwy nie odgrywają poważnej roli.

Natomiast import na Litwę obejmuje artykuły, które Polska przeważnie eksportuje.

Chcąc wejść na rynek litewski Polska będzie zmuszona nabywać zbyt wiele dla siebie towary i reeksportować je, względnie obracać na konsumpcję wewnętrzną a zwiększać eksport artykułów polskich.

r. 1937.

w mil. Zł.

	Import do Polski	Eksport z Litwy	Eksport z Polski	Import na Litwę
Wytw. pochodz. roślin. . .	107,64	11,57	139,80	1,97
Zwierzęta żywe i wytwory po- chodzenia zwierz.	33,93	25,59	204,24	0,23
Wytw. pochodz. mineral. . .	60,83	—	233,46	13,81
Woski tłuszcze, oleje roślinne i zwierzęce	22,23	1,47	1,00	0,70
Przetwory spożywcze . . .	42,84	54,41	90,77	11,05
Przetw. chem. farmac. . . .	67,30	0,34	34,78	21,96
Skóry, futra, wyroby skór. .	96,84	6,54	31,59	6,27
Surbwce włókiennicze i wyrob.	347,79	23,61	89,40	42,36
Kauczuk, surogaty i wyroby .	22,88	—	1,59	1,28
Drewno, korek wyroby kosz.	6,23	31,47	201,59	4,33
Papier i wyroby z pap. . . .	26,42	13,38	8,49	3,20
Wyroby kamienne, ceramicz- ne, porcelana, szkło	13,40	—	2,94	3,16
Metale nieszl. i wyroby . . .	202,81	0,46	138,25	33,41
Maszyny, aparaty i sprzęt elektrotechn.	118,08	—	7,66	17,38
Środki transportowe	42,57	—	1,23	8,22
Wagi, narzędzia, instrumenty, aparaty precezyjne, op- tyczne, zegary, instr.	28,33	—	1,56	10,55
Broń i amunicja	1,48	—	0,02	—
Kapelusze, parasole, artykuły mody	0,37	—	3,20	0,74
Wyroby różne	11,78	0,50	2,92	5,50
Dzieła sztuki i muzealne . . .	0,10	0,04	0,03	0,33
Towar zbiorowy	0,44	0,0	1,07	7,59

Litwa zyska wiele na stosunkach gospodarczych z Polską, bo otrzyma bezpośredni tranzyt na południe i wschód, będzie mogła zwiększyć ruch portowy w Kłajpedzie a tym samym poprawią się warunki gospodarcze Litwy.

Stosunek obrotów handlowych zagranicznych Litwy do obrotów Polski wynosi ok. 15%, a ponieważ pojemność rynku litewskiego na poszczególne towary jest stosunkowo mała więc przy nawet najlepszej woli powstać mogą trudności rozrachunkowe między Polską a Litwą. Aby te trudności sprowadzić do minimum należałoby, naszym zdaniem zcentralizować w jednej instytucji obroty handlowe między Polską i Litwą, gdyż tylko wtedy można będzie mieć pewność, że stosunki handlowe między obu państwami nie będą miały charakteru dorywczych transakcji, lecz odbywać się będą planowo i we wzajemnym zrozumieniu interesów obydwóch zainteresowanych stron.

LITERATURA.

- Lietuvos statistikos metraštis.
Statistikos Biuletėnis — roczniki za lata 1926—1937 i 1938 częściowo
Lietuvos užsienio prekyba.
Visuotinis Lietuvos Žemeš.
Ūkio surašymas 4 tomy.
Lietuva skaitmenimis 1918—1928.
Lietuvos guventojac 1923 m.
Lietuvos paseliu plotu iz guvuliu surašymas 1935 m.
Statistikos Žinios apie.
Lietuvą ligi karo 1914 m.
Valstybės statistikos kalendorius.
Das Baltikum in Zahlen.
Annuaire International de statistique agricole 1935—1937.
Statistyczny jeżegodnik po mirowomu sielskomu choziajstwu.
Les pays Baltiques et les relations ekonomiques avec la France. — Min. du
Commerce et de L'Industrie.
Wydawnictwa za różne lata: Sociéte des Nations — Bureau du Commerce et de
L'industrie.
Wirtschaftsdienst — Hamburg — za różne lata.
Prasa periodyczna i codzienna
-

SPIS RZECZY.

str.

ROZDZIAŁ I.

11

CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA.

Wstępne uwagi. — Obszar — granice. — Klimat. — Zaludnienie. — Ludność według narodowości i religii. — Ludność według zawodów i zamieszkania. — Władze państwowe. — Podział na okręgi administracyjne.

ROZDZIAŁ II.

18

ROLNICTWO, PRODUKCJA, DOCHODOWOŚĆ, EKSPORT.

Ogólne uwagi o rolnictwie litewskim. — Reforma rolna. — Melioracje rolne. — Oświata rolna. — Izba rolnicza. — Ilość i obszar gospodarstw rolnych. — Podział ziemi według użytkowania. — Powierzchnia obsiewu. — Nawozy chemiczne. — Narzędzia rolnicze. — Ilość narzędzi rolniczych na 100 ha. — Ilość narzędzi rolniczych. — Przywóz narzędzi rolniczych. — Dochód z gospodarstw rolnych. — Obdluzenie ziemi. — Produkcja rolna. — Żyto. — Pszenica. — Jęczmień. — Owies i mieszanki. — Peluszką i ziarno peluszkę. — Soczewica. — Wyka. — Len i siemię lniane. — Kartofle. — Buraki i buraki cukrowe. — Koniczyna i siano. — Eksport rolny. — Wartość produkcji lnu i koniczyny. — Inwentarz żywy. — Hodowla koni i zyski. — Rogacizna. — Mięso i produkty mięsne. — Produkcja mleczna. — Nierogacizna. — Hodowla owiec. — Kury. — Gęsi. — Kaczki i indyki. — Lasy. — Rybołówstwo.

ROZDZIAŁ III.

34

PRZEMYSŁ.

Przemysł torfowy. — Wapno-glina. — Szkło. — Przemysł metalowy. — Przemysł chemiczny. — Zapalki - farby. — Mydło - świece. — Prepar. farmaceutyczne. — Gumowy przemysł. — Różne. — Przemysł garbarzski. — Przemysł włókienniczy. — Len. — Wełna i bawełna. — Jedwab i inne. — Przemysł drzewny. — Przemysł papierniczy i drukarski. — Przemysł spożywczy. — Miłyny. — Cukrownie. — Przemysł cukierniczy. — Przemysł mięsny. — Przemysł olejarski. — Destylarnie. — Browarnictwo. — Mleczarstwo. — Przemysł tytoniowy. — Gorzelnictwo. — Przemysł kartoflany. — Produkcja nawozów sztucznych. — Przemysł konfekcyjny. — Elektrownie. — Ogólna wartość produkcji. — Produkty objęte akcyzą. — Alkohol.

ROZDZIAŁ IV.
HANDEL WEWNĘTRZNY.

Handel wewnętrzny. — Izby handlowo-przemysłowe. — Spółdzielnie. — Ilość i działalność spółdzielni. — Spółki akcyjne. — Przemysł w spółkach akc. — Kapitały obce w sp. akc. — Ubezpieczenie. — Banki. — Bank Litewski. — Lit a złoty polski. — Kurs lita. — Obieg monet. — Bilans Banku Litewskiego. — Bank Ziemski. Kredyty. — Wyplacalność handlu i przemysłu. — Ceny. — Ceny produktów rolnych i przemysłowych. — Koszty utrzymania. — Warunki dostaw państwowych.

ROZDZIAŁ V.
HANDEL ZAGRANICZNY.

Eksport i import. — Eksport i import podług działów. — Eksport i import według artykułów. — Chłonność rynku. — Udział państw w handlu zagranicznym Litwy. — Eksport. — Eksporterzy. — Polityka celna. — Cła prohibicyjne, kontyngenty a Polska. — Taryfa celna. — Ważniejsze stawki celne. — Kontyngenty przywozowe. — Artykuły kontyngentowe. — Ograniczenia wwozu. — Świadectwa pochodzenia. — Ułgi wwozowe. — Opłaty przywozowe. — Uzyskiwanie pozwoleń przywozowych. — Dodatkowe informacje. — Obrót walutowy. — Operacje walutowe.

ROZDZIAŁ VI.
FINANSE.

Ilość urzędników i wysokość poborów. — Wykonywanie budżetu. — Podatki bezpośrednie: Rolny. — Od nieruchomości. — Od handlu i przemysłu. — Od dochodów. — Podatki pośrednie. — Wysokość podatków na 1 mieszk. — Lokata kapitałów państwowych. — Kredyty państwowe. — Wydatki. — Wydatki szczegółowe. — Wydatki nadzwyczajne. — Budżety samorządowe. — Budżety miast I klasy. — Budżety sejmików pow., miast II klasy i gmin wiejskich. — Długi samorządowe. — Oszczędności. — Długi państwowe. — Długi wewnętrzne. — Kurs papierów wartościowych. — Zyski spółek akcyjnych. — Bilans płatniczy.

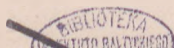
ROZDZIAŁ VII.
KOMUNIKACJA.

Koleje. — Tabor kolejowy. — Taryfa kolejowa. — Eksploatacja kolei. — Materiały pędne. — Komunikacja wodna. — Komunikacja morska. — Ruch w porcie. — Komunikacja rzeczna. — Linie wodne wewnętrzne. — Komunikacja drogowa. — Ilość aut. — Ruch autobusowy. — Komunikacja lotnicza. — Poczta. — Telegraf, telefon, radio.

ROZDZIAŁ VIII.
OŚWIATA. BUDOWNICTWO I UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

Ilość szkół i uczniów. — Wydatki na oświatę. — Szkoły zawodowe. — Szkolnictwo średnie. — Szkoły średnie według narodowości i specjalności. — Wyższe uczelnie. — Szkolnictwo rolne. — Budownictwo. — Ubezpieczenia socjalne.

ROZDZIAŁ IX.
STOSUNKI GOSPODARCZE POLSKO-LITEWSKIE.

8665

BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
Gdańsk

II 410278